

Vysoká škola ekonomická v Praze

Národohospodářská fakulta

Hlavní specializace: Veřejná správa

LOBBING A KORUPCE Z POHLEDU PRÁVA

diplomová práce

Autor: Bc. Tomáš Janoščík

Vedoucí práce: JUDr. Miloš Matula, CSc.

Rok: 2019

Prohlašuji na svou čest, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a s použitím uvedené literatury.

Bc. Tomáš Janošík

V Praze, dne 12. 12. 2018

Zadání práce

Abstrakt

Diplomová práce analyzuje vývoj a současné pojetí korupce a lobbingu z pohledu Spojených států amerických, Velké Británie, Kanady a vybraných států kontinentální Evropy za účelem srovnání s českým pojetím. V teoretické části práce je detailně rozebráno teoretické pojetí korupce a lobbingu a historický vývoj ve vybraných státech. Praktická část je postavena na výzkumu vnímání korupce pomocí Indexu vnímání korupce u vybraných států, který slouží k propojení teoretické problematiky korupce z předchozí části s reálnými daty. Následná korelace Indexu vnímání korupce s Indexem společenského rozvoje a Světovým indexem štěstí potvrzuje stanovené hypotézy práce. Druhou částí je pak analýza současného stavu legislativního řešení korupce a lobbingu v České republice a představení vlastního návrhu zákona o lobbingu i s Etickým kodexem a Důvodovou zprávou. Práce by se mohla stát podkladem pro další rozšíření a výzkum v oblasti mnoha dalších dostupných indexů a pohledů na výzkum korupce či lobbingu.

Klíčová slova: korupce, lobbying, Česká republika, USA, Velká Británie, Kanada, návrh zákona o lobbingu, Index vnímání korupce

JEL klasifikace: D72, D73, F53, K14, K42

Abstract

The master thesis analyzes development and current legal conception of lobbying and corruption from the view of United States of America, Great Britain, Canada and couple of chosen states of continental Europe. The main aim is to compare those views with the Czech one. In theoretical part there is detail theoretical split between corruption and lobbying and historical development. Practical part includes two parts, in the first part there is detail development of Corruption perception index and correlation of such with Social perception index and World happiness index. The results answer the stated hypothesis. Second part of the practical part of thesis is current Czech view on corruption and lobbying and practical proposal of the Lobbying Act, together with Ethical codex and Explanatory note. The thesis could be base of much bigger dissertation work with multiple indexes and different views.

Key words: corruption, lobbying, Czech Republic, USA, Great Britain, Canada, proposal of the Lobbying Act, Corruption perception index

JEL classification: D72, D73, F53, K14, K42

Obsah

Úvod.....	7
Teoretická část.....	10
Lobbing	10
Korupce	12
USA.....	13
Regulace korupce v USA	13
Bribery of public officials and witnesses	14
Theft or bribery concerning programs receiving Federal funds	14
The Foreign Corrupt Practices Act	14
Regulace lobbingu v USA	16
Foreign Agents Registration Act.....	16
The Federal Lobbying Act.....	16
Lobbying Disclosure Act.....	17
Honest Leadership and Open Government Act	19
Velká Británie.....	20
Regulace korupce ve Velké Británii.....	20
Obecné úplatkářské trestné činy.....	20
Podplácení zahraničních úředních osob.....	22
Selhání obchodních společností v prevenci úplatkářství	22
Regulace lobbingu ve Velké Británii	23
Parliamentary Commissioner for Standards.....	24
House of Commons Standards and Privileges Committee	24
Code of Conduct and Rules of the House.....	25
Kanada	26
Regulace lobbingu v Kanadě	26
The Lobbying Act.....	26
Lobbyists' Code of Conduct	27
Register of Lobbyists.....	28
OECD Anti-Bribery Convention	29
Srovnání pojetí korupce UK Bribery Act a USA Foreign Corrupt Practices Act	29
USA.....	30
Velká Británie.....	31
Srovnání regulace lobbingu mezi zkoumanými státy a kontinentální Evropou	31
Praktická část	38

Index vnímání korupce	39
Metody výpočtu CPI	41
World happiness index	43
Hodnocení zemí podle pocitu štěstí	46
Index společenského rozvoje	48
Analýza dat	50
Analýza dat z CPI 1997-2017	54
CPI 1997-2003.....	55
CPI 2004-2011.....	57
CPI 2012-2017.....	59
Korelace indexů	61
CPI a SPI.....	62
CPI a WHI	63
WHI a SPI.....	64
Shrnutí analýzy indexů	64
Česká republika.....	66
Regulace korupce v České republice	66
Základní skutkové podstaty	66
Speciální skutkové podstaty	68
Regulace lobbingu v České republice	69
Návrh zákona o lobbingu.....	72
Důvodová zpráva.....	85
Obecná část	85
Zvláštní část	86
Dodatek autora k situaci v ČR	89
Závěr.....	91
Seznam tabulek.....	93
Seznam grafů	93
Prameny a literatura.....	94

Úvod

Lobbing je obecně považován za nedílnou součást demokratického procesu a odborníky je definován jako charakteristický projev vyspělých demokracií, který však musí být transparentní a legitimní. Jde o legální a legitimní prezentaci a prosazování vlivu zájmové skupiny či lobbyisty samotného. Z tohoto důvodu bývá lobbing státem určitým způsobem regulovaný, aby byla zajištěna jeho průhlednost a legitimita.

Korupci lze obecně definovat jako nelegální počínání veřejných činitelů, formou zneužití svěřených pravomocí, a to za účelem získání výhody či neopodstatněného zisku.

Oba pojmy představují z pohledu práva značný oříšek. Fakt, že tyto dva termíny bývají často nejen v mediální sféře zaměňovány, či brány za synonyma vychází jednak ze základní problematiky neexistence globálně uznávané definice pro zmíněné termíny a zejména také kvůli historickému vývoji, kdy v minulosti bylo negativní vnímání lobbingu podloženo neexistující, či nedostatečnou právní regulací a kdy nezdědka docházelo k nelegálním a korupčním taktikám během praktikování lobbingu.

Proto je velmi důležité klást jasnou dělicí čáru mezi korupcí, která je nejen nelegální, ale i z etického hlediska naprosto nepřijatelná, a lobbing, který je jev legální a legitimní.

Téma diplomová práce je velmi aktuální, na mezinárodním poli diskutované, právně ukotvené jen částečně, přesto v praxi intenzivně řešené. Toto téma je možné posuzovat z různých úhlů pohledů, ať již z pohledu politického, právního, historického či ekonomického. Práce se však výhradně zaměřuje na právní pohled problematiky s přihlédnutím na jeho historický vývoj ve zkoumaných státech.

Práce bude rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části je srovnání právního pohledu na otázku korupce a lobbingu z pohledu několika hlavních zemí, a to z pohledu Spojených států amerických, Velké Británie a Kanady. V závěrečné části práce je stručná analýza vybraných států kontinentální Evropy, a to: Irska, Litvy, Polska, Slovinska a Rakouska. Praktická část diplomové práce bude rozdělena na dvě části, kdy první část bude věnována analytickému výzkumu korupce, a to na základě srovnání tří indexů: Indexu vnímání korupce, Světového indexu štětí a Indexu společenského rozvoje. Druhá praktická část diplomové práce se bude věnovat popisu lobbingu v České republice, a to pomocí konkrétního návrhu zákona o lobbingu, společně s Etickým kodexem a důvodovou zprávou.

Účelem teoretické části práce bude čtenáři představit jak teorii problematiky korupce a lobbingu, tak i praktické srovnání různých právních řešení této diskutabilní problematiky z pohledu legislativy tří států, jejich odlišném vnímání, uchopení a řešení jednotlivých témat, a to zejména s důrazem na jejich historický vývoj, neboť nejde o problematiku ukončenou, ale neustále se vyvíjející, a proto je její historický vývoj pro správné uchopení otázky velmi důležitý. Účelem praktické části bude zodpovědět níže stanovené hypotézy

a na to základě analýzy zkoumaných indexů a v poslední řadě sestavit návrh zákona o lobbingu pro Českou republiku se všemi jeho částmi.

Pro diplomovou práci byly stanoveny následující hypotézy, které se práce snaží potvrdit, či vyvrátit .

- Lidé žijící v korupci méně postihnutém státě se cítí šťastnější.
- Lidé žijící v korupci méně postihnutém státě mají vyšší úroveň společenského rozvoje, respektive vyšší úroveň kvality života.
- Státy, které spolu sousedí mají podobnou úroveň vnímání korupce.
- V roce 2017 vnímali občané České republiky korupci méně nežli v letech Nečasovy vlády.

Metody práce

Diplomová práce se skládá ze 3 hlavních částí a v každé je použita jiná metoda. V první části, kterou je materiálová studie, je využito literární rešerše. V části druhé, je uplatněna analýza, kterou využiji k rozboru jednotlivých pramenů své práce a na závěr budu komparovat rozdíly mezi jednotlivými právními úpravami s ohledem na jednotlivé státy a na tomto základě je hodnotit a podávat doporučení. V této třetí a závěrečné části je použito komparace jako účelové metody práce.

Klíčové pojmy

Korupce – úplatkářství, nebo jiné chování ve vztahu k osobám, jimž byla svěřena odpovědnost, které porušuje jejich povinnosti vyplývající z jejich postavení a směřuje k získání nepatřičných výhod jakéhokoli druhu pro ně samé nebo pro jiné.¹

Lobbing – legitimní, legální a uznanou interakcí soukromých osob se státními orgány a orgány místní správy či samosprávy s cílem dosáhnout toho, aby byla nebo nebyla přijata některá rozhodnutí anebo byly nebo nebyly realizovány určité aktivity tak, jak si žádají oni nebo třetí osoby.²

Lobbista – profesionál, který lobbing vykonává za úplatu pro svého klienta.³

Materiálová studie

Jak je již v úvodu uvedeno, právní úprava korupce a lobbingu má v jednotlivých státech poměrně bohatou historii a za její současnou podobou leží velké množství právních úprav a novelizací. Snaha regulovat lobbistické aktivity přirozeně vyplývá ze snahy o vyšší transparentnost politických procesů a veřejné správy, nikoliv však primárně snahou o byrokratickou regulaci a omezování veřejného působení

¹ Chmelík, 2003, str.10,11

² Vymětal, 2010, str. 23

³ OECD, 2006, str. 90

zájmových skupin. Jasně oddělování lobbingu od korupce je patrné na příkladech právní regulace lobbistické profese v USA a Velké Británii, nebo také při zavádění profesní samoregulace v podobě etických kodexů v USA a Velké Británii. Je na místě konstatovat, že uznání lobbingu jako legitimní a legální aktivity je do jisté míry otázkou vyspělosti demokracie a demokratických procesů konkrétní společnosti.⁴ V této diplomové práci budu pro stanovené cíle primárně vycházet z právních zdrojů popsaných níže.

USA

Ve Spojených státech amerických má každý z 50 států pro lobbing různě nastavená pravidla, práce se však soustředí zejména na federální úpravy zákonů. Federální regulace lobbingu je považována za poměrně mírnou ve srovnání s některými státy, kde jsou přísnější pravidla. USA je považována právem za kolébku lobbingu a tento více než 100letý vývoj zachycuje diplomová práce v těchto federálních úpravách týkajících se lobbingu a korupce.

Zákony zabývající se korupcí: Zákon U.S. Code, § 201 zabývající se uplácením státních úředníků a svědků, § 666 řešící krádež nebo úplatkářství týkající se programů, financovaných z federálních fondů a § 78dd-1, známý též jako Zákon o korupčních taktikách, kterému se v diplomové práci věnuji detailně.

Zákony zabývající se lobbingem: Zákon Foreign Agents Registration Act (FARA) z roku 1936, kterýžto zákon spočíval v povinnosti registrace tzv. zahraničních představitelů a zveřejňování jejich lobbistických aktivit a jde o první federální úpravu týkající se lobbingu.

Dalším zákonem je Federální zákon o regulaci lobbingu z roku 1946, který poměrně jasně stanovuje hranici mezi legálním lobbingem a nelegální korupcí a byl v platnosti téměř padesát let.

Další zákon byl přijat v roce 1995 a jde o Zákon o zveřejňování informací týkajících se lobbingu (Lobbying Disclosure Act, LDA), který s určitými změnami platí dodnes. A poslední a nejnovější návrh zákona, ze kterého bude moje práce vycházet je Honest Leadership and Open Government Act (HLOGA) z roku 2007, který doplňuje původní zákon LDA o pravidla ohledně financování volebních kampaní, zpřísňuje kritéria a podmínky, zakazuje také obdarovávat legislativní činitele a jejich podřízené nebo jim hradit cestovné, je-li známo, že by dar nebo cestu neschválil Senát.

Velká Británie

Zákonnou úpravu korupce Velké Británie se budu snažit objasnit na nejobjemnějším a zároveň hlavním pramenu práva známým pod názvem Bribery Act z roku 2010. Zde se budu věnovat obecným úplatkářským trestným činům, podplácením zahraničních úředních osob a selhání obchodních společností

⁴ Vymětal, 2010, str.31

v prevenci úplatkářství. Zcela odlišný přístup, tzv. samoregulaci lobbingu v případě Velké Británie diplomová práce rozebírá do detailu, se zaměřením na Etický kodex poslanců a systému samotného.

Česká republika

Právní úprava korupce v České legislativě nemá ucelenou a jednolitou podobu, a proto ani nenabízí výslovnou definici korupce, ale poskytuje obsáhlý výčet jednání, která by měla být kriminalizována a též právně postižitelná. Řeč je například o uplácení, či přijímání úplatku či různé formy zneužití majetku či postavení. Budu vycházet zejména z těchto zdrojů: Trestní zákoník č. 40/2009 Sb., § 331 – Přijetí úplatku, § 332 – Podplácení, § 331 – Nepřímé úplatkářství, § 256 – Sjednávání výhody při zadávání veřejné zakázky při veřejné soutěži a veřejné dražbě, § 257 – Pletichy při zadávání veřejné zakázky a při veřejné soutěži a § 258 – Pletichy při veřejné dražbě. Jelikož ČR nemá legislativu pojímající lobbing, diplomová práce se zabývá alespoň jednotlivými pokusy snažícími se takovou legislativu vytvořit. A v závěrečné práci přichází s vlastním návrhem zákona.

Teoretická část

Lobbing

Etymologický základ pojmu „lobbing“ je možné najít v latině v polovině 16. století ve slovech lobia nebo laubia. V obou případech označoval zastřešený průchod, či halu kláštera. V politickém slovníku se pojem lobby ve smyslu "ovlivnění zákonodárců" objevuje až počátkem 19. století, a to ve Spojeném království a též ve Spojených státech amerických.⁵ S pojmem lobbing, chápaným jako ovlivňování zákonodárců téměř jakýmkoliv způsobem, se objevuje i pojem lobbista, jakožto osoba snažící se ovlivnit zákonodárce. V tomto znění však není možné odlišit pojem od korupce.

Lobbing je dnes v první řadě užíván jako obecný pojem pro ovlivňování veřejných činitelů. Další možný pohled chápe lobbování jako přesvědčování. V návaznosti na toto pojetí pojmu vstupují do soutěže různé zájmy, které pak záleží na schopnosti, metodách a síle použitých argumentů pro přesvědčení toho, kdo rozhoduje, aby jednal v souladu s danými zájmy.⁶ Jiná definice pak vidí za lobbováním pouhou snahu získat lidi na svoji stranu.⁷ Přesvědčování má však blízko k pojímání lobbingu jako obhajoby, v angličtině vyjádřené jako advocacy. Na rozdíl od lobbingu, který se většinou zaměřuje na ovlivnění zákonodárného procesu se advokátní činnost chápe jako ovlivňování veřejného mínění, které však samozřejmě na rozhodování veřejných činitelů působí. Lobbing z tohoto hlediska zpravidla advokátní činnost zahrnuje, zatímco v případě advokátní činnosti se ne vždy musí jednat o lobbing.

⁵ Vymětal, 2010, str.17

⁶ tamtéž

⁷ Collison, 1978: 32; Kober-Smith, 2000: 2

Lobbing pak může být pojímán také jako reprezentace zájmů, jako v případě pojetí Evropské komise. Reprezentace zájmů "zahrnuje lobbying, výměnu informací, vytváření spojenectví a koalic, formální a neformální kontakty, plánované a neplánované vztahy: jinými slovy, všechny formy interakcí"⁸

Cílem etablování lobbingu je především snaha vymezit se vůči korupci, proto musíme legislativně klást jasnou dělící čáru mezi korupcí a lobbingem. Korupce je nejen nelegální, ale z etického hlediska zcela nepřijatelná. Lobbing jakožto prosazování svého názoru či vlivu, je třeba pojímat jako jev legální a legitimní. Nutno však podotknout, že lobbying může vyvolávat mnoho otázek o přijatelnosti či nepřijatelnosti těch či oněch praktik, což souvisí především s proměnlivou a sociálně podmíněnou povahou morálních pravidel společnosti.⁹

Transparency International považuje lobbying za prosazování zájmů určité skupiny v rámci politického procesu, tedy při schvalování legislativy nebo exekutivních rozhodnutí.¹⁰

Podle uznávaného odborníka na problematiku lobbingu Luigiho Graziana vypadá definice lobbingu takto: „Lobbing je specializovaná a odborná reprezentace prostřednictvím široké škály prostředků, které v zásadě vylučují korupční výměnu služeb; ve své povaze velmi odlišná od obecné nesespecializované reprezentace, kterou zajišťují volení zástupci. Jako reprezentant partikulárních zájmů lobbista dodává informace a technicko-odborné expertízy, které mohou být užitečné a někdy rozhodující při definování legislativní a správní regulace“¹¹

Optimální a univerzální vymezení pojmu lobbying tedy neexistuje, avšak to že je lobbying přirozenou součástí moderní společnosti je naprosto neoddiskutovatelný fakt. Absenci univerzálního pojmu jistě napomáhá i různá úroveň občansko-politického vývoje, neboť zatímco v některých zemích lobbying nemá ani svoji právní úpravu, jinde, zejména v zemích s tradicí liberální demokracie se lobbying postupně stává uznávanou občanskou i profesní aktivitou.¹²

Snaha regulovat lobbistické aktivity přirozeně vyplývá ze snahy o vyšší transparentnost politických procesů a veřejné správy, nikoliv však primárně snahou o byrokratickou regulaci a omezování veřejného působení zájmových skupin. Jasně oddělování lobbingu od korupce je patrné na příkladech právní regulace lobbistické profese v USA a Velké Británii, nebo také při zavádění profesní samoregulace v podobě etických kodexů v USA a Velké Británii. Proces vyprofilování lobbingu v USA, které jsou považovány za kolébku lobbingu, je dlouhý přibližně jedno století. Naprostá většina západních odborníků pak striktně rozlišují mezi lobbingem a korupcí. Jde o naprosto dvě rozdílné aktivity, byť mohou mít některé společné rysy.¹³

⁸ Warleigh, Fairbass, 2002: 2-3

⁹ Vymětal, 2010, str. 29

¹⁰ Transparency International, 2005, str. 10, [online], [cit.:20.12.2018]. Dostupné z: http://www.prevencekorupce.cz/files/files/Korupce%20a%20protikorup%C4%8Dn%C3%AD%20politika_2.pdf

¹¹ Graziano, 1998, str. 43

¹² Vymětal, 2010, str. 22

¹³ Vymětal, 2010, str.31

Korupce

Pojem „korupce“ se objevuje znatelně dříve než pojem „lobbing“, a to již v období starého Říma, jakožto praktika i pojem, v jehož etymologickém základu stojí slovo rumpere či corrumpere, které v překladu znamená nalomit, zlomit či podplatit. Korupce může nabývat celé řady forem, avšak nejčastější dělení je na tzv. velkou a malou korupci. Malá představuje úplatky a ovlivňování nižších státních úředníků, nadměrná či nepřehledná regulace či špatná organizace a netransparentnost. Velká je spojena s velkými zisky a může porušit kredibilitu země. Jde např. o zpronevěru veřejných zdrojů, soukromý zisk z privatizace, zneužívání moci pro udělování veřejných zakázek, monopolních licencí apod.¹⁴

Korupce je mravní úpadek, rozklad, prodejnost představitelů veřejného sektoru a korumpovat znamená mravně narušovat, kazit zejména podplácením nebo poskytováním neoprávněných výhod či úsluh.¹⁵

Pokud bychom chtěli představit univerzální definici korupce, narazíme na stejný problém jako u lobbingu. Neexistuje totiž shoda v jejím vymezení. Podle Břetislava Dančák můžeme korupci považovat za: "zneužití postavení pro dosažení soukromého, finančního, statusového nebo jiného zisku, služeb či protislužeb"¹⁶, z kteréžto definice je zároveň patrné, že korupce neznamena vždy jen úplatkářství a nemá pouze finanční podobu.

Podle definice OSN je korupce "úplatkářství nebo jiné chování ve vztahu k osobám, jimž byla svěřena odpovědnost, které porušuje jejich povinnosti vyplývající z jejich postavení a směřuje k získání nepatřičných výhod jakéhokoli druhu pro ně samé nebo pro jiné."¹⁷

Autor za nejpřesnější definici považuje definici kolektivu autorů z Transparency International, podle kterých korupce je: „takové jednání, kterým osoba v určitém kvalifikovaném postavení (volený zástupce, úředník zaměstnaný ve veřejné správě, zaměstnanec veřejného sektoru, ale i osoba na určité pozici v soukromém sektoru) zneužívá svého postavení k osobnímu obohacení nebo obohacení třetích osob, přičemž z tohoto jednání mohou mít přímý užitek osoby, které korupční jednání vyvolají, a vždy vzniká škoda do různé míry určitelné skupině fyzických i právnických osob.“¹⁸

Příčiny korupce souvisí především s velkým prospěchem z korupce a zároveň nízkým rizikem s ní spojeným a zároveň navazuje na dva typy selhání, a to selhání lidí a selhání institucí. V obou případech dochází k prohlubování korupčního prostředí. Existují ale i faktory, které korupci ovlivňují přímo, jde například o: Výše úplatku – pokud je oproti příjmu lobbovaného enormní, šance pro korupci se značně

¹⁴ Transparency International, 2005, str. 7-9 [online], [cit.:20.12.2018]. Dostupné z: http://www.prevencekorupce.cz/files/files/Korupce%20a%20protikorup%C4%8Dn%C3%AD%20politika_2.pdf

¹⁵ David, 2007, str. 16

¹⁶ Dančák, 2006, str.13

¹⁷ Chmelík, 2003, str.10-11

¹⁸ Transparency International, 2005, [online], [cit.:20.12.2018]. Dostupné z: http://www.prevencekorupce.cz/files/files/Korupce%20a%20protikorup%C4%8Dn%C3%AD%20politika_2.pdf

zvyšuje, dále přemíra byrokracie, nefungující systém kontroly a sankcí, sociální chaos, klientelismus či chudoba.¹⁹

Korupce a korupční chování má svá specifika, která jsou determinována způsobem koordinace ekonomických činností a dle Johna Perryho je možné říci, že: „povaha ekonomického uspořádání společnosti, popř. způsob její ekonomické organizace významně determinuje jednotlivé oblasti výskytu a forem korupčního jednání“²⁰

Rád bych zde formuloval vlastní pohled na rozdíl mezi lobbistou a korupčníkem. Lobbistou myslíme osobu, která se snaží legální cestou ovlivňovat nejen veřejné činitele, argumentovat a prosazovat zájem svůj, případně zájem společnosti, kterou byl najat. Korupčník je osoba, která chce dosáhnout svého a k tomu využívá nelegální praktiky počínající poskytnutím výhody a končící mafiánskými praktikami.

USA

Regulace korupce v USA

Korupce v právním kontextu Spojených států amerických se týká neoprávněného návrhu na získání nebo způsobení určité peněžní nebo jiné výhody. Korupce může zahrnovat řadu neoprávněných činů, mezi které patří například uplácení, přijímání úplatků, manipulace poroty a zneužívání veřejné funkce. Korupce v tomto právním kontextu zahrnuje jak státní úředníky, tak policejní důstojníky.²¹

Pro svoji diplomovou práci bylo vybráno několik nejdůležitějších federálních zákonů, týkajících se korupčního jednání, jsou to zákony:

1. U.S. Code § 201 – Uplácení státních úředníků a svědků
2. U.S. Code § 666 – Krádež nebo úplatkářství týkající se programů, financovaných z federálních fondů
3. U.S. Code § 78dd-1 – Zakázané zahraniční obchodní praktiky emitentů – známý spíše jako Zákon o korupčních taktikách

Nejobsáhlejší zákon zabývající se korupčním jednáním zahraničních představitelů je Zákon o korupčních praktikách (US Foreign Corrupt Practices Act, FCPA), kterému se ze výše uvedených zákonů budu věnovat nejpodrobněji. Existují však další zákony, které stanovují trestné činy korupce, avšak nejsou na ně primárně zaměřené a v rámci svého vlastního zaměření vymezují případy korupčního jednání. Jedná se zejména o zákony: Cestovní zákon (Travel Act), zákon o podvodné korespondenci a odposlechu (Honest

¹⁹ Chmelík, 2011, str. 25-30

²⁰ Bažantová, 2007, 49-50

²¹ US Legal, online portal, [online], [cit.:1.12.2018]

services mail and wire fraud statutes), zákony proti praní špinavých peněz (anti-money laundering statutes) a daňové zákony.²²

Pro moji diplomovou práci je nejpodstatnější federální zákon FCPA, se kterým budu pracovat, a to právě z toho důvodu, že platí federálně, tedy pro všechny státy USA stejně.

Bribery of public officials and witnesses

U.S. Code, § 201 – Uplácení státních úředníků a svědků, písm. B, kriminalizuje korupční slib nebo převod jakékoliv hodnoty, která má vliv na úřední čin federálního úředníka, podvod ve Spojených státech Amerických, nebo spáchání, či vynechání jakéhokoliv jednání v rozporu s povinnostmi úředníka.

Kdokoliv, kdo přímo či nepřímo korupčně dává, nabízí nebo slibuje cokoliv cenného jakémukoliv veřejnému činiteli nebo osobě, která byla zvolena za veřejného činitele, nebo nabízí nebo slibuje jakémukoli veřejnému činiteli nebo kterékoliv osobě, která byla zvolena jako veřejná osoba, dává cokoliv cenného s úmyslem ovlivnit jakýkoli úřední čin, nebo ovlivnit takového veřejného činitele ... aby se dopustil nebo pomohl při spáchání jakéhokoliv podvodu ... bude potrestán trojnásobkem peněžního ekvivalentu věcné hodnoty, nebo bude uvězněn na možnou dobu 15 let nebo obojí.²³

Theft or bribery concerning programs receiving Federal funds

U.S. Code, § 666 – Krádež nebo úplatkářství týkající se programů, financovaných z federálních fondů – kriminalizuje zkorumpovanou nabídku čehokoliv cenného, s úmyslem ovlivnit veřejného činitele v souvislosti s transakcí, která je vyšší než 5 000 dolarů, a to včetně vlády či organizaci, která získává více než 10 000 dolarů z federálních fondů.

Kdokoliv kdo neoprávněně požaduje pro sebe nebo pro jinou osobu, přímá nebo souhlasí s přijetím čehokoliv cenného jako jakékoli osoby, která má v úmyslu být ovlivněna nebo odměněna v souvislosti s jakoukoliv obchodní činností, transakcí, vládou nebo organizací, která zahrnuje jakoukoliv věc s vyšší hodnotou než 5000 dolarů, nebo též korupčně dává, nabízí nebo souhlasí s tím, že poskytne cokoliv, co má hodnotu pro jakoukoliv osobu s úmyslem ovlivnit nebo odměnit zástupce organizace nebo státu ... bude potrestán a uvězněn na dobu nejvýše 10 let.²⁴

The Foreign Corrupt Practices Act

Zákon o korupčních taktikách USA (FCPA) z roku 1977 je nejkomplexnějším zákonem o korupci. Jde o první federální zákon, která zavádí zodpovědnost vůči podnikům, odpovědnost za třetí strany a extraterritoriální vnímání trestných činů korupce, což znamená, že společnosti a osoby mohou být trestně

²² BAC, Anti-Corruption Legislation, [online], [cit.:1.12.2018]

²³ U.S. Code § 201, 1962, [online], [cit.:1.12.2018]

²⁴ U.S. Code § 666, 1984, [online], [cit.:1.12.2018]

a civilně odpovědné za korupční přestupky spáchané v zahraničí. Hlavní myšlenkou zákona o korupčních praktikách je, aby bylo nezákonné pro společnosti a jejich nadřízené, aby ovlivňovaly zahraniční úředníky s jakýmkoli osobními platbami nebo odměnami. Zákon tedy byl přijat, aby bylo nezákonné, aby určité skupiny osoby a subjektů prováděly platby zahraničním vládním činitelům, aby sobě pomohly při získávání nebo udržení podnikání.²⁵

Zákon se vztahuje na:

1. Emitenty – což zahrnuje jakoukoliv americkou či zahraniční společnost, která má registrované cenné papíry nebo která je povinna podávat zprávy podle zákona o cenných papírech
2. Domácí záležitosti – vztahuje se na jakoukoliv osobu, která je občanem, státním příslušníkem nebo rezidentem Spojených států a jakýmkoliv korporátním a jiným podnikatelským subjektem zřízeným podle zákonů Spojených států Amerických
3. Jakoukoliv osobu – tedy vztahuje se jak k fyzickým, tak právnickým cizím osobám, které porušují FCPA na území USA²⁶

Společenské pozadí zákona

V 70. letech došlo k šetření amerických cenných papírů. Přes 400 amerických společností připustilo, že učinily nelegální či sporné platby zahraničním vládním úředníkům, politikům či politickým stranám, a to v celkové částce přesahující 300 mil. dolarů. Používání úplatku tehdy bylo v podstatě běžnou praxí pro zajištění určitého druhu přízně v oblasti vládní, ministerské, klerikální či čistě obchodní.²⁷

Vše výše popsané je obsaženo v FCPA § 78dd-1, A:

Je nezákonné, aby kterýkoliv emitent, který má třídu cenných papírů registrovaných podle § 78l odst., nebo který je povinen podávat zprávy podle článku 78o (d) tohoto titulu, u nebo pro kteréhokoli důstojníka, ředitele, zaměstnance nebo agenta tohoto emitenta nebo jeho akcionáře, který jedná jménem tohoto emitenta, aby využívali maily nebo jakýchkoli prostředků nebo nástrojů mezistátního obchodu pro korupční prosazování nabídky, platby, příslibu na zaplacení nebo schválení platby jakýchkoli peněz, nebo nabízení, darování, slibování, nebo udělení čehokoli cenného – (1) jakémukoliv zahraničnímu úředníkovi za účelem

(A) (i) ovlivnění jakéhokoli činu nebo rozhodnutí tohoto cizího úředníka v jeho úředním postavení, (ii) vyvolávat takový čin. Cizí úředník, který učiní nebo vynechá čin, který porušuje zákonnou povinnost tohoto úředníka, nebo (iii) zajištění jakékoliv nesprávné výhody; nebo (B) přimět takového cizího úředníka,

²⁵ U.S. Code § 666, 1984, [online], [cit.:1.12.2018]

²⁶ Lexology, Newsfeed, 2017, [online], [cit.:1.12.2018]

²⁷ UCPA, House of representatives, 1977, [online], [cit.:1.12.2018]

aby využil svého vlivu se zahraniční vládou nebo nástrojem s cílem ovlivnit nebo ovlivnit jakýkoli akt nebo rozhodnutí takové vlády nebo nástroje, aby takovýmto emitentům pomohl při získávání nebo udržení obchodní činnosti pro účely podnikání nebo s ní, kdokoli;²⁸

Odstavec 2, pak popisuje stejné podmínky, ale pro zahraniční politickou stranu, nebo kandidáta politické strany a odstavec 3 pak to samé pro jakoukoliv osobu, která ovlivní zahraničního úředníka přímo či nepřímo.

Regulace lobbyingu v USA

Regulace lobbyingu v USA je tou nejdéle se vyvíjející regulací na světě. První zmínky o lobbyingu v USA datujeme již od konce 18. století a do slovníků se dostává v 30. letech 19. století. Vzhledem k tomu, že každý ze států Spojených států Amerických má svoji vlastní právní úpravu jednotlivých zákonů, budu se ve své práci zabývat pouze federálními úpravami, které jsou zákonům jednotlivých států nadřazeny a platí pro všechny stejně.

Foreign Agents Registration Act

První federální úprava, týkající se lobbyingu byl zákon **Foreign Agents Registration Act z roku 1936 (FARA)**. Zákon o registraci zahraničních představitelů se zaměřoval na omezení vlivu zahraničních delegací na domácí politiky ve Washingtonu. Zákon zavedl povinnou registraci všech reprezentantů zahraničních vlád či organizací.

§ 611, odst. C, 1, definuje zahraničního představitele (agenta) jako jakoukoliv osobu jednající jako lobbista, zástupce pro styk s veřejností nebo advokáta pro zahraniční organizaci nebo jakoukoliv organizaci dotovanou zahraničními hlavními osobami. V dalších odstavcích se řeší přesná definice výše uvedených profesí, či jiných subjektů.²⁹

§ 612, odst. A, pak definuje registraci všech výše uvedených subjektů jako zákonnou povinnost. Každý registrovaný musí uvést jméno, obchodní adresu, a soukromou adresu, pokud nějaká je.³⁰

Společenská poptávka po takovémto zákoně byla zřejmá. Bylo před Druhou světovou válkou a Spojené státy potřebovaly mít v ruce zákon, kterým by mohly vyšetřovat NE-americkou aktivitu na území Spojených států. Zákon se původně orientoval na pohyb a aktivity nacistů. Zákon jako takový se primárně soustředil na odhalování korupce jako takové, nikoliv její regulaci a úpravu.

The Federal Lobbying Act

V roce 1946 přijat Federální zákon o regulaci lobbyingu (FRLA), který vycházel z Foreign Agents Registration Act z roku 1936. FRLA byl zákon pro snížení vlivu lobbistů a jeho primárním cílem bylo

²⁸ U.S.C., The Foreign Corrupt Practises Act, 1998, [online], [cit.:1.12.2018]

²⁹ FARA, Index and act, 2017, [online], [cit.:1.12.2018]

³⁰ FARA2, Index and act, 2017, [online], [cit.:1.12.2018]

poskytnutí podrobnějších informací pro členy Kongresu o těch, kteří lobbují. Stejně jako FARA se FRLA nesnažil regulovat chování nebo finanční aktivity lobbistů. FRLA se stal prvním zákonem všeobecně regulujícím lobbistickou činnost.

§ 308, odst. A, přikazuje, čtvrtletně hlásit jména a adresy těch, od nichž pocházely příjmy vyšší než pět set dolarů za čtvrtletí a u výdajů nad deset dolarů uvádět komu a za jakým účelem byly vyplaceny. Kromě jména a adresy bylo nutné hlásit informace jako předpokládanou dobu trvání kontraktu, výši odměny a předpokládané výdaje za tuto činnost či seznam tištěných publikací, ve kterých lobbisté publikovali články týkající se předmětu jejich lobbování.³¹

Dále pak paragraf definuje lobbying jako: Aktivitu skupin či jednotlivců získávajících finanční prostředky nebo jinou materiální náhradu za účelem ovlivnit přijetí, změnu či zamítnutí zákona o Kongresu.

§ 307, definuje osoby, na které se zákon vztahuje. Jde o všechny osoby, které samy, nebo prostřednictvím jednatele nebo zaměstnance či jiné osoby jakýmkoliv způsobem, přímo či nepřímo, vybírají nebo přijímají peníze či jakékoliv hodnotné věci, které by mohly být použity především k ovlivnění či splnění některého z následujících účelů:

A. Přijmutí či zamítnutí jakéhokoliv právního předpisu Kongresem Spojených států

B. Ovlivnění přímo, či nepřímo přijmutí či zamítnutí jakéhokoliv právního předpisu ze strany Kongresu Spojených států³²

Ač zákon beze změny fungoval téměř padesát let, nebyl velmi efektivní a již od roku 1948 volal prezident Truman po novele zákona s cílem zvýšit jeho efektivnost, a to především zahrnutím zaměstnanců Kongresu, představitelů výkonné moci a většinu grassroots lobbyingu. Navíc bylo velmi obtížné zjistit informace o tom, kolik lobbisté v konkrétní zakázce utratili a též určení "hlavní aktivity" a tím i rozpoznání toho, pro koho platí povinnost registrace a pro koho ne. Za dobu existence zákona byli na jeho základě odsouzeni pouze dva lobbisté.³³

Lobbying Disclosure Act

Po 50 letech marných snah zalepení veškerých děr, které FRLA měl, byl v roce 1995 přijat **Zákon o zveřejňování informací týkajících se lobbyingu** (Lobbying Disclosure Act, LDA), který je ve srovnání s předchozí regulací mnohem srozumitelnější. Zákon upravoval pravidla lobbyingu pro osoby, jež jsou najaté jako profesionální lobbisté a zastupují zájmy skupin, které si je najímají.

³¹ FRLA, 1947, str. 105

³² FRLA, 1947, str. 104

³³ Vymětal, 2010, str. 89

Lobbistou je dle zákona "osoba, která je najatá nebo udržovaná klientem za určitou odměnu, a to za služby, které zahrnují více než lobbistický kontrakt, a který věnuje lobbování alespoň 20 % svého pracovního času v průběhu šesti měsíců ve prospěch svých klientů."³⁴

Lobbistické aktivity pak jsou definovány jako: "lobbistický kontakt nebo pokus o tento kontakt, které zahrnují přípravu a plánování aktivit, výzkum a jiné přípravné práce, s úmyslem je v době jejich uskutečnění využít pro kontakty a koordinaci s lobbistickými aktivitami ostatních"³⁵

Lobbistický kontakt pak znamená: "jakoukoliv ústní nebo písemnou komunikaci vůči vymezenému okruhu úředníků exekutivy, nebo též vymezenému okruhu úředníků legislativy, která je činěna s cílem vytváření, změny či přijetí federální legislativy, vytváření, změny či přijetí federálních pravidel, regulací, vládních vyhlášek nebo jiných programů, politických kroků nebo postojů vlády Spojených států. Dále pak správy nebo provádění federálních programů nebo politických kroků a též návrhu nebo odsouhlasení jedince do funkce, která je v kompetenci Senátu."³⁶

Ne všechny zmíněné kontakty jsou považovány za lobbistické, existuje devatenáct výjimek ze zákona, týkajících se převážně komunikace mezi státními úředníky nebo zaměstnanci, nebo jde o kontakty řešené v rámci zákonné úpravy práv na informace.³⁷

Zákon dále rozlišuje dva typy lobbistů. Lobbisty zaměstnance, tzv. in-house lobbisty a lobbisty vnější. Lobbisti zaměstnanci lobují pro své zaměstnavatele nebo firmy, zatímco ti vnější své služby poskytují jiným subjektům.³⁸

Oba typy lobbistů jsou nicméně stále povinny se registrovat, a to v kanceláři Sněmovny reprezentantů a u kancléře Senátu. Zákon nově zavádí možnost elektronického vyplnění registrace a výkazů vedle klasického papírového. Za porušení zákona bylo možné uvalit lobbistovi peněžitou pokutu, a to až do výše 50,000 USD.

Úprava Zákona o zveřejňování informací týkajících se lobbingu se však ukázala jako nedostatečná, a to nejméně ve třech bodech. Za prvé, **zveřejňování údajů bylo nedostatečné**, a to i při možnosti elektronické registrace, ve kterých se navíc objevovalo velké množství nepřesností. Za druhé, problémem byla nedostatečná vymahatelnost, a to kvůli absenci centrální instituce, která by měla pravomoc zákonná pravidla lobbingu vymáhat. Za třetí, **neexistovala dostatečná regulace výkonu profese lobbistů**.³⁹ LDA tedy ve srovnání s FRLA posílil transparentnost výkonu lobbistické profese, ale přesto zanechal velké množství otazníků a problémů.

³⁴ LDA, 1995, část 3, odst. 10

³⁵ LDA, 1995, část 3, odst. 7

³⁶ LDA, 1995, část 3, odst. 8, A

³⁷ LDA, 1995, část 3, odst. 8, B

³⁸ Holman C., 2007, Str. 16

³⁹ LobbyingInfo, 2017, [online], [cit.:1.12.2018] Dostupné z: http://www.lobbyinginfo.org/laws/page.cfm?pageid=15#_edn10

Honest Leadership and Open Government Act

Nový návrh zákona, **Honest Leadership and Open Government Act**, HLOGA, přišel v roce 2007 a oproti LDA rozšiřoval požadavky na zveřejňování lobbistických aktivit, a také více reguloval lobbying v průběhu celého procesu legislativní činnosti.

Zákon v § 1602 obsahuje velmi propracované definice lobbisty, lobbistické aktivity, lobbistického kontaktu i veřejných činitelů. § 1602, odst. 10: Lobbistou je osoba, která je najatá nebo udržovaná klientem za odměnu za služby, které zahrnují více než jeden lobbistický kontakt, a která věnuje lobbování alespoň 20 % svého pracovního času v průběhu šesti měsíců ve prospěch svých klientů.⁴⁰

HLOGA přinesl změnu periodicity podávání výkazů o lobbistické činnosti z pololetí na čtvrtletí, povinné vyplňování výkazů v elektronické podobě, změnu nutnosti registrace lobbisty v závislosti na příjmech z původních 5000 na 2500 USD. Dále pak rozšířené povinnosti poskytování informací o klientech, pololetní přiznání konkrétních příspěvků, rozšířenou povinnost dodávat informace o dříve nezveřejňovaných přidružených subjektech, rozšířenou povinnost zveřejnit informace o předchozím zaměstnání ve státním sektoru a v neposlední řadě i navýšení sankcí za porušení zákona z 50,000 na 200,000 USD.⁴¹

Zákon mimo jiné nově zavedl plně veřejně dostupnou elektronickou databázi přiznání na internetu, zákaz poskytování darů a bezplatných cest a obědů státním úředníkům a politikům, povinnost osmačtyřiceti hodin před projednáváním a hlasováním Senátu zveřejnit návrhy legislativních změn, což má zajistit vyšší transparentnost legislativního procesu i užívání veřejných fondů a například i prodloužení doby zákazu lobbyingu pro bývalé senátory z jednoho na dva roky po vypršení mandátu.⁴²

Zákon byl připraven administrativou prezidenta B. Clintona a schválen v Kongresu v roce 1995 a byl dále novelizován. V roce 2007 byl rozšířen o zavedení etických standardů a procedur, čímž se reagovalo na politické skandály a opakované poskytování darů lobbistů politikům. Byly stanoveny značné restriktce v oblasti nabízených darů, sponzoringu a dalších výhod pro členy Kongresu a jejich asistenty. V USA tedy docházelo k postupnému zpřísnění provozování lobbistické profese v USA, povedlo se odstranit problémy spojené s registry zavedením elektronické internetové databáze. Výrazně se povedlo omezit prostor pro neetický lobbying veřejných činitelů pomocí hrazení nákladů na cestování, pořádání konferencí a dalších nejrozličnějších výhod. Na druhé straně se však stále nepodařilo zajistit vyšší vymahatelnost pravidel výkonu lobbistické profese a stejně tak se nepodařilo svěřit kontrolu lobbyingu do rukou státem řízené centrální instituce.⁴³

⁴⁰ USC 1602: Definitions

⁴¹ Public Affairs Council, 2009

⁴² US Senate, 2007

⁴³ Vymětal, 2010, str. 95

Velká Británie

Regulace korupce ve Velké Británii

Pojem korupce je obecně v anglosaských zemích vykládán poměrně extenzivně, přičemž klade důraz na rozdíl mezi korupcí a úplatkářstvím, přičemž tyto výrazy jsou odlišné od pohledu českého práva. Korupce je zde chápána jako „zneužití postavení osoby k tomu, aby spáchala jakýkoliv trestný čin“ – krádež, vydírání, přijetí úplatku atd. bez jakékoliv souvislosti s veřejnou správou. Zatímco úplatkářství je vnímáno jako „nabídka či poskytnutí nezákonného prospěchu výměnnou za neoprávněnou výhodu“.⁴⁴ Naše vnímání korupce se tedy spíše blíží pojmu úplatkářství.

Hlavním pramenem práva ve Velké Británii, který souvisí s korupčním jednáním je UK Bribery Act 2010, který vešel v účinnost v roce 2011 a zrušil dosavadní právní úpravu, která se skládala z Public Bodies Corrupt Practices Act 1889, Previntion of Corruption Act 1906 a Prevention of Corruption Act 1916.⁴⁵

O Bribery Act může usuzovat, že postihuje korupční jednání jak ve veřejné, tak i v soukromé sféře a upravuje celkem 3 kategorie trestných činů:

1. **Obecné úplatkářské trestné činy** (general bribery offences) – rozvedené do 5 částí
2. **Podplácení zahraničních úředních osob** (bribery of foreign public officials) – obsažené v jedné části
3. **Selhání obchodní společnosti v prevenci úplatkářství** (organisations to prevent bribery) - rozvedené do 3 částí

Sankce, které mohou být uděleny na základě Bribery Act jsou pro jednotlivce trest odnětí svobody až do výše deseti let a neomezená pokuta a pro obchodní společnosti je to neomezená pokuta. Teritoriální působnost Bribery Act je v případě jednotlivců omezen na území Velké Británie a v případně obchodních společnostech jde v podstatě o neomezenou teritoriální působnost.

Obecné úplatkářské trestné činy

Obecné úplatkářské trestné činy jsou velmi jasně a stručně specifikovány v paragrafech 1 a 2 a omezují se pouze na trestné činy podplacení jiné osoby (§ 1) a na trestné činy přijmutí úplatku (§ 2). Paragrafy 3 a 4 pak definují dva základní pojmy, které je třeba pro správné pochopení § 1 a 2 definovat.

§ 3 definuje pojem **Function or activity** – tento pojem pojímá jak veřejnou funkci, pozici v souvislosti s podnikáním, pracovní poměr nebo i činnost spojenou se zastupováním osob.

⁴⁴ Anti Bribery and Corruption forum, 2015, [online], [cit.:1.12.2018]

⁴⁵ BA, 2010, [online], [cit.:1.12.2018]

§ 4 pak definuje pojem **Improper performance of relevant function** – čímž je myšleno, že osoba bude svoji funkci vykovávat v dobré víře a nestranně.

§ 5 pak uzavírá kapitolu tzv. Testu očekávání, který objektivně omezuje předchozí paragrafy a rozsah jejich „očekávání“ na ta, která může mít ROZUMNÝ člověk ve Velké Británii v souvislosti s výkonem příslušné funkce.⁴⁶

Trestný čin podplácení je obsažen v § 1 a je ho naplněno při splnění jedné z následujících podmínek:

Odstavec 1 definuje osobu jako takovou.

Odstavec 2 pak definuje, že trestného činu podplácení se osoba dopustí (2,A) pokud nabídne, slíbí či poskytne osobě jiné finanční či jinou výhodu, přičemž touto výhodou má v úmyslu (2,B,i) tuto osobu ovlivnit takovým způsobem, aby porušila své povinnosti vyplývající z její funkce, anebo (2,B,ii) tuto osobu chce odměnit za porušení povinností vyplývajících z její funkce či postavení.

Odstavec 3 popisuje druhou možnou situaci (3,A), kdy osoba nabídne osobě jiné, slíbí, či poskytne finanční nebo i jinou výhodu, (3,B) přičemž pachatel věří či ví, že přijetí takové výhody způsobí porušení povinnosti příslušné funkce či postavení osoby druhé.

Odstavec 4 pak upřesňuje odstavec 2 tím, že nezáleží na tom, zda osoba, jíž je výhoda nabízena, slíbena či poskytnuta je stejná osoba jako osoba, která má vykonávat nebo vykonávala příslušnou funkci nebo činnost.

Odstavec 5 pak paragraf uzavírá prohlášením vztahující se odstavcům 2 a 3, že nezáleží na tom, zda je výhoda nabízena, slíbena nebo poskytnuta společností osoby přímo nebo prostřednictvím třetí strany.⁴⁷

Trestný čin přijetí úplatku je definován v § 2 a je ho naplněno, pokud je splněna jedna z následujících podmínek:

Odstavec 2 popisuje situaci, kdy pachatel vyžaduje, nechá si slíbit či přijme finanční nebo jinou výhodu v přesvědčení, že dojde k porušení povinnosti při výkonu funkce nebo činnosti.

Odstavec 3 popisuje situaci, (3,A) kdy pachatel požaduje, nechá si slíbit či přijme finanční nebo i jinou výhodu a (3,B) toto samotné jednání způsobí porušení povinnosti při výkonu funkce či činnosti.

Odstavec 4 pak popisuje situaci, kdy pachatel požaduje, nechá si slíbit či přijme finanční nebo jinou výhodu jako odměnu za porušení povinnosti při výkonu funkce či činnosti.

⁴⁶ BA, Introductory Text, 2010, [online], [cit.:1.12.2018]

⁴⁷ BA, General bribery offences, 2010, [online], [cit.:1.12.2018]

Odstavec 5 pak popisuje poslední situaci, kdy pachatel v důsledku žádosti, slibu nebo přijetí finanční či jiné výhody došlo k porušení povinnosti při výkonu funkce, a to ať už přímo pachatelem, nebo i jinou osobou ovšem s pachatelovým souhlasem či vědomím.

Odstavec 8 pak stejně jako poslední odstavec paragrafu 1 připomíná, že není rozhodující, zdali pachatel jedná sám anebo prostřednictvím třetí osoby.⁴⁸

Podplácení zahraničních úředních osob

Odstavce 1, 2, 5, 6 a 7 stručně řečeno definují zahraniční úřední osobu jako osobu, která zastává zákonodárnou, správní či soudní pozici v jiném státě než ve Velké Británii, anebo osoby, které vykonávají veřejnou funkci jménem jiného státu či pro veřejnou společnost jiného státu a úředníci mezinárodních organizací.

Odstavce 3 a 4 pak definují naplnění skutkové podstaty trestného činu podplácení zahraniční úřední osoby tehdy, kdy pachatel přímo či nepřímo nabídne, slíbí nebo poskytne finanční či jinou výhodu zahraniční úřední osobě za účelem ovlivnit tuto osobu ve výkonu její funkce a zároveň si udržet či získat výhodu související s obchodem.⁴⁹

Selhání obchodních společností v prevenci úplatkářství

Selhání obchodních společností v prevenci úplatkářství je v Bribery Act obsaženo v § 7, 8 a 9.

§ 7 se zabývá neúspěchem komerčních organizací zabránit úplatkářství, § 8 definuje význam Asociovaná osoba a § 9 se zabývá pokyny, týkajícími se obchodních organizací zabraňujících úplatkářství.

§ 8 definuje význam Asociovaná osoba jako osobu poskytující služby jménem dané obchodní společnosti jako je zaměstnanec, dceřiná společnost, dodavatelé atd. přičemž je posuzován vztah na základně konkrétních okolností daného případu.

§ 9 se zabývá pokyny, týkajícími se obchodních organizací zabraňujících úplatkářství a stanovuje, že Státní tajemník musí zveřejnit pokyny týkající se postupů, které mohou příslušné komerční organizace zavést, aby zabránily tomu, aby osoby spojené s § 7 se mohly dopustit trestného činu úplatkářství. Státní tajemník též musí před zveřejněním jakéhokoliv pokynu vše konzultovat se Skotskými ministry a s Ministerstvem spravedlnosti Severního Irska.

§ 7 – Neúspěch komerčních organizací zabránit úplatkářství

⁴⁸ BA, General bribery offences, 2010, [online], [cit.:1.12.2018]

⁴⁹ BA, Bribery of foreign public officials, 2010, [online], [cit.:1.12.2018]

Odstavec 1 vymezuje, kdy je obchodní společnost vina trestným činem úplatkářství, a to právě tehdy, když asociovaná osoba podplatí osobu jinou, (1,A) za úmyslem získání nebo udržení si obchodu, nebo (1,B) za účelem získání či udržení výhody související s obchodem této obchodní společnosti.

Odstavec 5 přináší nejradikálnější ustanovení Bribery Act v tom smyslu, že obchodní společnosti se stávají potenciálně odpovědné za jednání třetích osob, a to i v případě, že jsou na sobě nezávislé, ale spolupracují na stejném projektu.⁵⁰

Díky tomuto je Bribery Act všeobecně považován za velmi přísný a striktní ve srovnání s právními úpravami ostatních států.

Regulace lobbingu ve Velké Británii

Regulace lobbingu ve Velké Británii má naprosto odlišný přístup než regulace ve Spojených státech amerických. Regulace je ve Velké Británii zaměřena, a to výhradně, na adresáty lobbingu, tedy lobbované, kterým jsou členové britského parlamentu a vlády. Další významný rozdíl oproti předchozímu přístupu k regulaci lobbingu je způsob, kterým je regulace prováděna. Ve Velké Británii je prováděna prostřednictvím **samoregulace** v parlamentu a profesních asociacích a taktéž v podobě pracovních či etických kodexů. Tento zcela odlišný způsob velmi úzce souvisí i s unikátním modelem vládnutí ve Velké Británii, politickou kulturou i ústavními zvyklostmi v této zemi. Lobbisté si tedy sami regulují svoji činnost na straně jedné, a na druhé straně státní orgány regulují činnosti svých zaměstnanců, tedy adresátům lobbingu.⁵¹

Nezbytnost regulace lobbingu se poprvé objevuje až v 90. letech 20. století, kdy došlo k četným skandálům a aférám souvisejícím s neetickým jednáním politiků, a proto byl v roce 1994 zřízen Výbor pro etické standardy ve veřejném životě (CSPL) a taktéž byla ve stejném roce založena Asociace profesionálních politických konzultantů (APPC), která posléze přijala pracovní kodex.⁵² Prvním předsedou CSPL byl jmenován lord Michael Nolan, jehož výbor, známý jako Nolanův výbor, se dodnes zabývá neetickým jednáním či chováním poslanců.⁵³

Nolanův výbor sestavil seznam sedmi základních a neotřesitelných principů veřejného života a na jejich základě doporučil sestavení pracovních kodexů pro veřejné instituce. Základní principy veřejného života jsou:

1. Nezištnost
2. Integrita
3. Objektivita

⁵⁰ BA, Failure of commercial organisations to prevent bribery, 2010, [online], [cit.:1.12.2018]

⁵¹ Vymětal, 2009, str. 99

⁵² APPC, [online], [cit.:1.12.2018]

⁵³ Vymětal, 2010, str. 100

4. Odpovědnost
5. Transparentnost
6. Poctivost
7. Vedení⁵⁴

CSPL se místo zřízení povinného registru lobbistů, jako to můžeme pozorovat v USA či Kanadě, rozhodla pro myšlenku samoregulace v rámci veřejného sektoru, a to pomocí pracovních kodexů, které mají vycházet ze sedmi základních principů. Regulace lobbingu ve Velké Británii má tedy těžiště v regulaci chování a jednání lobbistů.

Parliamentary Commissioner for Standards

Na základě doporučení Nolanova výboru byl v parlamentu v roce 1995 zřízen Úřad parlamentního komisaře pro etické standardy (PCS), jehož hlavním úkolem je:

1. Vedení a dohled nad **Rejstříkem finančních zájmů poslanců** (RMI), jehož zpráva je sestavována ročně a je veřejně k nahlédnutí.⁵⁵
2. Školení
3. Dohled a zasílání návrhů na prošetřování stížností ohledně dodržování etického kodexu

Jde tedy o jeden z kontrolních orgánů vykonávajících dohled. Současným komisařem je Kathryn Hudson, která byla do funkce zvolena 12.6.2012 a svoji funkci zastává od 1.1.2013.⁵⁶

House of Commons Standards and Privileges Committee

V dolní komoře byl vytvořen Výbor pro etické standardy a imunitu (SPC), jehož hlavní náplní je dohlížet na kontrolní orgán SPC, dále prošetřuje stížnosti na činnost poslanců a navrhuje případné změny jejich kodexu. Činnost SPC však byla na začátku roku 2013 ukončena a Výbor byl rozdělen na Výbor pro etické standardy a na Výbor výsad.⁵⁷ **Výbor výsad** má poměrně jednostrannou úlohu, a to zvážení návrhů sněmovny, které se týkají jejich výsad a imunity.⁵⁸

Výbor pro etické standardy pak má za úkol:

1. Dohlížet na práci parlamentního komisaře pro standardy.
2. Přezkoumávat opatření navrhovaná komisařem pro sestavování, udržování a přístupnost Rejstříku finančních zájmů poslanců a dalších registrů.

⁵⁴ GOV, [online], [cit.:1.12.2018]

⁵⁵ RMI, [online], [cit.: 1.12.2018]

⁵⁶ Parliament UK, [online], Column 382, [cit.: 1.12.2018]

⁵⁷ HCSPC, Parliament UK, [online], [cit.:1.12.2018]

⁵⁸ CP, Parliament UK, [online], [cit.:1.12.2018]

3. Zvážení veškerých stížností týkajících se registrace nebo prohlášení o zájmech, které jsou předloženy ze strany SPC.
4. Posouzení jakékoliv záležitosti týkající se chování poslanců, včetně konkrétních stížností týkajících se údajných porušení Etického kodexu.
5. Doporučení jakékoliv změn pro Etický kodex.⁵⁹

Code of Conduct and Rules of the House

Etický kodex poslance byl poprvé schválen parlamentem v červnu roku 1996 a poslední tři novelizace byly v roce 2009, 2012 a současná podoba kodexu je platná od roku 2015. Etický kodex popisuje povinnosti, které poslanci mají jakožto členové Parlamentu, a jsou založeny na souboru zásad. Podrobnější popis povinností poslanců o nutnosti registrovat se, přiznání svých finančních zájmů, omezení lobbování za odměnu či jeho zvážení a je obsažen v Příručce k pravidlům (The Guide to the Rules). Tyto povinnosti jsou odděleny od povinností občanských a doplňují je. Kodex platí pro poslance ve všech aspektech veřejného života, nesnaží se regulovat to, co poslanci dělají čistě ve svém soukromém životě.⁶⁰

§ 11, Kapitola 3, Lobbying za odměnu nebo zvážení – Žádný člen nesmí lobbovat za odměnu.

§ 57, Kapitola 1, Kategorie 9, Zaměstnávání rodinných příslušníků – zákon přikazuje nutnost registrace jakéhokoliv rodinného příslušníka, pokud je placený z parlamentního rozpočtu a pokud výdaje na jeho plat činí více než 700 GBP za rok.

§ 58, Kapitola 1, Kategorie 9, Zaměstnávání rodinných příslušníků – specifikuje a charakterizuje výraz rodinný příslušník. Jde o manželského partnera, civilního partnera, rodiče, potomka, prarodiče, sourozence, synovce, neteře, vnuky, strýce, tety.

§ 59, Kapitola 1, Kategorie 9, Zaměstnávání rodinných příslušníků – paragraf specifikuje konkrétní informace, které jsou pro registraci potřebné.

§ 60, Kapitola 1, Kategorie 10, Rodinní příslušníci zabývající se lobbyingem – paragraf odkazuje s ohledem na definici rodinných příslušníků na paragraf 58 a pro tuto stejnou skupinu přisuzuje povinnost registrace za předpokladu, že vykonávají lobbistickou činnost.

§ 62, Kapitola 1, Kategorie 10, Rodinní příslušníci zabývající se lobbyingem – jde o konkrétní specifikaci informací pro registraci, která je pro výkon činnosti vyžadována.

§ 22, Kapitola 1, Kategorie 3, Dary, benefity a pohostinnost ze zdrojů Velké Británie – Členové parlamentu musí registrovat jakékoliv dary, výhody nebo pohostinnost v hodnotě přesahující 300 liber, které

⁵⁹ CS, Parliament UK, [online], [cit.:1.12.2018]

⁶⁰ CC, Parliament UK, [online], [cit.:1.12.2018]

obdrží ze zdrojů Velké Británie. Musí též registrovat více přínosů ze stejného zdroje, a to, pokud mají v kalendářním roce větší hodnotu než 300 liber

§ 23, Kapitola 1, Kategorie 3, Dary, benefity a pohostinnost ze zdrojů Velké Británie – paragraf v jednotlivých bodech vyjmenovává konkrétní benefity ke kterým se vztahuje předchozí paragraf 22. Namátkou jde o: pobytové či cestovní poukázky, pohostinnost ze strany Velké Británie zahrnující i recepcce, diety či ubytování, členství v klubech či spolcích, slevové poukázky atd.⁶¹

Na konci Etického kodexu je tzv. Index pro lepší orientaci v pravidlech, který pojímá heslovitě veškeré problémy a důležitá hesla pro snadnější orientaci ve velice detailním a obsáhlém kodexu (Index to the Guide to the Rules).

Protokol finančních zájmů poslanců

V originále Register of Members' Interests, je hlavním nástrojem regulace lobbingu. Jeho hlavním cílem je vyloučit možnost, že zájmové skupiny, nebo profesionální lobbisté budou přesouvat finanční částky na konta poslanců nekontrolovaně a tím praktikovat skrytou korupci. Protokol je sestavován každý rok a je veřejně přístupný na webových stránkách Parlamentu Velké Británie⁶²

Kanada

Regulace lobbingu v Kanadě

The Lobbying Act

Lobbing v Kanadě byl na rozdíl od USA regulován daleko později, a to poprvé v roce 1985 zákonem Lobbyists Registration Act, LRA, který vstoupil v platnost až v roce 1989 a byl novelizován v letech 1995, 2003, 2005 a v roce 2008 byl přejmenován na Lobbying Act, (LA). Jde o zákon, který lobbing pojímá velice široce definuje a zaměřuje se převážně na nastavení podmínek vstupu do profese a na fázi registrace spíše než na kontrolu lobbystických aktivit.

Zákon stojí na čtyřech principech:

1. Uznání lobbingu jako legitimní činnosti
2. Princip otevřené vlády
3. Na skutečnosti, že jak veřejné činitelé, tak samotná veřejnost by měla znát subjekty, které se lobbistických aktivit účastní
4. Na obavě, aby registrace vážně neohrozila princip otevřené vlády.⁶³

⁶¹ CoC, Parliament UK, [online], [cit.:1.12.2018]

⁶² RMFI, 2017, [online], [cit.:1.12.2018]

⁶³ OECD, 2008, str. 108

Povinnost registrace pak platí pro všechny, kdo jsou placeni za komunikaci s držiteli veřejných funkcí, a to ve věcech týkajících se:

1. Vytváření návrhů zákona vládou nebo oběma komorami parlamentu
2. Předložení návrhu zákona nebo návrhu parlamentního rozhodnutí
3. Schválení, zrušení či novelizace zákona nebo parlamentního rozhodnutí
4. Vytvoření nebo připomínkování vládních politik a programu atd.⁶⁴

V kanadské legislativní úpravě je lobbista chápán jako osoba, která za plat zastupuje jiného člověka či organizaci a vykonává následující činnosti – komunikuje s držiteli veřejných funkcí za účelem ovlivnění legislativy, vyjadřuje se k legislativním návrhům, snaží se je případně pozměnit a také zprostředkovává schůzky s držiteli veřejných funkcí. Za lobbying je pak považována jakákoliv komunikace mezi lobbisty, vládou, zájmovými skupinami či veřejnými činiteli.⁶⁵

Dnes platná kanadská novela rozlišuje základní tři typy lobbistů:

1. Lobbyisty profesionály, kteří lobbují za své klienty
2. Lobbyisty firemní, kteří lobbují jménem a ve prospěch svých zaměstnavatelů
3. Lobbyisty obhájce, kteří prosazují zájmy neziskových organizací.⁶⁶

Tato typologie byla zavedena až novelami z roku 2003 a rozdíl mezi lobbisty není pouze v zaměření jejich vlivu a soustředění svých zájmů, liší se i v povinnostech zveřejňovat informace při registraci.

Trojí dělení lobbistů též ukládá i odlišné povinnosti při zveřejňování informací v závislosti k jejich zařazení do výše uvedených typů. Nejobsáhlejší informace jsou povinni při registraci zveřejnit profesionální lobbisté, a to do deseti dnů od zahájení činnosti. Jde například o jména a adresy klientů, organizací vykonávajících dohled nad lobbistou, informace o ministerstvu financujícím klienta, program, cíle atd.⁶⁷

Na další dva typy lobbistů jsou nároky pro registraci mírnější. Lhůta pro registraci je dva měsíce od zahájení činnosti a povinnost pravidelného podávání informací v průběhu činnosti je perioda stanovena měsíčně.⁶⁸

Lobbyists' Code of Conduct

Zajímavostí je, že součástí kanadské legislativy je též profesní kodex lobbisty, který byl učiněn součástí zákona z důvodu snazší vymahatelnosti regulačních pravidel.

Kodex byl sice vytvořen v rámci Federálního kancléřství pro etiku, ale na jeho vzniku se podíleli také lobbisté. Kodex stojí na principech:

⁶⁴ LA, 1985 (2009): oddíl 7, odst. 1, písm. A, B

⁶⁵ LA, 1985 (2009): oddíl 12, odst. 4

⁶⁶ OECD, 2008, str. 109

⁶⁷ LA, 1985 (2009): oddíl 9

⁶⁸ tamtéž

1. Integrity
2. Poctivosti
3. Otevřenosti
4. Profesionality
5. Transparentnosti
6. Diskrétnosti
7. Na definici konfliktu zájmů.⁶⁹

Register of Lobbyists

Další odlišností kanadské verze je fakt, že poslední novely zřídily zvláštní úřad, v jehož kompetenci je monitoring lobbingu a lobbistických aktivit. Jedná se o Registrační úřad pro lobbing (Register of Lobbyists), na který byly v roce 2003 přesunuty všechny monitorovací pravomoci a Úřad komisaře pro lobbing, který byl vytvořen novelou z roku 2008. Jde o nezávislý parlamentní úřad, jehož ředitel je volen na návrh Guvernéra na sedm let oběma komorami parlamentu.⁷⁰ V kompetenci ředitele je vynucování zákona o lobbingu a profesního kodexu lobbisty a v pravomoci úřadu je i zakázat těm lobbistům, kterým se prokáže porušení zákona po dobu dvou let komunikovat s veřejnými činiteli jakožto placený lobbista. Kromě jiného se úřad stará o: aktualizaci a zajišťování jeho transparentnosti, zvyšování povědomí o zákonné regulaci lobbingu a spravuje též o výsledcích činnosti lobbistů.⁷¹

Novela z roku 2008 dále rozšířila podmínky zakazující výkon lobbingu po skončení zaměstnání ve veřejném sektoru, kromě některých definovaných výjimek. Novela zvýšila dále promlčecí lhůtu v lobbistických kauzách ze dvou na deset let a také zakázala poplatky za úspěšné zastupování.

Stejně tak jako v USA, i v Kanadě má kromě platné federální úpravy přibližně polovina provincií vlastní zákonnou regulaci lobbingu jako například Ontario, Britská Kolumbie, Quebec nebo Alberta.⁷²

Kanadská úprava zákona o lobbingu je ve srovnání s americkou úpravou odlišná zejména v tom, že se nezabývá finančními příjmy a výdaji lobbistů a pro registraci nenastavuje žádné minimální prahy. Registrovat se musí naprosto všichni, kteří komunikují s veřejnými činiteli bez ohledu na příjmy či výdaje a při průběžných zprávách se sledují realizované kontakty a sítě vztahů, které byly během komunikace vytvořeny.

⁶⁹ OECD, 2008, str. 110

⁷⁰ Vymětal, 2010, str. 98-99

⁷¹ OECD, 2008, str. 109

⁷² Vymětal, 2010, str. 100

OECD Anti-Bribery Convention

Na závěr teoretické části diplomové práce uvádím poslední zákon / úmluvu, která výše detailně rozebrané státy v oblasti korupce a lobbingu spojuje. Řeč je o Úmluvě OECD o boji proti zahraničním státním úředníkům v mezinárodně-obchodních stycích.

Úmluva je tedy zaměřena na snižování korupce, nejen v rozvojových zemích tím, že podporuje sankce za korupci v mezinárodních obchodních transakcích, které jsou uskutečňovány členy UECD. Hlavním cílem je tedy vytvořit skutečně rovnocenné podmínky v současném mezinárodně-obchodním prostředí.

Celkem 42 zemí, které se rozhodly podepsat a dodržovat uvedenou úmluvu, jsou povinny zavést právní předpisy, které uplácení zahraničních činitelů činí trestným činem. OECD jako taková nemá pravomoc zavést takováto opatření ve signatářských státech, ale místo toho sleduje počínání a změny ke kterým v této souvislosti v jednotlivých státech dochází.⁷³

Jediné Spojené státy americké se svým zákonem FCPA z roku 1977 stanovovaly uplácení zahraničních činitelů za trestné, a proto se od roku 1989 začalo pracovat na výše uvedené úmluvě.⁷⁴

Srovnání pojetí korupce UK Bribery Act a USA Foreign Corrupt Practices Act

Není tomu dávno, co britský zákon o korupci (Bribery Act, zkr. BA) přinesl do mezinárodního obchodu značnou změnu. Do roku 2011 byl víceméně jediným mezinárodně uznávaným zákonem v boji proti korupci americký zákon FCPA. Britská verze představuje problém zejména pro obchodní organizace podnikající na mezinárodní úrovni, protože v mnoha ohledech, to, co je v FCPA dovoleno, nebo spíše nezakázáno, v Bribery Act zakázáno je.

Hlavní rozdíly mezi BA a FCPA shledávám v těchto nejdůležitějších bodech:

- **Pojem Zahraniční veřejný činitel** – V obou případech se zákony shodují v tom, že uplácení takové osoby je trestným činem. FCPA se týká pouze korupce cizích úředníků, BA však zachycuje úplatky nabízené nebo poskytované kterékoli osobě. Aby se spáchal trestný čin podplacení jiné osoby podle zákona o úplatkářství, musí úplatkář učinit nebo odměnit nesprávné plnění funkce nebo činnosti.⁷⁵

- **Korupční úmysl** – Ačkoliv britský zákon BA obsahuje samostatný trestný čin podplacení cizího veřejného činitele, není u něj vyžadován korupční záměr ze strany úplatkáře, na rozdíl od trestného činu úplatkářství v případě zákona Spojených států FCPA, který korupční úmysl vyžaduje. Porušení zákona o podplacení cizího státního úředníka je spácháno podle zákona BA osobou, pokud (i) má v úmyslu ovlivnit

⁷³ OECD, IMF, 2001, [online], [cit.:1.12.2018]

⁷⁴ Tamtéž

⁷⁵ BA, Sekce 1, Offences of bribing another person, 2010, [online], [ci.: 1.12.2018]

zahraničního veřejného činitele jako takového a (ii) hodlá získat nebo si udržet podnikatelskou činnost (nebo výhodu při výkonu obchodních činností) a (iii) platba / výhoda není povolena ani požadována písemným zákonem platným pro zahraničního veřejného činitele.⁷⁶

- **Přijmutí / podání úplatku** – v případě britského zákona BA spáchal trestný čin úplatkářství ten, kdo úplatek podával či se pokusil uplatit, ale i ten, kdo úplatek přijal. V případě amerického zákona FCPA spáchal trestný čin úplatkářství pouze ten, kdo úplatek podal, či se podplatit pokusil.⁷⁷ Právě v tomto rozdílu můžeme vidět zásadní rozdíl v pohledech Velké Británie a USA, a to jak ve vztahu ke korupci, tak lobbingu. Zákony Velké Británie jsou daleko více samoregulační, a především zaměřené na státní úředníky jako takové, tedy na příjemce úplatku či lobbingu. V případě USA se zákony soustředí spíše na toho, kdo se snaží uplácat.

- **Trestní sazby** – britský zákon BA má daleko přísnější trestní postihy než FCPA. Zatímco zákon o úplatkářství umožňuje britským státním zástupcům ukládat neomezenou pokutu a trest odnětí svobody až do 10 let, FCPA stanoví pokutu společnosti až do výše 2 milionů dolarů za porušení FCPA a pokuty až do výše 250 000 dolarů u jednotlivců za porušení, stejně jako až 5 let vězení. Při úmyslném porušení ustanovení o knihách a rejstřících a vnitřních kontrolách, které vedou k pokládání společností až do výše 25 milionů dolarů a uvěznění osob až do 20 let.⁷⁸

Zákon o korupci je v důsledku extraterritoriální aplikace dalekosáhlý. K trestnému činu podle zákona nemusí docházet ve Spojeném království, a pokud se jedná o pobočku ve Spojeném království, působí ve Spojeném království nebo zaměstnává rezidenta Spojeného království, zákony upravují společnosti mimo Spojené království. Jednoduše s přítomností Spojeného království vytvoří jurisdikci. Proto by americké společnosti s pobočkami ve Velké Británii, nebo ty, které zaměstnávají občany Velké Británie, měly změnit stávající protikorupční politiku tak, aby zohledňovaly zákon o korupci. Stejně tak by britské společnosti, které si uvědomují FCPA, měly mít na paměti, že ustanovení nejsou stejná a tresty za porušení zákona o korupci jsou přísnější.

USA

Korupce v právním kontextu Spojených států Amerických se týká neoprávněného návrhu na získání nebo způsobení určité peněžní nebo jiné výhody. Korupce je vnímána jako první krok pro podvracení systému, přičemž dochází pomalu ale jistě k vytváření paralelního systému (šedé ekonomiky), který postupem času narušuje hospodářský růst země, a ubližuje v podstatě všem. Lobbování je však považováno za legální vliv politické moci, který nabízením příspěvků a sympatií ovlivňuje politické výsledky. Americká

⁷⁶ BA, Sekce 6, Bribery of foreign public officials, 2010, [online], [ci.: 1.12.2018]

⁷⁷ BA, Sekce 2, Offences relating to being bribed, 2010, [online], [ci.: 1.12.2018]

⁷⁸ BA, Sekce 11, Penalties, 2010, [online], [ci.: 1.12.2018]

právní úprava postihující korupční jednání stojí na jednotlivých zákonech, které se korupce dotýkají a poté na velké právní úpravě v případě protikorupčního zákona FCPA. Systém lobbingu má dlouholetou tradici a prošel dlouholetým vývojem. Základním rozdílem od britského pohledu na lobbing je v tom, že se zaměřuje především na lobbisty samotné, zatímco ve Velké Británii je pozornost upřena na členy Dolní sněmovny. O nesporné vyspělosti a propracovanosti systémů svědčí například nejkonkrétnější definice samotného lobbingu a lobbisty, registru lobbistů, zveřejňování celkových příjmů od klientů, možnost elektronického vyplnění a veřejného přístupu k databázi a informacím a faktem, že lobbing již je považován za profesi rovnocennou politické činnosti.

Velká Británie

Anglická právní úprava postihující korupční jednání ve třech skupinách trestných činů je obecně považována za velmi přísnou. Podobnost s českým právním řádem můžeme vidět v podobném vnímání rozdílnosti korupce a úplatkářství, s tím rozdílem, že žádná oficiální definice korupce v českém právním řádu není. Rozdíl od českého právního řádu můžeme vidět zejména v postihu obchodních společností, které se nedostatečně realizují v protikorupčních preventivních opatřeních. A právě preventivní opatření jsou ta, kterých je v českém právním řádu nedostatečné množství. Další odlišnost bych viděl ve faktické výši sankcí. Výraz neomezená pokuta mluví myslím za vše. BA je považován za nepřísnejší právní dokument v otázce korupce na světě, a to především ve vztahu k obchodním organizacím. A poslední rozdíl bych viděl v nerozlišování mezi soukromou a veřejnou sférou, čímž dává BA jasně najevo fakt, že tyto dvě sféry jsou velmi propojené a není tedy zapotřebí upravovat každou zvlášť.

Britský lobbistický systém je založený na seberegulaci, která vytváří unikátní neformální společenský tlak na dodržování dohodnutých pravidel. Seberegulace tedy předpokládá určitou úroveň etiky a sebereflexe. Díky regulaci lobbingu formou restrikcí a povinností pro lobbisty je pozornost upřena na členy Dolní sněmovny, kde etický kodex upravuje zásadní chování zákonodárců a jasně definuje nepřijatelné aktivity. Stát tedy v případě Velké Británie příliš nezasahuje opravdu vše se zde točí okolo pojmu samoregulace.

Srovnání regulace lobbingu mezi zkoumanými státy a kontinentální Evropou

USA

Spojené státy americké mají v oblasti lobbingu největší zkušenosti a jejich způsob řešení této problematiky se nese na vlně regulace lobbistů, tedy hlavních aktérů a povinného **registru lobbistů**. Objekt regulace, tedy lobbista byl stanoven už v případě první úpravy lobbingu – Foreign Agents Registration Act, kde dále byla stanovena povinná registrace všech reprezentantů zahraničních vlád či organizací, kteří by chtěli vykonávat lobbing. Od zavedení The Federal Lobbying Act se přidalo sledování finančních aktivit

lobbistů a Lobbying Disclosure Act, tedy Zákon o zveřejňování informací týkajících se lobbingu, kdy zákon upravoval pravidla lobbingu pro osoby, jež jsou najaté jako profesionální lobbisté zastupující svého najímatele. Poslední úprava lobbingu, tedy Honest Leadership and Open Government Act rozšiřoval požadavky na zveřejňování lobbistických aktivit a zpříšňoval pravidla registrace, stejně tak jako i sankce v případě porušení pravidel.

Můžeme tedy vidět, že základním řešením USA je registrace lobbistů a čím dál přísnější regulace. K takovéto podobě se USA dopracovaly za téměř 200 zkušenosti s lobbingem.

Domnívám se, že Spojené státy vědí díky svým dlouholetým zkušenostem, co dělají, avšak největší problémem vidím sjednocení federální úpravy lobbingu a její úpravy v jednotlivých státech. Sjednocení padesáti + 1 možných legislativ může být opravdu velmi obtížné a v takovéto podobě neaplikovatelné snad téměř nikde. Dále můžeme vidět, že úprava lobbingu již za téměř 200 let dospěla k tomu, že se s ní počítá i u široké veřejnosti, a proto může být vyladěna do nejmenších detailů, a stejně tak díky stabilnímu a kvalitnímu uchopení problematiky se nyní mohou úpravy týkat pouze doladování v případě nutnosti. Takovýto model tedy asi těžko použijeme v zemi, která z legislativního pohledu, či z pohledu široké veřejnosti, která dokonce nemusí znát samotný rozdíl mezi korupcí a lobbingem.

Velká Británie

Úprava lobbingu v případě Velké Británie je diametrálně odlišná od úpravy USA, a to zejména v těchto bodech. Britská regulace lobbingu není zaměřena na lobbisty, ale na **adresáty lobbingu**, tedy lobbované, tedy členy britského parlamentu a vlády. Tedy smyslem úpravy je zamezit nikoliv aby lidé neovlivňovali druhé, ale aby se podstatní činitelé ovlivňovat nenechali. Hovoříme tedy o systému samoregulace v rámci veřejného prostoru, kdy hlavními nástroji jsou **pracovní a etické kodexy**.

Domnívám se, že regulace lobbingu na základě pracovních a etických kodexů může mít své velké mezery, a to zejména protože se počítá s tím, že lidé budou čestní a kodexy budou jako Desatero bez výjimky dodržovat. Ale stejně tak jako je ve světském životě Desatero porušováno, neboť lidé jsou hříšní, může v případě kodexů a principů docházet lehce k jejich porušování, a proto se domnívám, že zároveň musí být minimálně zajištěny vysoké postihy v případě nedodržování těchto principů. S tímto problémem jde však ruku v ruce i velmi obtížné a náročné zajištění vynutitelnosti a s tím samozřejmě i značná administrativní náročnost. Tyto kodexy počítají s dokonalými veřejnými činiteli. Dovedu si představit, že takováto regulace založená na cti, morálce a hodnotách by byla dobře aplikovatelná například v Severských státech.

Kanada

Kanadské řešení regulace lobbingu bych identifikoval jako kombinaci britské a americké verze. Tato verze vychází z regulace lobbistů. Na základě zákona The Lobbying Act (2008) se Kanada rozhodla pro zřízení povinného **registru lobbistů**, kterýžto zákon se zejména zaměřuje na **podmínky vstupu** do lobbistické profese a též na fázi **registrace** spíše než na kontrolu lobbistických aktivit. V tomto můžeme vidět jasnou inspiraci z **USA**. Kanadská úprava se však nezabývá finančními příjmy a výdaji lobbistů a také nestanovuje žádné minimální limity pro registraci, protože registrovat se musí všichni, kteří komunikují s veřejnými činiteli. V tomto bodě vidím stejný problém jako v případě Velké Británie, tedy problém postihnutelnosti v případě ne-registrace a též i obrovskou potenciální administrativní náročnost. Dalším prvek inspirovaný USA je i fakt, že kanadská verze rozlišuje různé typy lobbistů.

Zároveň však součástí kanadské legislativy je i profesní a etický kodex lobbisty, čímž se Kanada snaží zajistit snazší vymahatelnost regulačních pravidel, stejně jako ve Velké Británii a na rozdíl od USA je tímto vyřešena problematika nastavování limitů a podmínek pro registraci a tak dále.

USA, Velké Británie a Kanada tedy dávají 3 možné řešení lobbingu. Všechny tyto státy jsou v určitém ohledu velmi specifické země, a to jak z hlediska jejich odlišného právního systému, odlišné, byť velmi propojené historie, která je myslím opravdu zřetelně vidět na případu Kanady, kde můžeme vidět, že jde opravdu o kombinaci prvků regulace lobbingu z USA a Velké Británie. Každý z výše popsanych systémů má svá specifika a tím pádem i omezení, kvůli kterým není možné určitý systém bezesměnný anebo dokonce vůbec přenést a aplikovat v jiném státě. Už pouze z principu věci není možné aplikovat federální řešení lobbingu z pohledu USA, která musí pojmout legislativu padesáti států najednou, v malé zemi kontinentální Evropy, která má naprosto jinou historii, kulturu, stupeň vývoje, sociologické i ekonomické pozadí či samotnou vyspělost státu.

V následující sumarizaci si představíme řešení regulace lobbingu a celkovém pohledu na něj dle příkladu několika evropských kontinentálních států a pokusíme se najít zdroj inspirace a případnou aplikovatelnost pro další státy Evropy, případně jejich potenciální nedostatky.

Irsko

Irsko má svůj Zákon o regulaci lobbingu z roku 2015 – Regulation of Lobbying Act (2015). Zákon je nastaven tak, aby začlenil lobbing, jakožto součást demokratického procesu, do zákona státu a aby veřejnosti díky němu poskytoval informace o tom, kdo lobbuje, na čí účet je lobbování uskutečňováno, problémy spojené s lobbováním, vytýčené cíle a kdo je lobbován. Podle irské verze definice lobbingu je za lobbistickou aktivitu považována přímá či nepřímá komunikace s určeným veřejným činitelem v oblasti „relevantní záležitosti“ a lobbistou je člověk, jehož cílem je primárně reprezentovat zájmy svých

zaměstnavatelů, komunikuje o územním plánování či ve svůj vlastní prospěch. Relevantní záležitostí se míní zahájení, vývoj nebo změna jakéhokoliv veřejného programu, příprava či změna jakéhokoliv zákona a taktéž i udělení jakéhokoliv grantu, půjčky nebo jiné finanční podpory.⁷⁹

Okruh lobbovaných osob jsou dle zákona veřejné činitelé, zahrnující ministry vlády, ministry státu, členy dolní a horní komory parlamentu, členy Evropského parlamentu, či členy místních samospráv. Dále pak zvláštní poradci a úředníci, kteří rozhodují o veřejných výdajích. Osoba vykonávající lobbistické aktivity musí být zapsána v registru, podle kterého je povinna do 21 dnů po skončení příslušného období (4měsíční) podat Komisi výkaz, a to i v případě, že za dané období nevykonal žádné lobbistické aktivity. Ve výkazu musí být kromě jiného uveden konkrétní veřejný činitel, předmět a cíle komunikace, typ a rozsah vykonaných lobbistických aktivit atd. Povinností lobbovaného, tedy veřejného orgánu, je vydat seznam určených veřejných činitelů, kteří působí v tomto orgánu, a to s uvedením jména, stupně a stručnými údaji o roli a odpovědnosti každého z činitelů. Novinkou s platností od 1.1.2019 je Kodex chování, který bude aplikovatelný na obě strany, tedy jak na stranu lobbisty, tak lobbovaného. Tento kodex bude aktualizován každé tři roky. Sankce jsou zde stupňovány od 200 € až po 2,500 € a trestem odnětí svobody až na dva roky.

80

Dle mého názoru je takto nastíněná verze velmi detailní, pečlivě promyšlená a dotažena do posledního detailu. Z charakteru regulace je vidět, že se blíží spíše Kanadskému způsobu regulace, tedy jakousi kombinací regulace obou stran, neboť regulovaný a „hlídaný“ je zde apriori lobbista, avšak nepřímo je zde „hlídán“ i lobbovaný, a to prostřednictvím povinných výkazů. Značně velký prostor pro selhání či problémy vidím zejména v sestavování detailních výkazů, které vytváří prostor pro manipulaci a omyl. Všechna takto detailně nastavená pravidla trpí tím, že nepřejdou v praktickou a proveditelnou praxi, právě pro svoji složitost a komplikovanost. Stejně tak považuji sankce za velmi nízké, což spíše napomáhá tomu, aby bylo snazší zákon nedodržovat. Zákon bez významnějších změn platí k dnešnímu dni stále, z čehož je patrné, že se prakticky povedlo ho aplikovat a je možné na něm dále stavět.

Litva

Litva byla jedna z prvních států střední Evropy, která měla svůj Zákon o lobbingu, a to již v roce 2001 (LOBISTINĖS VEIKLOS ĮSTATYMO). Za lobbistickou činnost jsou považovány fyzické, nebo právnické úkony fyzických či právnických osob, a to buď za úplatu, anebo i bez ní, za účelem pokusu o ovlivnění změny, nahrazení či zrušení zákonů, a to v zájmu klienta lobbistických aktivit. Zákon pak vyjmenovává nelegální lobbistické činnosti. Článek 2 Zákona o lobbistických aktivitách Litevské republiky

⁷⁹ Srovnávací studie, „Zákonná úprava lobbingu ve vybraných zemích“, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://apaa.cz/cz/srovnavaci-studie-zakonna-uprava-lobbingu-ve-vybranych-zemi/>

⁸⁰ Code of Conduct, 2018, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://www.lobbying.ie/about-us/code-of-conduct/>

zahrnuje definice lobbisty, lobbovaného, lobbistických aktivit a definici klienta lobbistických aktivit. Lobbista je osoba, vykonávající lobbistickou činnost, a to v zájmu klienta lobbistických aktivit, přičemž zákon dokonce vymezuje negativně podmínky, za kterých osoba nemůže být lobbistou, jako například, že osoba je nebo byla politikem, veřejným funkcionářem, úředníkem či soudcem, dále pak trestanou osobou atd. Tato část je vymezena v článku 3, stejného zákona. Zajímavé však je, že zákon vyloženě neupravuje okruh lobbovaných osob, ale v článku 8 jsou vymezeny osoby, které mají zakázáno být klienty lobbistických aktivit. Patří sem například politici, veřejní činitelé, všechny osoby, které se jakýmkoliv způsobem podílí na legislativním procesu. Registr lobbistů však zůstává v tomto případě a lobbying může být vykonáván pouze po zápisu fyzické, či právnické osoby. Lobbista je dále povinen podávat Vrchní etické komisi zprávu o lobbyingu za předcházející rok, ve které musí být zmíněno: jméno a příjmení nebo název právnické osoby, příjem a výdaje lobbisty z lobbistické aktivity. Sankce jsou stanoveny na základě rozhodnutí Vrchní etické komise, a to zejména formou pozastavení či ukončení výkonu lobbistické činnosti.⁸¹

Litva tedy na rozdíl od většiny států nemá žádnou finanční pokutu za porušení povinností či zákona jako takového a místo toho se tyto situace řeší ukončením či pozastavením výkonu činnosti a vážnější prohřešky jsou řešeny na základě dílčích zákonů. Rozhodovacím a kontrolním orgánem je v tomto případě Etická komise. Úprava je velmi specifická a unikátní a přiřadit ji k jedné ze zkoumaných zemí je obtížné. Přesto považuji tuto úpravu za nejbližší modelu USA.

Polsko

Polsko má svoji legislativní úpravu lobbyingu od roku 2005, kdy vešel v platnost Zákon o lobbyingu v procesu tvorby právních předpisů (USTAWA z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa). Lobbying dle zákona znamená jakoukoliv činnost, která je prováděna v souladu se zákonem a je zaměřena na ovlivňování orgánů veřejné moci v zákonodárném procesu. Ve smyslu zákona je profesionální lobbyingová činnost výdělečnou lobbistickou činností vykonávanou pro třetí strany za účelem zahrnutí zájmů těchto osob do zákonodárného procesu. Profesní lobbování může vykonávat podnikatel nebo fyzická osoba, která není podnikatelem, na základě občanskoprávní smlouvy. Polská úprava též počítá s registrem lobbistů, avšak povinnost registrace spadá pouze pro profesionálních lobbistů. Polská verze zákona neobsahuje konkrétní definici lobbisty a ani definici okruhu lobbovaných, avšak z povinností lobbovaného vyplývá, že pod okruh lobbovaných osob patří orgány veřejné správy, které mají vliv na proces tvorby právních předpisů. Profesionální lobbista je oprávněn vykonávat lobbying až po zápisu do registru, ale v Polsku existují 3 registry. První vytvořený na základě zákona o lobbyingu a dva další, a to na základě vnitřních procesních pravidel obou komor parlamentu. Dramatický rozdíl oproti ostatním verzím zákona o

⁸¹ Law on lobbying activities, 2017, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/9473b770a2a311e7a65c90dfe4655c64?jfwid=-8x127n8n6>

lobbyngu je zde fakt, že lobbista není povinen vytvářet výroční zprávu o lobbyngu či jiným způsobem vykazovat svoji činnost. Zatímco lobbování, což jsou orgány veřejné správy, jsou povinny neprodleně poskytnout informace o uskutečněných lobbistických aktivitách, a to včetně jejich účelu. Kontrolním orgánem je Ministerstvo vnitra. Dalšími povinnostmi jsou vydání výroční zprávy o všech lobbistických aktivitách, a to včetně identifikace profesionálních lobbistů.⁸²

Z charakteru regulace je zřejmé, že se Polsko inspirovalo Britskou verzí zákona o lobbyngu, což je zřejmé z faktu, že regulovanými a povinnými vytvářet výroční zprávy jsou zde zejména lobbování a nikoliv lobbisté.

Rakousko

Rakouské verze zákona o lobbyngu se nazývá: Bundesgesetz, mit dem ein Bundesgesetz zur Sicherung der Transparenz bei der Wahrnehmung politischer und wirtschaftlicher Interessen (2012), neboli Zákon o zajištění transparentnosti při výkonu politických a ekonomických zájmů. Za lobbyng se považuje veškerý organizovaný kontakt s veřejnými funkcionáři s cílem ovlivnit jejich rozhodování ve prospěch klienta. Lobbistou je pak osoba, vykonávající lobbistickou činnost samostatně, a nebo jako zaměstnanec lobbistické společnosti, která za úplatu vykonává lobbistickou činnost ve prospěch klienta. Zákon tedy počítá i s tzv. firemními lobbisty. Lobbovanými osobami mohou být veřejní funkcionáři jako: prezident, členové vlády, parlamentu či úředníci. Rakouská úprava též počítá s registrem lobbistů, kterou vede Spolkové ministerstvo spravedlnosti, kde musí být registrováni všichni kteří chtějí vykonávat svoji činnost. Sem spadají jak lobbisté, tak lobbistické společnosti a firmy zaměstnávající lobbisty. Lobbistické společnosti musí klientům předem oznamovat předpokládané náklady spojené se zastupováním a informovat je o změnách. Při porušení pravidel při výkonu lobbistické činnosti mohou být potrestáni pokutou až 20 000 € a v případě opakovaného trestného činu 60 000 €. ⁸³

Rakouská verze se nejvíce přibližuje verzi USA a svoji unikátnost nese v dělení lobbistů na dvě nové skupiny, jakožto zaměstnance a lobbistické firmy. Další unikátností jsou i velmi vysoké sankce, které já osobně považuji za nejlepší prevenci.

⁸²O DZIAŁALNOŚCI LOBBINGOWEJ W PROCESIE STANOWIENIA PRAWA, 2005, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://www.sejm.gov.pl/prawo/lobbyng/lobbyng.htm>

⁸³Srovnávací studie, „Zákonná úprava lobbyngu ve vybraných zemích“, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://apaa.cz/cz/srovnavaci-studie-zakonna-uprava-lobbyngu-ve-vybranych-zemi/>

Slovinsko

Podle článku 2, Zákona o integritě a prevenci korupce z roku 2010, je základní myšlenkou zákona, „zajistit transparentnost lobbingu a podporu lobbingové praxe, zároveň zakázat a trestat neetické lobbingové praktiky pomocí definování podmínek pro lobbingové aktivity ve veřejném sektoru“⁸⁴. Lobbingem se rozumí činnosti lobbistů, kteří zastupují zájmové skupiny, ovlivňují neveřejným způsobem rozhodování státních a samosprávných orgánů a nositelů veřejné moci. Lobbing též znamená úkony jednotlivců, neformálních skupin nebo zájmových skupin, za účelem ovlivnění rozhodovacího procesu. Lobbistou je kterákoliv osoba, která vykonává lobbing, a která je zapsána v rejstříku lobbistů, případně je zaměstnancem zájmové skupiny, nebo která je legitimním zástupcem zájmové skupiny. Do okruhu lobbovaných osob patří veřejní funkcionáři, úředníci státní a místní samosprávy, členové Evropského parlamentu, generální tajemník vlády, úředníci Slovinské banky. Lobbista je povinen identifikovat se lobbované osobě, předložit pověření zájmové skupiny a uvést účel a cíl lobbování. Dále je povinen podat písemnou zprávu Antikorupční komisi o své práci za daný rok. Povinností lobbovaných je učinit záznam o jakémkoliv kontaktu s lobbistou, jehož úmyslem je lobbing. V záznamu o setkání musí lobbovaný vyplnit všechny informace jako jméno, případně název zájmové organizace, datum, přílohy atd. a vše musí do 3 dnů odevzdat svému nadřízenému a Antikorupční komisi. Sankce jsou značně odstupňované od písemného napomenutí v případě drobných přestupků a u závažných či opakovaných případů organizací to může být až 100 000 € a případně zákaz lobbování na 24 měsíců.⁸⁵

Slovinská verze představuje kombinaci Polské a Litevské verze s přihlédnutím k tomu, na koho je regulace lobbingu apriori zaměřená. V tomto případě je pod drobnohledem jak lobbista, tak i lobbovaný. S přihlédnutím k tomuto faktu je Slovinská verze zákona o lobbingu nejvíce podobná Kanadské verzi. Jako jedna z mála evropských verzí má velmi pečlivě a detailně rozdělené sankce.

Shrnutí

Státy kontinentální Evropy představují různé kombinace dříve rozebraných zákonných úprav USA, Velké Británie a Kanady. Zákonné úpravy jsou z velké části velmi podobné, všechny se opírají o registr lobbistů, který je povinný, ve všech případech musí být sestavována detailní zpráva nejméně jednou v některých případech oběma stranami, jak lobbovaným, tak lobbistou. Sankce také nepřinášejí žádné významné rozdíly, až na Slovinskou verzi, které je detailněji propracovaná ve srovnání s ostatními.

⁸⁴ Integrity and prevention of corruption act, 2010, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: http://www.regulatelobbying.com/images/Slovenia_Lobbying_Law-3.pdf

⁸⁵ Srovnávací studie, „Zákonná úprava lobbingu ve vybraných zemích“, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://apaa.cz/cz/srovnavaci-studie-zakonna-uprava-lobbingu-ve-vybranych-zemi/>

Praktická část

Praktická část diplomové práce je rozdělena na dvě části, kdy první část je věnována analytickému výzkumu korupce, a to na základě srovnání tří indexů: Indexu vnímání korupce (CPI), Světového indexu štětí (WHI) a Indexu společenského rozvoje (SPI). Druhá praktická část diplomové práce je věnována popisu lobbingu v České republice, vývoji a současnému stavu. V závěrečné části práce představuje vlastní návrh Zákona o lobbingu, společně s Etickým kodexem a důvodovou zprávou. V první části jsou nejprve detailně představeny jednotlivé indexy, způsob jejich sestavování a výpočtu a následně budou získané výsledky diskutovány. Pro výše jmenované a dále zkoumané indexy byla nalezena společná data pouze tři roky, a to roky: 2015, 2016 a 2017. Práce proto analyzuje společensky nejdůležitější index – Index vnímání korupce, který je hlavním ze tří indexů, až do roku 2015, respektive 2012 zkoumat samostatně a následně pro období 2015-2017 práce využívá metodu Pearsonovy korelace k tomu, aby odhalila vztahy ve výše jmenovaných indexech. Tímto způsobem se práce snaží v datech odhalit možné trendy, popsat jejich vývoj a na závěr zodpoví stanovené hypotézy, které jsou:

- Lidé žijící v korupci méně postihnutém státě se cítí šťastnější.
- Lidé žijící v korupci méně postihnutém státě mají vyšší úroveň společenského rozvoje, respektive vyšší úroveň kvality života.
- Státy, které spolu sousedí mají podobnou úroveň vnímání korupce.
- V roce 2017 vnímali občané České republiky korupci méně nežli v letech Nečasovy vlády.

Práce nejdříve detailně popisuje metodiku vybraných indexů, následuje samostatný rozbor vývoje Indexu vnímání korupce až do roku 2015 a poté samotná korelace všech vybraných indexů, nalezení vztahů a shrnutí výzkumu. V závěrečné části se nachází analýza současného vnímání vývoje korupce v České republice, jakožto souhrn vybraných zákonů korupci postihujících.

Indexy byly pro tuto diplomovou práci zvoleny na základě časově dříve stanovených hypotéz, které stanovily rámec zkoumání a podle nich byly indexy zvoleny. Zároveň nutno poznamenat, že společným jmenovatelem tří indexů je právě vnímání korupce, což byla apriori rozhodující podmínka pro výběr z nepřeberného množství možných indexů. Nabízela by se kritika, pokud je ve všech třech indexech řešena korupce, není možné tyto indexy porovnávat, neboť se výsledky budou navzájem ovlivňovat. Ano je možné, že do jisté míry mohou být výsledky zkreslené, ale vzhledem k rozdílné metodice výpočtu a stanovení těchto komplexních indexů, jejich různými zdroji a též i různým výsledným cílem můžeme říci, že je tato šance zanedbatelná.

Pro srovnání indexů v letech 2015-2017 byla použita metoda korelace, a to z toho důvodu, protože cílem bylo odhalit, zda mezi indexy existuje vztah a pokud ano, jaký vztah to je s ohledem na fakt, že každý

z indexů se měří jinou metodikou, ale obsahuje i různý počet zemí a tím se i počítá z jiného základu. Tímto způsobem chce práce odpovědět na stanovené hypotézy s tím, že počítá s omezením korelace, která není schopna implikovat kauzalitu, a proto se diplomová práce nesnaží stanovit či vysvětlit co je příčinou čeho.

Výběr zkoumaných států nebyl čistě náhodný, ale byl zvolen cíleně. Země jako USA, Velká Británie a Kanada byly zvoleny na základě předchozí detailní analýzy jejich způsoby řešení a pojmů lobbyingu, respektive korupce. Severské státy Švédsko, Norsko, Finsko a Dánsko byly pro práci vybrány jako skupina nejen sousedících, ale i kulturně, sociálně a ekonomicky podobných zemí. Nový Zéland, Čína a Rusko byly vybrány jednak pro územní rozptýl, geografickou rozmanitost výzkumu, ale zejména však díky specifickým kritériím obou zemí v případě indexu WHI. Ze stejného důvodu bylo vybráno i Estonsko, jakožto země bývalého Sovětského svazu, což je jednou ze specifických skupin pro WHI. Nový Zéland byl vybrán za své prvenství prakticky ve všech zvolených indexech. Nejširší skupinu států pak zabírají státy reprezentující kontinentální Evropu: Německo, Rakousko, Francie, Česká republika, Slovensko a Polsko. Až na Francii jde o všechny státy sousedící s Českou republikou a tato skupina byla vybrána zejména kvůli hypotéze číslo 3, kterou práce porovnává ve spojitosti se skupinou Severských států.

Index vnímání korupce

CPI – Corruption Perceptions Index – neboli Index vnímání korupce, je složený index řadící k roku 2017 sto osmdesát států světa podle toho, jak silně, respektive slabě je korupce ve veřejném sektoru vnímána občany daného státu. Index je sestavován a každoročně aktualizován nevládní neziskovou organizací Transparency International, která index sestavuje již od roku 1995 a jde o nejpoužívanější indikátor korupce na celém světě. Kromě systematického sestavování složeného Indexu vnímání korupce provádí Transparency International též protikorupční audity, provádí školení, semináře a vzdělávání veřejnosti a v neposlední řadě též poradenství a odborné konzultace. Stupnice Indexu vnímání korupce přiřazuje státům od roku 2012 hodnoty v rozmezí 0-100, kdy hodnota 100 představuje naprosto čisté bezkorupční prostředí, zatímco druhý extrém, tedy hodnota 0 znamená nejvyšší možnou hodnotu korupce v daném státě. Počet zkoumaných zemí se od roku 1995, kdy proběhlo měření indexu ve 41 zemích, zvýšil na současných 180, v roce 2017. Údaje pro Česko republiku můžeme sledovat až od roku 1997.⁸⁶

CPI byl vytvořen ekonomem Göttingenské univerzity Dr. Johannem Grafem Lambsdorffem ve spolupráci s Transparency International, Jeho základním cílem bylo zvyšování povědomí o problematice korupce a jejím přesahu do všech možných sfér lidského života, a to na globální úrovni. Cílem bylo též podnítit vlády k tomu, aby zlepšovaly své metody a postavení v boji proti korupci.⁸⁷

⁸⁶ Technical Methodology, 2017, <https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/CPI-2017-Technical-Methodology-Note.pdf>

⁸⁷ CPI, 1995, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: https://www.transparency.org/files/content/tool/1995_CPI_EN.pdf

Index vnímání korupce je indexem kompozitním neboli složeným, a to z toho důvodu, že agreguje data z mnoha dostupných zdrojů a na jejich základě potom vytváří faktickou, kardinální hodnotu indexu. Tím, že se počet zdrojů v průběhu let měnil, stejně tak se měnil i počet zkoumaných zemí a v neposlední řadě se měnila i metodika, je srovnání mezi jednotlivými státy, či meziroční srovnání vývoje jednoho státu o to složitější. Další odlišnost u jednotlivých států může být způsobena tím, že ne všechny zdroje poskytované různými institucemi operují v jednotlivých státech, a proto faktický výpočet indexu pro konkrétní stát je individuální.

V roce 1997 bylo pro výpočet CPI použito sedm zdrojů.

1. World Competitiveness Yearbook
2. Institute for Management Development
3. Political & Economic Risk Consultancy Ltd,
4. Gallup International
5. Global Risk Service
6. The Political Risk Services Group, Inc.
7. Göttingen University

Každý z těchto sedmi zdrojů byl normalizován na stejnou střední hodnotu a standardní deviaci.⁸⁸ Základní podmínkou, která přetrvává po celou dobu vytváření indexu je, že musí být v daném roce v daném státě provedeny nejméně tři průzkumy. Pokud se stane, že země nemá pro daný rok vyjádřený CPI, neznamena to, že by v daném státě neexistovala korupce, ale pouze to, že nebylo nasbíráno dostatečné množství dat, pro jeho faktické sestavení. Až do roku 2012 byla také využívána metoda výpočtu CPI za posledních 24 měsíců, aby bylo analyzováno větší množství dat a nedocházelo k velkým rozdílům mezi jednotlivými roky.

Od roku 2012 byla metodika výpočtu CPI aktualizována, aby byla technicky jednodušší, lépe sledovatelná a aby lépe zachovala změny v průběhu času, čehož mimo jiné bylo dosaženo navýšením množství kvalitních datových zdrojů. Předchozí metodika CPI byla založena na srovnání hodnot daného státu s hodnotami ostatních států a na základě toho jim bylo přiřazeno pořadí. Index daného státu tak byl závislý nejen na vlastních sledovaných hodnotách, ale i na výsledcích ostatních států. Aktualizovaná metodika je schopna zaznamenávat faktické hodnoty CPI bez ohledu na ostatní státy, nejde tedy už pouze o pozici státu mezi ostatními státy, ale o faktickou vypovídající hodnotu bez potřeby srovnání s ostatními státy. Proto nová aktualizovaná metodika dovoluje zkoumat změny v čase na úrovni země samotné a oproti

⁸⁸ CPI, 1997, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: https://www.transparency.org/files/content/tool/1997_CPI_EN.pdf

staré zkoumá data za 12 a nikoliv 24 měsíců, což lépe zachycuje změny v čase a mimo jiné i mění škálu CPI z původních 0-10 na 0-100, přičemž extrémy stále pracují se stejnou logikou.⁸⁹

Současný seznam datových zdrojů pro výpočet CPI:

1. African Development Bank Country Policy and Institutional Assessment
2. Bertelsmann Stiftung Sustainable Governance Indicators
3. Bertelsmann Stiftung Transformation Index
4. Economist Intelligence Unit Country Risk Service
5. Freedom House Nations in Transit
6. Global Insight Country Risk Ratings
7. IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook
8. Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence
9. The PRS Group International Country Risk Guide
10. World Bank Country Policy and Institutional Assessment
11. World Economic Forum Executive Opinion Survey
12. World Justice Project Rule of Law Index Expert Survey
13. Varieties of Democracy (V-Dem)⁹⁰

Metody výpočtu CPI

Pro původní verzi Indexu se využívala škála od 0 do 10, kdy 0 představovala prostředí významně se potýkající s korupcí a 10 bezkorupční prostředí. Statistické odchylky, které byly získány z odpovědí respondentů, byly odstraněny. Ze získaného souboru pro danou zemi byla aritmetickým průměrem získána střední hodnota a pro finální podobu byl zvolen 90 % oboustranný interval spolehlivosti⁹¹. Výsledné pořadí jednotlivých zemí se stanovuje percentilovou metodou v závislosti na ostatních státech.

Od roku 2012 je index počítaný jiným způsobem, a proto data a výsledky indexu CPI z roku 2012 a dále, není možné v absolutních hodnotách srovnávat s daty předešlých let, tedy od roku 1995, respektive

⁸⁹ CPI, 1997, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z:

https://www.transparency.org/files/content/pressrelease/2012_CPIUpdatedMethodology_EMBARGO_EN.pdf

⁹⁰ Technical Methodology, 2017, <https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/CPI-2017-Technical-Methodology-Note.pdf>

⁹¹ Interval spolehlivosti je statistický typ intervalového odhadu hledané neznámé, nejčastěji se používá 90 či 95%

1997. Výpočet spočívá v následujících čtyřech krocích: Výběr zdrojů pro sběr dat, standardizování těchto zdrojů, agregování přepočítaných dat a v poslední řadě aplikování míry nejistoty, tedy aplikace intervalu spolehlivosti. Celý proces zahrnuje též přísný mechanismus kontroly, který spočívá v paralelním nezávislém sběru dat a výpočtů pomocí dvou nezávislých výzkumných pracovníků a dvou akademických poradců, kteří nejsou členy Transparency International.

V první fázi jsou získávána data, a to z 13, maximálně možných zdrojů. Dotazované můžeme dělit do dvou základních skupin. Do první skupiny patří podnikatelé a rizikovní manažeři národních a nadnárodních společností. Druhou skupinu respondentů tvoří hodnocení domácích i zahraničních analytiků, politologů, protikorupčních expertů, novinářů a pod. K hodnoceným kritériím patří například úplatkářství, zneužívání postavení veřejného činitele pro svůj zisk, nepotismus⁹² ve veřejné správě atd. Každý z 13 výše uvedených zdrojů musí pro využití k výpočtu indexu CPI splňovat následující kritéria:

- Koncepční sladění dat, tedy fakt, že se získaná data musí vztahovat ke vnímání korupce ve veřejném sektoru⁹³
- Musí být založena na spolehlivé a schválené metodice, která je vhodná a země řadí ve stejném měřítku (0 až 100)
- Jsou získávána schválenými institucemi, od kterých se očekává, že budou schopna průzkum vykonávat opakovaně a konzistentně
- Metodika musí být natolik komplexní, aby byla schopna srovnat všechny zkoumané země

V druhé fázi, která se zabývá standardizací zdrojů dat jsou získané hodnoty seřazeny na stupnici od 0 do 100, kde 0 stejně jako v předchozí verzi indexu představuje absolutně nejvyšší možnou hodnotu naměřené vnímané korupce a 100 nejnižší. Tento krok se provádí odečtením střední hodnoty datové sady a jejím vydělení standardní odchylkou jejímž výsledkem je surové skóre, které je upraveno tak aby mělo střední hodnotu přibližně 45 a standardní odchylku přibližně 20, čímž se zajistí, že se data budou shodovat s měřítkem 0-100. Výsledky nižší než 0 jsou normovány na právě 0 a stejně tak data přesahující 100 jsou upravena právě na 100.⁹⁴

Ve třetí fázi jsou přepočtená data agregována, a to jako jednoduchý průměr všech stejně vypočítaných hodnot získaných z různých zdrojů. Společnou podmínkou pro faktickou možnost výpočtu CPI je, aby každý jeden stát měl nejméně tři různé zdroje.

⁹² Obsazování funkcí příbuznými

⁹³ Zde se do popředí dostává základní a často jmenovaný problém CPI, spočívající v nekonzistentních kritériích pro hodnocení korupce napříč sledovanými státy. Rozdílnost v definicích a základní problematice byla rozebrána v teoretické části diplomové práce

⁹⁴ CPI, 2012, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z:

https://www.transparency.org/files/content/pressrelease/2012_CPIShortMethodologyNote_EMBARGO_EN.pdf

V poslední fázi je na skóre CPI uplatněna metoda standardizované odchylky, kdy se počítá s intervalem spolehlivosti s hodnotou 90 %. Standardizovaná odchylka se vypočítá jako směrodatná odchylka naměřených dat, dělená odmocninou počtu zdrojů.⁹⁵

Na základě významné odlišnosti v metodice výpočtu CPI není možné fakticky srovnávat absolutní hodnoty CPI po roce 2012 a před ním. Z tohoto důvodu je výzkumná část CPI rozdělena na dvě základní části, kdy v první části, tedy do roku 2011 včetně, práce sledovala trendy ve výsledcích země z pohledu jejich umístění v žebříčku a v druhé části po roce 2012 bude sledován vývoj indexu, který následně bude korelován s výsledky WHI a Indexu kvality života.

World happiness index

Dále jen WHI, česky Světový index štěstí, je index monitorující pocit štěstí občanů jednotlivých států světa, založený na výzkumech v oblasti ekonomie, národních statistik a psychologie, vycházející jakožto část každoroční publikace sítě OSN pro udržitelný rozvoj, která funguje od roku 2012 pod záštitou generálního tajemníka OSN. Síť OSN pro udržitelný rozvoj (dále SDSN) spojuje globální vědecké a technologické znalosti s cílem vytvořit praktická řešení udržitelného rozvoje, a to v souladu s Pařížskou dohodou o klimatu.⁹⁶ WHI pak měří pocit štěstí v jednotlivých státech a tato získaná data slouží jako základ pro výzkum a hodnocení SDSN. O první zprávě z roku 2012 bylo již rozhodnuto v roce 2011 na Valném shromáždění OSN, které předsedal Pan Ki-moon, který vyzval zúčastněné státy k měření štěstí vlastních občanů, za účelem získání dat pro další vývoj země. Na tomto Valném shromáždění, nazvaném Blahobyt a štěstí: Definování nového ekonomického paradigmatu⁹⁷, byl hlavním ukazatelem přijat Hrubé domácí štěstí namísto Hrubého domácího produktu.⁹⁸

WHI byl vytvořen trojicí ekonomů, kterými jsou: Jeffrey Sachs, Lord Ricchard Layard a John Helliwell,⁹⁹ jejichž tým se neustále rozrůstá, a to zejména kvůli stále více nabývací popularitě indexu, zejména i z toho důvodu, že¹⁰⁰ vlády, občanské společnosti stále častěji užívají ukazatele spokojenosti k tomu, aby informovaly o svých rozhodnutích a krocích.

Zpráva o WHI (WHR) vychází každoročně od roku 2012 s výjimkou roku 2014 a na zprávě se podílí výsledky více než 150 států z celého světa a data jsou získávána dotazníkovou formou. Hlavní společností

⁹⁵ CPI, 2017, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/CPI-2017-Technical-Methodology-Note.pdf>

⁹⁶ Vision and organization, 2017, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://unsdsn.org/about-us/vision-and-organization/>

⁹⁷ přeloženo z: Wellbeing and Happiness: Defining a New Economic Paradigm

⁹⁸ New Economic Paradigm, 2011, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=400&nr=617&menu=35>

⁹⁹ New Economic Paradigm, 2012, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/617BhutanReport_WEB_F.pdf

¹⁰⁰ World Happiness Report

uskutečňující průzkumy veřejného mínění je Gallup, Ins., která využívá k výzkumu svoji metodiku zvanou: Gallup World Poll. Gallup World Poll metodologie provádí průzkum veřejného mínění na vzorku 1000 obyvatel dané země¹⁰¹, k čemuž využívá mnohé výzkumné metody v závislosti na podmínkách dané země, ale nejčastěji jde o metodiku CAPI¹⁰², CATI¹⁰³ a v některých případech CAWI¹⁰⁴. Zkoumaný vzorek je stanoven tak, aby byl co nejvíce objektivní, a proto je stanoven na celou civilní a neinstitucionalizovanou populaci daného státu od 15 let a více. Každý z výzkumů je veden v rodném jazyce, aby bylo dosaženo co možná nejpresnější interpretaci a co možná nejmenšímu nepochopení.¹⁰⁵ Výzkum je prováděn nejčastěji jednou ročně, dvakrát do roka a ve výjimečných případech i vícekrát. Pro zpracovávání dat byl zvolen standardní interval spolehlivosti 95 % a výsledky pro rok 2018 byly brány jakožto souhrnné výsledky za roky 2015-2017, aby byla velikost vzorku dostatečně velká (1000 vzorků za každý rok) a aby se díky tomu snížily náhodné chyby vzorkování.

Otázky, které jsou společností Gallup během průzkumu dotazované se nemění a jsou veřejně k nahlédnutí. Můžeme je rozdělit do 14 základních skupin, které obsahují rozličný počet otázek.¹⁰⁶

1. Obchod a ekonomika
2. Zapojení občanů
3. Komunikace a technologie
4. Vzdělání a rodina
5. Životní prostředí a energetika
6. Jídlo a přístřeší
7. Vláda a politika
8. Zdraví
9. Právo a pořádek
10. Náboženství a etika
11. Sociální problematika
12. otázka zdu/pohody
13. Práce
14. Ostatní

¹⁰¹ Pro některé země jako Čína nebo Rusko je stanoveno 2000 lidí jako reprezentativní vzorek

¹⁰² Computer assisted personal interviewing – metoda dotazování při osobním setkání tazatele a respondenta, přičemž tazatel zadává odpovědi do počítače, či přenosného zařízení

¹⁰³ Computer assisted telephone interviewing – metoda dotazování využívající telefonu jako spojení mezi tazatelem a respondentem, přičemž tazatel odpovědi zaznamenává do počítače či jiného přenosného zařízení

¹⁰⁴ Computer assisted web interviewing – metoda dotazování využívající internet a bez asistence, respondent vyplní internetový/programový dotazník na počítači či přenosném zařízení

¹⁰⁵ World poll work, 2018, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://www.gallup.com/178667/gallup-world-poll-work.aspx>

¹⁰⁶ Pozn. jde o dotazník pro rok 2018

Toto jsou základní, páteřní otázky dotazníku, které jsou stejné pro všechny země, kde se výzkum provádí. Dále jsou státy rozděleny do následujících skupin, které kromě páteřních otázek obsahují též otázky pro danou oblast specifické: Asijské státy, země bývalého Sovětského svazu, země Latinské Ameriky, středo-východní a severní Afrika, tzv. Muslimské země, sub-saharské země Afriky.

Z výše uvedených skupin mne nejvíce zaujaly tyto čtyři skupiny: „Vláda a politika“ a „právo a pořádek“ z všeobecného dotazníku, „Právo a pořádek“ z dotazníku pro Asijské státy a skupina „ostatní“ pro specifické seskupení zemí bývalého sovětského svazu.

Hlavním důvodem bylo stanovení referenčních států v ke skupině „Vláda a politika“ ve všeobecném dotazníku, kterýžto výčet čtenáři dává představu pohledu lidí sestavujících tento dotazník a jejich názoru na to, které státy můžeme považovat za nejsilnější. Zbylé skupiny byly do práce zařazeny proto, neboť zkoumaly problematiku, která je ústředním tématem diplomové práce, tedy korupce. Lobbying nebyl v celém dotazníku ani Zprávě zmíněn ani jednou. Tato oblast tedy zůstává nezkoumána, a proto jen těžko říci jakým způsobem má lobbying vliv na pocit štěstí občanů, ale můžeme se domnívat, že lobbying není považován v tuto chvíli za fenomén, který by hoden sledování.

První jmenovaná oblast všeobecného dotazníku „Vláda a politika“ klade respondentům úvodní otázku: „Schvalujete, nebo naopak neschvalujete výkonnost leadera/prezidenta/hlavy státu vaší země?“, která po zodpovězení je vystřídána souborem otázek tážající se na totéž, ale s odkazem na konkrétní stát: „Schvalujete, nebo naopak neschvalujete výkonnost vůdcovství¹⁰⁷ Kanady?“ a následuje výčet: Čína, Francie, Německo, Japonsko, Indie, Rusko, UK, USA a Evropská Unie. Z takto zvolených otázek se domnívám, že tyto státy jsou organizací Gallup¹⁰⁸ považovány za státy hodné sledování.¹⁰⁹

Následující otázky byly pro práci vybrány z toho důvodu, neboť obsahují otázku týkající se korupce. Ve všeobecném dotazníku je to skupina „Právo a pořádek“, kde jsou tážány tyto tři všeobecné, a tudíž pro všechny státy stejné otázky: „Je korupce rozšířena v celé vládě této země, či nikoliv?“¹¹⁰, dále pak: „Je korupce rozšířena v podnikání nacházející se v této zemi, či nikoliv?“¹¹¹ a na posledním místě: „Myslíte si, že vláda vaší země dělá dostatek v boji proti korupci, či nikoliv?“¹¹².

Pro asijské státy byly dodány dvě doplňující otázky ze stejné skupiny, a to: „Myslíte si, že nedávné úsilí vlády v boji proti korupci pomohlo, nebo naopak ublížilo hospodářství země?“¹¹³ a „Někteří lidé říkají, že

¹⁰⁷ přeloženo z „leadership“

¹⁰⁸ sídlícím v USA

¹⁰⁹ WP, 2017, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: https://media.gallup.com/dataviz/www/WP_Questions_WHITE.pdf

¹¹⁰ přeloženo z: „Is corruption widespread throughout the government in this country, or not?“

¹¹¹ přeloženo z: „Is corruption widespread within business located in this country or not?“

¹¹² přeloženo z: „Do you think the government of your country is doing enough to fight corruption, or not?“

¹¹³ přeloženo z: „Do you think that recent efforts by the government to fight corruption has mostly helped or hurt the country's economy?“

není nutné bojovat proti korupci, pokud nemá negativní dopad na hospodářský růst země, jiní naopak tvrdí, že je důležité bojovat proti korupci bez ohledu na cokoliv, který z těchto názorů je vám nejbližší?“¹¹⁴

A v poslední řadě, specifická otázka pro země bývalého Sovětského svazu: „Myslíte si, že úroveň korupce této země je v současné době nižší, zhruba stejná, nebo vyšší, než byla v dobách Sovětského svazu?“¹¹⁵

Jak je patrné, otázka korupce není pro výzkum WHI lhostejná, právě naopak, je základním stavebním kamenem každého dotazníku, a to že je dále upravována do speciální podoby pro další dvě skupiny států, tento fakt pouze dokazuje.

Získaná data z dotazníku slouží jako základní výchozí bod pro vytvoření WHI, kteréžto dílčí indexy jsou součástí WHR.

Hodnocení zemí podle pocitu štěstí

Výše popsaným způsobem se pro vypracování WHR získávají data pro každou dílčí zemi. Takto získaná data se spojí dohromady s daty získanými od Světové Banky (WB)¹¹⁶ respektive s daty Indikátory světového vývoje (WDI)¹¹⁷ a s daty Světové zdravotnické organizace (WHO) a tím se vytvoří sedm, respektive devět, agregovaných segmentů na základě kterých, se formulují faktické hodnoty WHI. Mezi segmenty patří:

1. HDP na obyvatele
2. Zdravá délka života
3. Sociální podpora
4. Svoboda
5. Štědrost
6. Vnímání korupce
7. Dystopie

+ Pozitivní efekty, Negativní efekty

¹¹⁴ přeloženo z: "Some people say that it is not necessary to fight corruption if it doesn't have any negative impact on a country's economic growth; others say it is important to fight corruption no matter what. Which of these comes closest to your own point of view?"

¹¹⁵ přeloženo z: "Do you think the level of corruption in this country is lower, about the same, or higher than it was in the Soviet Union days?"

¹¹⁶ World Bank

¹¹⁷ World Development Indicators

Ad. 1 HDP na hlavu vyjádřené jako parita kupní síly upravená pro konstantní mezinárodní dolary za rok 2011¹¹⁸ převzatý z Indikátoru světového vývoje (WHI), které vydává Světová banka a též se počítá s přirozenou hodnotou HDP na obyvatele.

Ad. 2 Zdravá délka života je zkonstruována podle dat získaných ze Světové zdravotnické organizace a provede se poměření mezi skutečnou a zdravou délkou života.¹¹⁹

Ad. 3 Segment sociální podpory se bere z výzkumu dotazníku Gallup, a to buďto jako 0 či 1 na základě otázky: „Když jste v potížích, máte příbuzné nebo přátele, na které se můžete spolehnout, kdykoliv je budete potřeboval či nikoliv?“

Ad. 4 Segment svobody se určuje stejně na základě výzkumu dotazníku Gallup, a to též binárně a na základě otázky: „Jste spokojeni či nespokojeni s mírou svobody rozhodnout se co budete se svým životem dělat?“

Ad. 5 Štědrost se opět řeší stejně, a to na základě otázky: „Daroval jste peníze na charitu v uplynulém měsíci?“

Ad. 6 Vnímání korupce, jak by se mohlo zdáti z předchozí analýzy dotazníku Gallup bude postavena minimálně na čtyřech a v případě Asie na šesti či zemí bývalého Sovětského svazu na pěti otázkách, respektive jejich odpovědích, avšak pro výzkum se používají pouze otázky dvě a to: „Je korupce rozšířena v celé vládě této země, či nikoliv?“ a „Je korupce rozšířena v podnikání nacházející se v této zemi, či nikoliv?“. Pokud neexistují data pro první jmenovanou otázku, pro výpočet hodnoty se použije pouze druhá.

Každý z těchto segmentů je pak spočten tak, že jsou srovnány se hypotetickou zemí Dystopie.

Ad. 7 Dystopie je imaginární země, která má ty nejméně šťastné a spokojené lidi na světě. Ve své podstatě jde o opak utopie. Účelem vytvoření dystopie je stanovení kritéria, podle kterého mohou být všechny země rovnocenně srovnávány, protože neexistuje žádná země více nespokojená než Dystopie.¹²⁰ Závěrečný sedmý segment je tak počítaný právě relativně nejhorší hodnotou, která patří Dystopii zvýšenou o pozitivní efekt, což je průměr z předchozích měření pro pocit štěstí, smích a užívání si a sníženou o negativní efekt, což je průměr z předchozích měření pro smutek, starosti a hněv.¹²¹

¹¹⁸ GDP, 2011, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.KD>

¹¹⁹ WHO, 2016, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: http://www.who.int/gho/mortality_burden_disease/life_tables/hale/en/

¹²⁰ WHI, 2018, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://worldhappiness.report/faq/>

¹²¹ WHR, 2018, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: https://s3.amazonaws.com/happiness-report/2018/WHR_web.pdf

Index společenského rozvoje

Index společenského rozvoje, (Social Progress Index) a někdy též Index kvality života, (dále SPI) je komplexní ukazatel, který pomocí padesáti čtyř rozličných ukazatelů hodnotí téměř 150 států světa již od roku 2013. Unikátnost indexu je v jeho měření blahobytu společnosti tím, že počítá s faktory sociálními a environmentálními a vylučuje ekonomické faktory, se kterými pro své hodnocení nepočítá. Zároveň však je Index přímo poměřován s hodnotou Hrubého domácího produktu na hlavu v daném státě ve stejném roce. Tím index nepřímo získává i ekonomický rozměr. Index je každoročně sestavován společností Deloitte a neziskovou společností Social Progress Imperative.

Index společenského rozvoje se skládá za tři základních skupin, které jsou děleny do podskupin a ty obsahují již zmíněných padesát čtyři ukazatelů. Základní skupiny jsou:

1. Základní lidská práva
2. Blahobyt
3. Příležitosti/možnosti

Základní lidská práva se dělí do těchto podskupin: Výživa a základní zdravotnická péče, Čistota vody a sanita, Přístřeší a Osobní bezpečí. Pro sestavení využívá souhrnných hodnot z detailních ukazatelů jako jsou: podvýživa, dětská úmrtnost, přístup k pitné vodě, přístup k elektrické energii, kvalita dodávek elektrické energie. Osobní bezpečí kalkuluje s ukazateli jako: Míra zabití, politické vraždy a mučení, vnímaná kriminalita a úmrtí způsobené dopravní nehodou.

Do kategorie Blahobyt řadíme podskupiny jako: Přístup k základním vědomostem, kam řadíme ukazatele jako gramotnost dospělých, zápis do základních a středních škol, genderová vyváženost v zápisech a přístup ke kvalitnímu vzdělání. Přístup k informacím a komunikaci počítá s počtem smluv s telefonním operátorem, přístupem k internetu, online přístupem k veřejné správě a přístupem k nezávislým médiím. Zdraví a wellness počítá s hodnotami jako přístup ke zdravotní službě či nečekaným předčasným úmrtím. Poslední podskupinou pak je kvalita životního prostředí kalkuluje se skleníkovými emisemi, počínáním si s odpadem, znečištěním a ochranou biomu.

Skupina Příležitosti/možnosti určuje do jaké míry, mají jednotlivé země zaručené své svobody a soukromá práva, jak jsou občasně schopni činit svá vlastní rozhodnutí, ale také to, jakým způsobem podléhají a nechají se ovlivňovat předsudky v rámci společnosti. Členíme podkategorie Osobní práva, která pracují s právy politickými, osobními, náboženskými, generovými a přístupem k justici. Svoboda a možnost volby pracuje s korupcí, předčasnými sňatky či možností získání antikoncepce. Inkluzivita pracující s přijetím LGBT komunity, diskriminace vůči minoritám a rovnosti politické moci podle genderu, socioekonomického členění a sociálního členění. Poslední posuzovanou skupinou je přístup k pokročilému

školství, které mimo jiné počítá s podílem lidí, kteří dokončí vysokoškolské vzdělání po dosažení 25 let, celosvětovém hodnocení vysokých škol a procento vysokoškolských studentů zapsaných na univerzitách s celosvětovou praxí.

Je očividné, že všech 54 ukazatelů by nebylo možné poskytnout jednou společností, a proto je nutné podotknout, že společnosti Deloitte a Social Progress Imperative jsou faktickými interprety výsledků, které jsou měřeny různými světově známými organizacemi a společnostmi. Například WHO, UNESCO, OECD, Varieties of Democracy project, UNICEF či United Nations.¹²²

Index kvality života se však sestavuje pouze na mezinárodní, respektive celosvětové úrovni, ale i na úrovni nižších samosprávních celků jednotlivých zemí. Vzhledem jakým způsobem se SPI získává, můžeme říci, že je může sloužit jako dobré měřítko pro míru blahobytu ve státě vzhledem k její populaci. Tento index mohou využít i občané daného státu pro rozhodování o další volbě úředníků, a to vzhledem k jejich výkonu a výsledkům.

Důvodem proč diplomová práce pracuje s tímto indexem je zejména jeho společensko-environmentální přesah a dále pak jeho konkrétní část ve skupině “Příležitosti”, podskupina Svoboda a možnost volby, kdy je jedním z hlavních ukazatelů právě korupce. Tímto se SPI pojí s Indexem vnímání korupce i WHI, tedy Indexem světového štěstí.¹²³

¹²² SPI, 2018, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://www.socialprogress.org/index/methodology>

Analýza dat

Z výše popsanych indexů bude práce v této části interpretovat získaná data.

Níže uvedené tabulky SPI a WHI slouží jako základ pro závěrečnou část této kapitoly, kde práce koreluje vybrané indexy, hledá mezi nimi vztahy a následně se snaží odpovědět na dříve stanovené hypotézy.

Tabulka 1: Analýza SPI mezi lety 2014-2018 u vybraných zemí

Země	2014	2015	2016	2017	2018
Norsko	88,76	89,37	89,55	90,10	90,26
Dánsko	89,05	89,18	89,25	89,31	89,96
Finsko	88,71	89,08	89,38	89,88	89,77
Německo	84,61	84,04	86,42	86,43	89,21
Nový Zéland	87,4	87,57	87,83	88,46	89,12
Švédsko	88,86	88,65	88,63	89,14	88,99
Velká Británie	87,90	87,97	88,47	88,60	88,74
Kanada	87,21	87,53	87,65	88,01	88,62
Francie	87,38	87,31	87,74	88,08	87,88
Rakousko	86,08	86,29	86,50	86,97	86,76
USA	85,70	86,02	86,40	85,27	84,78
Česká republika	82,83	83,01	83,72	85,10	84,66
Estonsko	82,11	82,63	82,80	83,35	83,49
Polsko	80,74	80,96	81,69	81,73	81,21
Slovensko	78,93	78,45	78,96	80,22	80,34
Rusko	68,64	68,54	68,94	69,70	70,16
Čína	61,64	62,05	62,67	64,23	64,57

Zdroj: Social Progress Imperative 2014-2018. Social Progress Imperative [online]. Dostupné z: <https://www.socialprogress.org/>
(vlastní úprava)

Tabulka 2: Analýza WHI mezi lety 2013-2018 u vybraných zemí

Země	2013	2015	2016	2017	2018
Finsko	7,389	7,406	7,413	7,469	7,632
Norsko	7,655	7,522	7,498	7,537	7,594
Dánsko	7,693	7,527	7,526	7,522	7,555
Kanada	7,477	7,427	7,404	7,316	7,328
Švédsko	7,480	7,364	7,291	7,284	7,314
Rakousko	7,369	7,200	7,119	7,006	7,139
Nový Zéland	7,221	7,286	7,334	7,314	7,324
Německo	6,672	6,750	6,994	6,951	6,965
USA	7,082	7,119	7,104	6,993	6,886
Velká Británie	6,883	6,867	6,725	6,714	6,814
Česká republika	6,290	6,505	6,596	6,609	6,711
Francie	6,764	6,575	6,478	6,442	6,489
Slovensko	5,969	5,995	6,078	6,098	6,173
Polsko	5,822	5,791	5,835	5,973	6,123
Rusko	5,464	5,716	5,856	5,963	5,810
Estonsko	5,426	5,429	5,517	5,611	5,739
Čína	4,978	5,140	5,245	5,293	5,246

Zdroj: World Happiness Index 2013-2018 | countryeconomy.com. Economics | Macroeconomics | country macro data | countryeconomy.com [online]. Dostupné z: <https://countryeconomy.com/demography/world-happiness-index?anio=2017> (vlastní úprava)

V další části práce jsou uvedeny dvě tabulky číslo 3 a 4, které byly mnou zpracovány z výročních zpráv Transparency International, za každý rok. Tabulky byly pro větší přehlednost sestaveny dvě, a to na základě jejich absolutních hodnot CPI a na základě jejich umístění v celkovém žebříčku. Pro lepší přehlednost jsou tyto tabulky orientovány svisle.

Tabulka 3: Výsledky dat CPI na základě absolutních hodnot

Země	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
N. Zéland	9,23	9,4	9,4	9,4	9,4	9,5	9,5	9,6	9,6	9,6	9,4	9,3	9,4	9,3	9,5	90	91	91	91	90	89
Dánsko	9,94	10,0	10,0	9,8	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5	9,4	9,3	9,3	9,3	9,4	90	91	92	91	90	88
Finsko	9,48	9,6	9,8	10,0	9,9	9,7	9,7	9,7	9,6	9,6	9,4	9,0	8,9	9,2	9,4	90	89	89	90	89	85
Norsko	8,92	9,0	8,9	9,1	8,6	8,6	8,8	8,9	8,9	8,8	8,7	7,9	8,6	8,6	9,0	85	89	86	88	85	85
Švédsko	9,35	9,5	9,4	9,4	9,0	9,3	9,3	9,2	9,2	9,2	9,3	9,3	9,2	9,2	9,3	88	89	87	89	88	84
Kanada	9,10	9,2	9,2	9,2	8,9	9,0	8,7	8,5	8,4	8,5	8,7	8,7	8,7	8,9	8,7	84	81	81	83	82	82
UK	8,22	8,7	8,6	8,7	8,3	8,7	8,7	8,6	8,6	8,6	8,4	7,7	7,7	7,6	7,8	74	76	78	81	81	82
Německo	8,23	7,9	8,0	7,6	7,4	7,3	7,7	8,2	8,2	8,0	7,8	7,9	8,0	7,9	8,0	79	78	79	81	81	81
USA	7,61	7,5	7,5	7,8	7,6	7,7	7,5	7,5	7,6	7,3	7,2	7,3	7,5	7,1	7,1	73	73	74	76	74	75
Rakousko	7,61	7,5	7,6	7,7	7,8	7,8	8,0	8,4	8,7	8,6	8,1	8,1	7,9	7,9	7,8	69	69	72	76	75	75
Estonsko	n/a	5,7	5,7	5,7	5,6	5,6	5,5	6,0	6,4	6,7	6,5	6,6	6,6	6,5	6,4	64	68	69	70	70	71
Francie	6,66	6,7	6,6	6,7	6,7	6,3	6,9	7,1	7,5	7,4	7,3	6,9	6,9	6,8	7,0	71	71	69	70	69	70
Polsko	5,08	4,6	4,2	4,1	4,1	4,0	3,6	3,5	3,4	3,7	4,2	4,6	5,0	5,3	5,5	58	60	61	63	62	60
ČR	5,20	4,8	4,6	4,3	3,9	3,7	3,9	4,2	4,3	4,8	5,2	5,2	4,9	4,6	4,4	49	48	51	56	55	57
Slovensko	n/a	3,9	3,7	3,5	3,7	3,7	3,7	4,0	4,3	4,7	4,9	5,0	4,5	4,3	4,0	46	47	50	51	51	50
Čína	2,88	3,5	3,4	3,1	3,5	3,5	3,4	2,8	3,2	3,3	3,5	3,6	3,6	3,5	3,6	39	40	36	37	40	41
Rusko	2,27	2,4	2,4	2,1	2,3	2,7	2,7	3,4	2,4	2,5	2,3	2,1	2,2	2,1	2,4	28	28	27	29	29	29
Počet zemí pro CPI	52	85	99	90	91	102	133	146	159	163	180	180	180	178	182	174	177	174	168	176	180

Zdroj: CPI - Corruption Perceptions Index: 1995-2017. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online], [cit. 20.12.2018]. Dostupné z:

https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_early/0 (vlastní úprava)

Tabulka 4: Výsledky dat CPI na základě pořadí

Země	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
N. Zéland	4	4	3	3	3	2	3	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
Dánsko	1	1	1	2	2	2	3	3	4	4	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1	2
Finsko	2	2	2	1	1	1	1	1	2	1	1	5	6	4	2	1	3	3	3	3	3
Norsko	7	8	9	6	10	12	8	8	8	8	9	14	11	10	6	7	5	5	5	6	3
Švédsko	3	3	3	3	6	5	6	6	6	6	4	1	3	4	4	4	3	4	4	4	6
Kanada	5	6	5	5	7	9	11	12	14	14	9	9	8	6	10	9	9	10	10	9	8
UK	14	11	13	10	13	10	11	11	11	11	12	16	17	20	16	17	14	14	11	10	8
Německo	13	15	14	17	20	18	16	15	16	16	16	14	14	15	14	13	12	12	11	10	12
USA	16	17	18	14	16	16	18	17	17	20	20	18	19	22	24	19	19	17	16	18	16
Rakousko	17	17	17	15	15	15	14	13	10	11	15	12	16	15	16	25	26	23	16	17	16
Estonsko	n/a	26	27	27	28	29	33	31	27	24	28	27	27	26	29	32	28	26	23	22	21
Francie	20	21	22	21	23	25	23	22	18	18	26	23	24	25	25	22	22	26	23	23	23
Polsko	29	39	44	43	44	45	64	67	70	61	61	58	49	41	41	41	38	36	29	29	36
ČR	27	37	39	42	47	52	54	51	47	46	41	45	52	53	57	54	57	53	38	47	42
Slovensko	n/a	49	53	52	41	52	59	57	47	49	49	52	56	59	66	62	61	54	50	54	54
Čína	41	52	58	63	57	59	66	71	78	70	72	72	79	78	75	80	80	100	83	79	77
Rusko	49	76	82	82	79	71	86	90	126	121	143	147	146	154	143	133	127	136	119	131	135
Počet zemí pro CPI	52	85	99	90	91	102	133	146	159	163	180	180	180	178	182	174	177	174	168	176	180

Zdroj: CPI - Corruption Perceptions Index: 1995-2017. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online], [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_early/0 (vlastní úprava)

Analýza dat z CPI 1997-2017

Tabulky č. 3 a 4 byly zpracovány na základě dat Transparency International, která jsou sestavována jednou ročně. Vzhledem k různé metodice použité v období po a před rokem 2012 není možné v rámci jednoho státu sledovat absolutní hodnoty CPI a sledovat jejich vývoj, respektive nelze porovnávat data sebraná před rokem 2012 a po něm. Proto pro výzkum v období před rokem 2012 budu pro analýzu využívat kombinaci tabulek č. 3 a 4 a budu se zaměřovat na změny absolutních hodnot a jejich odpovídajícím změnám pozice. Snahou této analýzy je odhalení trendů napříč výsledky u vybraných států a jejich potvrzení či vyvrácení ve třech sledovaných obdobích.

Práce se nejdříve soustředí na celkový vývoj dat ve stanoveném období a poté si období rozdělí na tři části, které modeluje graficky.

V tabulce zachycující pořadí jednotlivých zemí byly barevně vyznačeny situace, kdy v rámci jednoho roku (sloupce) dospělo více zemí ke stejné absolutní hodnotě CPI, a proto jim i byla přiřazena stejná pozice v rámci žebříčku. Tomuto opakování, respektive dosažení téhož výsledku nebylo zabráněno ani po změně metodiky a s ní i stupnice po roce 2012 včetně.

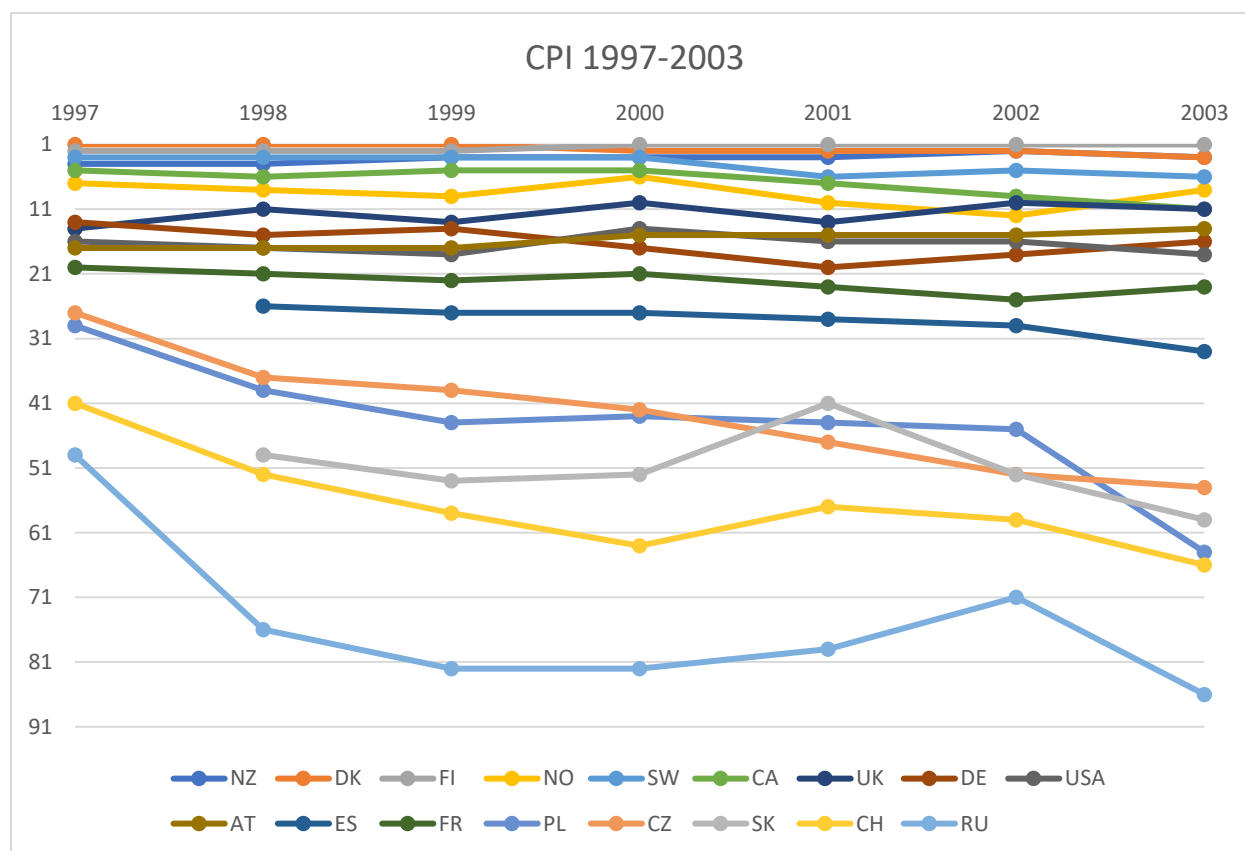
Od roku 1997 až do roku 2017 se celkový počet zkoumaných zemí zvýšil na více než troj násobek svého původního počtu, avšak pokud se podíváme na pořadí zkoumaných zemí, čistě v roce 1997 a 2017 zjistíme, že se pořadí téměř neliší. Od České republiky směrem dolů již rozdíly rostou a v případě Ruska již vidíme obrovský rozdíl oproti faktickému původnímu stavu. Vzhledem k různé metodice nejsme schopni říci, jestli se vnímání korupce občanů zlepšuje či zhoršuje.

Pokud se ovšem podíváme na dosažené umístění s ohledem na celkový počet zemí, můžeme vypořovovat různý vývoj ve jmenovaných zemích. Země pohybující se v rámci CPI na prvních příčkách, jako Nový Zéland, Dánsko, Finsko, Norsko, Švédsko či Kanada fakticky nepouští svoji nejlepší desítku i když se celkový počet zemí více než ztrojnásobil. Z toho lze usuzovat, že jde o země s objektivně nejnížší mírou vnímané, či vypořovované korupce a ani nově přicházející země tento fakt nezmění. V opačném extrému Rusko, které v roce 1997 startovalo ze 49. místa z celkových 52 splňuje tento trend rovněž, neboť současná pozice 135 ze 180 celkových je sice zlepšení, ale ne znatelné. V případě České republiky můžeme sledovat poměr jiný. V roce 1997 byla Česká republika zhruba v polovině všech sledovaných zemích, zatímco v roce 2017 se nacházíme v první čtvrtině zemí. Bohužel jak bylo řečeno již dříve, není možné z těchto výsledků usoudit, jestli měnící se pořadí je vyvoláno zlepšením protikorupčních opatření, nebo jde o konstantní vývoj během kterého došlo k příchodu nových, z pohledu CPI horších zemí. Faktem však zůstává, že Česká republika si nevede v rámci téměř všech států světa špatně, neboť existuje nejméně 138 dalších zemí, s horším korupčním prostředím.

S přihlédnutím na změnu metodiky po roce 2012 včetně, můžeme již zkoumat jednotlivé roky v rámci jedné země a konstatovat, zdali dochází k objektivnímu zlepšení pozice či ne.

CPI 1997-2003

Graf 1: Vývoj CPI mezi lety 1997-2003

Zdroj: CPI - Corruption Perceptions Index: 1997-2003. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online], [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_early/0 (vlastní úprava)

První zkoumané období se nese v duchu počátků samotného CPI. I když je CPI sestavováno již od roku 1995, až do roku 1997 neexistují data pro Česko republiku, a proto výzkum začíná zde. Během těchto let můžeme vidět, že dochází k největší změně celkového počtu sledovaných zemí ze všech tří zkoumaných období, kdy z původních 52 se dostáváme na 133. I přes více než dvojnásobnou změnu počtu zemí sledujeme v celku stabilní hodnoty CPI, které jsou plošně narušeny snad jen rokem 2001 ve kterém dochází k téměř plošnému poklesu hodnot CPI. Ve sledovaném období dosahuje největší změny hodnot CPI právě Česká republika, která se z původní výsledované hodnoty 5,2 (27. místo) dostává v roce 2002 na historicky nejnižší hodnotu 3,7 (52. místo) a poté již pomalu, ale stabilně roste a v roce 2003 dosahuje hodnoty 3,9 (54. místo). Pokud v celkových hodnotách sledujeme změnu absolutní hodnoty v řádu jedné, či dvou desetín, můžeme na tuto změnu nereagovat, protože byla nejspíše způsobena zejména růstem celkového

počtu zkoumaných zemí, nebo rostoucím počtem jak využívaných zdrojů, případně i celkovému počtu provedených průzkumů, kterých musí být nejméně tři ročně.

Prvním vypořizovaným trendem můžeme jmenovat stabilitu, a to jak stabilitu hodnot, tak i stabilitu úrovní. Absolutní hodnoty CPI a stejně tak i umístění států se až na drobné výjimky (Německo) prakticky nemění, zejména pak v horních příčkách sledovaných zemí. Pokud postupujeme směrem dolů, zejména pak od Polska dolů, pozorujeme větší a výraznější výkyvy v hodnotách. Z logiky věci, čím horších výsledků země dosahuje, tím je snazší pro nově přicházející země umístit se oproti nim lépe. Avšak s přihlédnutím na Slovensko se tento trend daří vyvrátit, neboť změny, kterých mezi jednotlivými roky dosahuje nepřekračují 0,2. V případě Číny a Ruska vidíme, že plošné zhoršení indexu u většiny zemí v roce 2001 zde neplatí, a naopak dochází k absolutně vyšším dosaženým hodnotám CPI a stejně tak i zlepšení z pohledu umístění, v případě Číny z 63. na 57. místo a v případě Ruska z 82. na 79. místo. Důvod tohoto posunu mi není znám, ale můžeme říci, že nejde jenom o pouhé začlenění nových států, neboť v tomto roce byl začleněn pouze jeden nový stát.

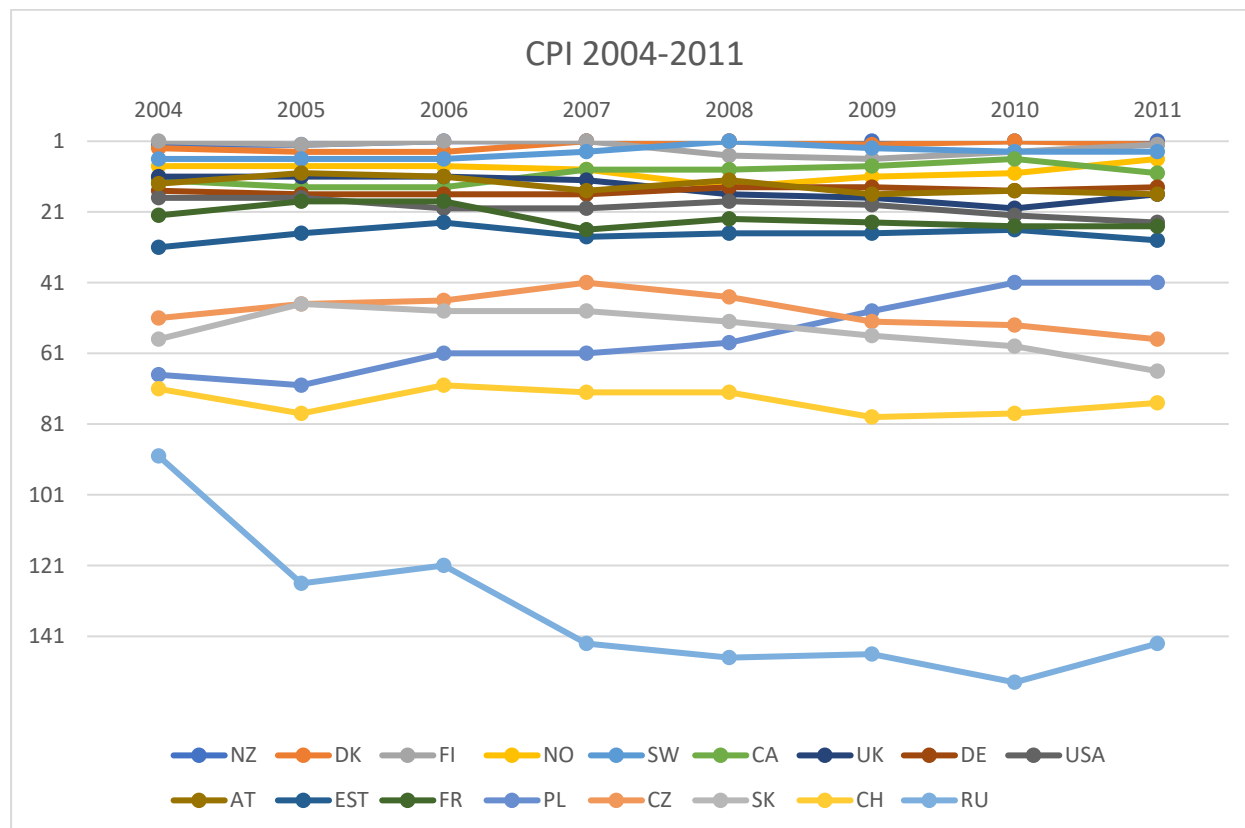
Ve vztahu ke třetí stanovené hypotéze na začátku analytické části bych se rád zaměřil na skupiny sousedících států a potvrdil či vyvrátil druhý pozorovaný trend, sice že země sousedící dosahují podobných hodnot CPI. Tyto dvě skupiny bych definoval jako Severské státy: Finsko, Švédsko, Norsko a Dánsko; druhá skupina pak země sousedící s Česko republikou: Polsko, Slovensko, Rakousko a Německo. S ohlédnutím na první jmenovanou skupinu Severských států můžeme z hodnot CPI vidět, že tento trend platí. Všechny země mají velmi podobnou míru CPI a stejně tak i podobný vývoj mezi jednotlivými roky. Jedinou drbnou výjimku tvoří Norsko, které oproti ostatním ve sledovaném období dosahuje hodnot o jednotku menších než ostatní země, avšak vzhledem k umístění Norska až na výjimku roku 2002 do 10. místa, pokládám trend za potvrzený. V případě druhé jmenované skupiny našich sousedů nemůžeme tento trend potvrdit ze sta procent. Pokud se podíváme na Česko republiku, Slovenko a Polsko, zjistíme, že zde tento trend platí. Absolutní hodnoty jsou velmi podobné a změny v jednotlivých letech takřka stejné avšak, v případě Německa a Rakouska vidíme absolutní hodnoty takřka dvojnásobné, a tudíž i změny v letech způsobené příchodem nových států se různí. Můžeme říci, že z celkového počtu 81 nově přistupujících zemí ve sledovaném období přistoupilo okolo 25 z pohledu CPI lepších zemí, než je například Česká republika, ale v případě Rakouska a Německa je daleko méně.

Třetím vypořizovaným trendem je dosahování suverénně lepších výsledků tzv. Západních zemí oproti bývalým zemím tzv. Východního bloku. Do skupiny těchto tzv. Zapadáních zemí (dále již ZZ) bych zařadil USA, Velkou Británii, Francii, Německo a Rakousko a do zemí bývalého tzv. Východního bloku řadím Česko republiku, Slovensko, Polsko, Estonsko a Rusko. V prvním sledovaném období můžeme říci, že je trend potvrzen absolutně. USA, UK, Německo i Rakousko dosahují téměř stejných hodnot v jednotlivých

letech a jediným mírně „slabším“ státem je Francie, která je ze skupiny poslední, avšak při srovnání s nejlepší zemí druhé skupiny, Estonskem má stále výrazný náskok například na konci období, v roce 2003 je rozdíl 1,4 bodu (Francie 23. místo a Estonsko 33. místo). V případě srovnání s ostatními zeměmi je dominance jasná od prvního okamžiku oproti České republice je nejhorší stát ZZ, Francie stále téměř o 3,5 bodu lepší a ve srovnání s Ruskem (86. místo) je to například v roce 2000 celých 4,6 bodu (82. místo).

CPI 2004-2011

Graf 2: Vývoj CPI mezi lety 2004-2011

Zdroj: CPI - Corruption Perceptions Index: 2004-2011. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online], [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_early/0 (vlastní úprava)

Analýza CPI v období 2004-2011. Při nahlédnutí do absolutních hodnot CPI vidíme, že právě úvodní rok 2004 je plošně velmi dobrým a lepším rokem než rok 2003. Základna zemí, která je pro metodiku velmi podstatná stále roste, a to z celkového počtu 146 v roce 2003 až na 182 v roce 2011, což jej historicky největší počet zemí a území se kterými se pro výpočet CPI, kdy kalkulovalo. Nutno poznamenat že již od roku 2007 celkový počet zemí dosáhnul 180, a proto již celková základna dosáhla svého maxima a nově přicházející země již téměř nejsou. Na místě je otázka, jestli země odstoupily z v průběhu let z výzkumu CPI, a proto se základna i tak mění? Není tomu tak, země je víceméně stále stejně od roku 2007, ale v případě že se základna mění, respektive pro daný stát není uvedena hodnota, je to zejména z důvodu nesplnění

podmínky minimálních 3 provedených průzkumů ročně. Rok 2004 byl obecně pozitivní. Tuto skutečnost dokazují zvýšení hodnot téměř všech zemí, zejména pak Německo o 0,5 (avšak zlepšení umístění pouze o dvě pozice), Rakousko o 0,4 (polepšení o jedno místo), Estonsko o 0,5 (změna o čtyři pozice), ale i v případě České republiky a Slovenska byl zaznamenán pozitivní skok shodně o 0,3. Jinak v tomto období nenajdeme žádné významně lepší či horší roky a dochází pouze k dílčím výkyvům, kde nejvíce viditelný je případ Norska mezi lety 2007 až 2009, kdy došlo k velkému propadu v roce 2008, a to z 8,7 na 7,9 a v roce 2009 růst zpátky na 8,6. Zajímavé však je, že z pohledu umístění došlo k pouhému propadu z 9. na 14. místo a následné polepšení na 11. místo. Dalším významně měnícím se státem je Polsko, které na počátku sledovaného období bylo výrazně pod Česko republikou na jejím konci bylo již výrazně lepší a tento náskok od té doby až do dnešních let neztratilo. Z pohledu umístění došlo k polepšení si z 67. místa na 41. místo. Česká republika zaznamenává změny ve vývoji, a to rostoucí mezi lety 2005 a 2008, a poté klesající až do roku 2011.

S ohledem na předešlé období a odhalení několika trendů, podíváme se, jestli trendy pokračují, nebo se mění. Trend stability hodnot, a to jak úrovní, tak i hodnot můžeme v období 2004-2011 sledovat stejně tak jako v období předešlém. Stabilita je vidět u všech vybraných zemí od Estonska nahoru, kde v podstatě výjimku tvoří již jmenovaný propad Norska v roce 2008, ale i propad Velké Británie v téže roce, a to z absolutních 8,4 na 7,7 (z 12. na 16. místo žebříčku). V případě Polska, České republiky, Slovenska, Číny a Ruska tento trend stability potvrdit nemůžeme. Polsko dosahuje již jmenovaného pozitivního růstu v celém průběhu období, Česká republika růst a následný pokles, Slovenko představuje na výše položeném grafu č.2 téměř plynulý kopec, a to z toho důvodu že přesně v polovině období dosahuje na hodnotu 5, ale na samotném počátku a konci hodnoty 4. Čína zaznamenává pozitivní růst CPI a Rusko ještě více klesající.

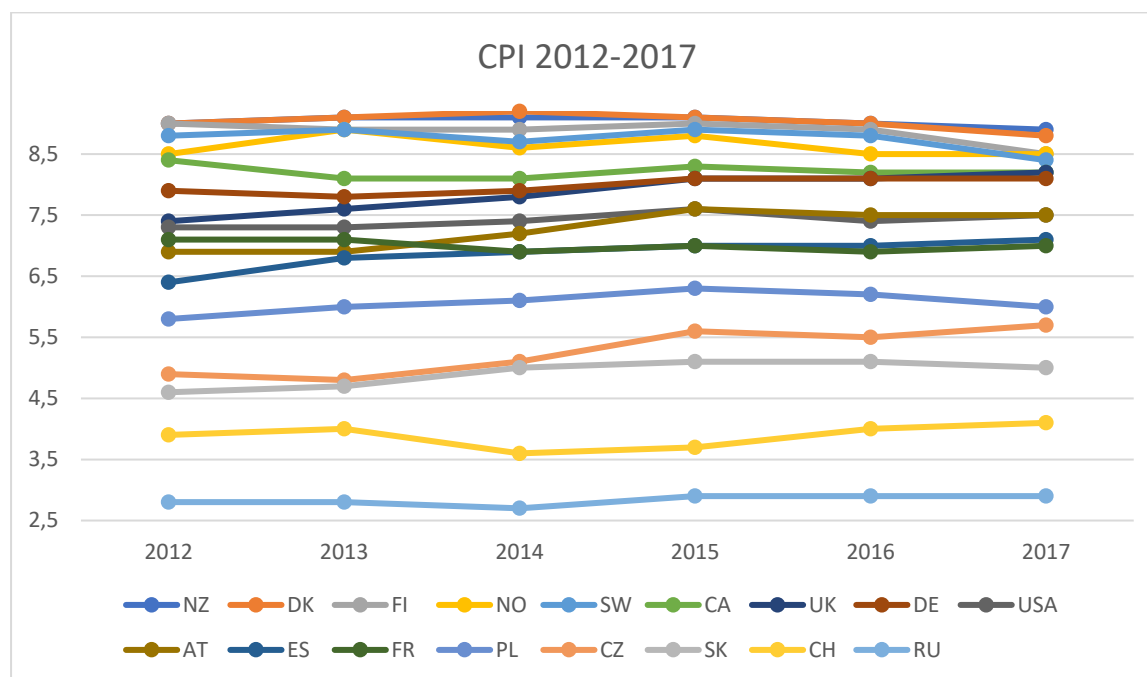
Druhým vyzorovaným trendem byla podobnost hodnot CPI u sousedících zemí, a to zejména u dvou skupin, Severských států a poté sousedů České republiky. V případě prvně jmenované skupiny můžeme trend potvrdit, neboť opravdu stejně jako v přechodném období sledujeme téměř stejně se vyvíjející hodnoty, které narušuje pouze mírně horší výsledky Norska a jeho již několikrát zmiňovaný propad v roce 2008. U sousedů České republiky je sledovaný trend z předchozího období též potvrzen. Všechny země si v tomto období absolutně polepsily, avšak stále vidíme výrazný rozdíl v hodnotách Rakouska a Německa a skupiny států České republiky, Slovenska a Polska, kde jsou, byť lepší hodnoty stále výrazně nižší. Největší růst ze jmenovaných zemí zaznamenalo Polsko.

Třetím trendem zkoumaným již v předchozím období je trend absolutně lepších výsledků zemí ZZ před bývalými zeměmi tzv. Východního bloku. Pokračující rostoucí trend Rakouska zapříčinil pouze změnu pořadí v zemích ZZ, kdy předešlo USA a Velká Británie zaznamenala pokles od poloviny období. Francie si drží svoji poslední pozici, ale stejně tak si drží i svoje absolutní hodnoty. Stále můžeme sledovat trend

výrazně lepších výsledků zemí ZZ. V případě bývalých zemí tzv. Východního bloku vidíme polepšení všech zemí až na Rusko, zejména však v případě Slovenska. Pořadí bylo vystřídáno i v této skupině, a to zejména v případě Polska, které zaznamenalo silný růst, stále však hodnoty druhé skupiny jsou výrazně nižší než v případě zemí ZZ. Zajímavou zemí však zůstává Estonsko, které díky svému stále rostoucímu trendu se velmi přiblížilo Francii reprezentující tzv. Západní země. V letech 2008-2010 byl rozdíl mezi těmito zeměmi pouhých 0,3 bodu.

CPI 2012-2017

Graf 3: Vývoj CPI mezi lety 2012-2017

Zdroj: CPI - Corruption Perceptions Index: 2012-2017. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online], [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_early/0 (vlastní úprava)

Poslední období 2012-2017 se nese v duchu nové metodiky, která čtenáři dává možnost objektivně zhodnotit vývoj jednotlivých států v letech. V tomto období můžeme říci, jestli se CPI v jednotlivých letech zlepšuje či zhoršuje, zatímco v předchozích obdobích díky metodice, která toto neumožňovala, jsme zkoumali jejich vývoj z pohledu jak změny absolutních hodnot, tak i změny umístění v žebříčku. Nyní již zkoumáme absolutní veličiny, a proto i graf neodráží vývoj pozice států, ale jejich absolutní hodnoty. To ovšem neznamená, že nemůžeme zkoumat trendy nalezené v předchozích obdobích.

Rok 2012 díky změně metodiky přinesl změnu i v oblasti absolutních hodnot. V případě, že bychom si odmysleli desetinnou čárku u hodnot před rokem 2012 zjistíme, že zejména státy umístěné na vrcholu žebříčku zaznamenávají pokles, a to až po Německo, přičemž nejdramatičtější pokles zažívá Rakousko.

V případě zemí jako je USA, Estonska, Francie, Polska, České republiky, Slovenska, Číny i Ruska došlo z mírnému zlepšení. To, co je ovšem nejzajímavější je fakt, že pozice v nově sledovaném období se oproti tomu starému nemění. Většinou jde o posuny o jednu či dvě pozice a jediné dvě země zažívající výraznou změnu pozice v žebříčku jsou USA, které si polepšily o 5 pozic a Rakousko, které kleslo o celých 9 pozic.

Změna metodiky je v každém článku, či vydané publikaci ať už od Transparency International nejvíce jmenovanou skutečností, avšak při pohledu na delší časové úseky, které je čtenáři umožněno pomocí tabulek č. 3 a 4, zjistíme, že tou nejdramatičtější změnou je změna stupnice z 0-10 na 0-100, protože kdybychom si tuto změnu odmysleli a převedli data po roce 2012 na stupnici 0-10, mohli bychom konstatovat, že žádná ze zkoumaných zemí v tabulce od České republiky nahoru nezaznamenala na konci sledovaných období větší změnu než 0,5 bodu. Bohužel, díky rozdílné metodice nejsme schopni říci, že v posledním sledovaném období došlo k potlačení korupčního prostředí oproti předchozím letem, ale dle mého názoru díky nepříliš velkým změnám v absolutních hodnotách, a navíc praktickým žádným změnám v pozicích žebříčku, jsou data před a po roce 2012 srovnatelná.

Paradoxně vše výše uvedeno není tak zcela aplikovatelné na případ naší země a Slovenska, kdy po změně metodiky si obě země polepšily a můžeme s radostí konstatovat, že v posledním sledovaném období sledujeme u obou zemí zlepšující se trend absolutních hodnot, z čehož můžeme usoudit, že obyvatelé korupci pociťují čím dál tím méně.

I v posledním období podrobíme zkoušce tři vyzorovaných trendů minulých období. Trend stability hodnot a úrovně platí v posledním období plošně. Všechny vybrané země, po roce 2012, se udržují téměř na stejných pozicích při téměř stejném skóre.

Druhý trend přisuzující podobné hodnoty sousedícím státům je v tomto období potvrzen stejným způsobem jako u přechodných letech. Hodnoty jsou u Severských států ještě bližší než dříve a u zemí sousedících s Českou republikou můžeme vidět opět podobnost ČR, Slovenska a Polska, avšak v posledním období se mezera mezi těmito státy a Německem a Rakouskem zmenšuje s přihlédnutím k předchozímu vývoji.

Poslední trend konstatující výrazně lepší výsledky zemí ZZ oproti bývalým zemím tzv. Východního bloku zde již tak zcela neplatí. Největší změna nastala mezi zeměmi Estonsko a Francie, kdy na základě posledního roku Estonsko se dostalo o dvě příčky napřed před Francií a tím je i definován směr ostatních zemí bývalého Východního bloku, které zaznamenávají růst a tím se zprvu obrovská mezera mezi ZZ snižuje.

Na závěr této části musíme zodpovědět 4. stanovenou hypotézu: V roce 2017 vnímali občané České republiky korupci méně nežli v letech Nečasovy vlády. Nečasova vláda trvala v období 2010-2013, z čehož je jasné, že se mísí dvě použité metodologie. Nicméně z absolutních hodnot dosažených v jednotlivých

letech: 2010 (4,6), 2011 (4,4), 2012 (49), 2013 (48) a 2017 (57) je vidět, že občané České republiky korupci v roce 2017 skutečně vnímají méně nežli v letech Nečasovy vlády a hypotézu s tímto povedlo potvrdit.

Hypotézu č. 3: Státy, které spolu sousedí mají podobnou úroveň vnímání korupce, se povedlo částečně potvrdit. K tomuto v práci sloužily vypočítané trendy číslo 2 a 3, kdy v případě Severských států můžeme hypotézu naprosto potvrdit, protože všechny zkoumané země spadající do této skupiny dosahovaly ve všech třech sledovaných obdobích téměř stejných hodnot i pozic. V případě států sousedících s ČR se právě byly dva sledované trendy, kdy v případě Slovenska a Polska můžeme hypotézu též potvrdit, nebo všechny země dosahovaly stejných hodnot v průběhu sledovaného období, avšak v případě Německa a Rakouska, potvrzující trend číslo 3, tedy, že tzv. Západní země dosahují výrazně lepších hodnot než bývalé země tzv. Východního bloku, hypotézu vyvrací, neboť oproti České republice, Slovensku či Polsku dosahují významně vyšších hodnot, byť v posledním sledovaném období se rozdíl zmenšuje.

Korelace indexů

V této části práce se dostáváme k faktickému srovnání tří zvolených indexů, tedy CPI, WHI a SPI, které byly detailně rozebrány a popsány v předchozích kapitolách práce. Vzhledem k rozdílným metodám výpočtu a zpracovávání jednotlivých indexů byla zvolena metoda Pearsonovy korelace, tedy metody hledající vztahy závislosti mezi dvěma proměnnými. Je nutné podotknouti, že korelace je schopna vyjádřit závislost dvou proměnných, ale není však schopna určit kauzalitu. Výsledek korelace může nabývat hodnot $<-1;1>$, kdy -1 představuje nepřímou závislost, tedy růst jedné proměnné při poklesu druhé a 1 pak představuje druhý extrém, přímou závislost, tedy situaci, kdy růst jedné proměnné znamená růst druhé.

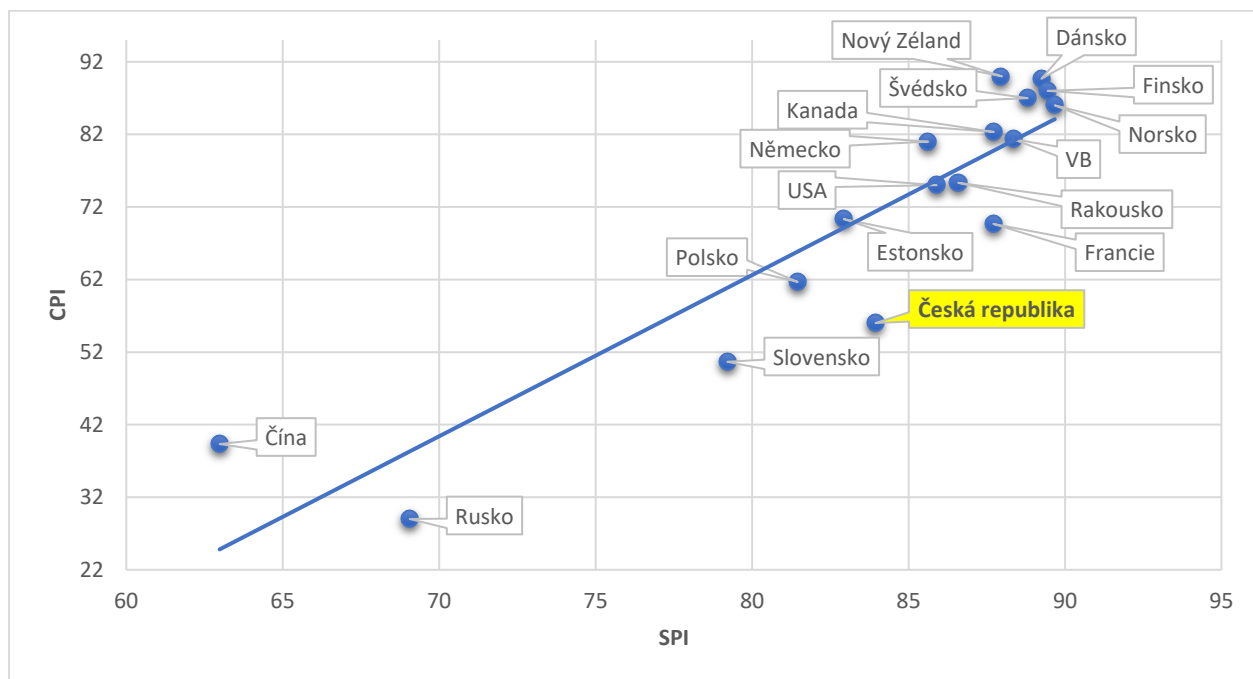
Pomocí korelace se práce snaží potvrdit či vyvrátit stanovené hypotézy:

1. Lidé žijící v korupci méně postihnutém státě se cítí šťastnější.
2. Lidé žijící v korupci méně postihnutém státě mají vyšší úroveň společenského rozvoje, respektive vyšší úroveň kvality života.
3. Státy, které spolu sousedí mají podobnou úroveň vnímání korupce.
4. V roce 2017 vnímali občané České republiky korupci méně nežli v letech Nečasovy vlády.

Pro zpracování dat a nalezení korelace bylo využíváno programu Microsoft Excel, která má již uvedené funkce předem naprogramované, avšak postup byl následující. Nejprve byl pro úplnost dat u jednotlivých indexů zvolen rozsah let na 2015-2017, kdy byla pro všechny tři indexy dostupná data. V druhém kroku byla tato data za tyto 3 roky zprůměrována pro všechny tři indexy a byly vytvořeny samostatné bloky: CPI a SPI, CPI a WHI a poslední WHI a SPI. Díky takto zpracovaným datům bylo dosaženo následujících výsledků:

CPI a SPI

Graf 4: Korelace výsledků CPI a SPI u vybraných zemí

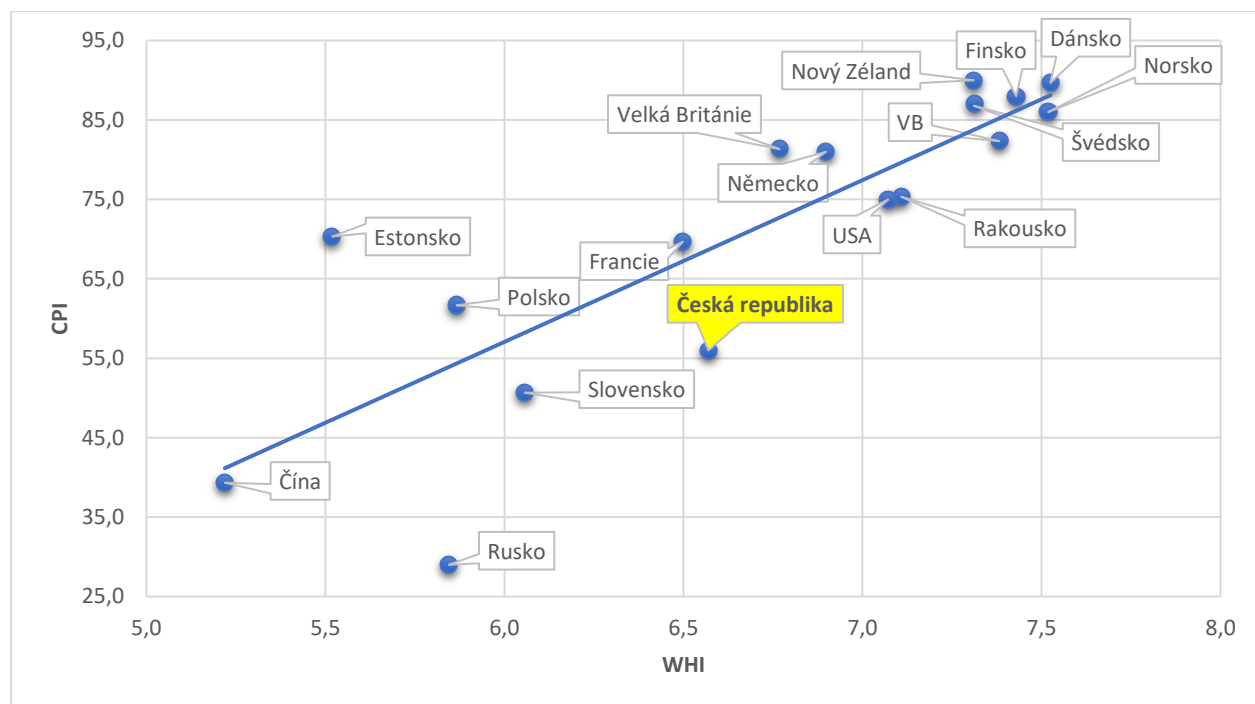
Zdroj: CPI - Corruption Perceptions Index: 2015-2017. Transparency International a Social Progress Imperative 2015-2017 (vlastní úprava)

Korelace = 0,9

Na základě výše popsaného postupu byla pro korelaci CPI a SPI spočtena hodnota korelace **0,9**, tedy velmi silná korelace. Díky této hodnotě můžeme říci, že existuje velmi těsný vztah mezi CPI a SPI. Tato analýza slouží mimo jiné k odpovědění na původně stanovené hypotézy. Korelace CPI a SPI odpovídá na v pořadí druhou hypotézu: Lidé žijící v korupci méně postihnutém státě mají vyšší úroveň společenského rozvoje, respektive vyšší úroveň kvality života. Tato hypotéza byla na základě hodnoty korelace 0,9 potvrzena.

CPI a WHI

Graf 5: Korelace výsledků CPI a WHI u vybraných zemí

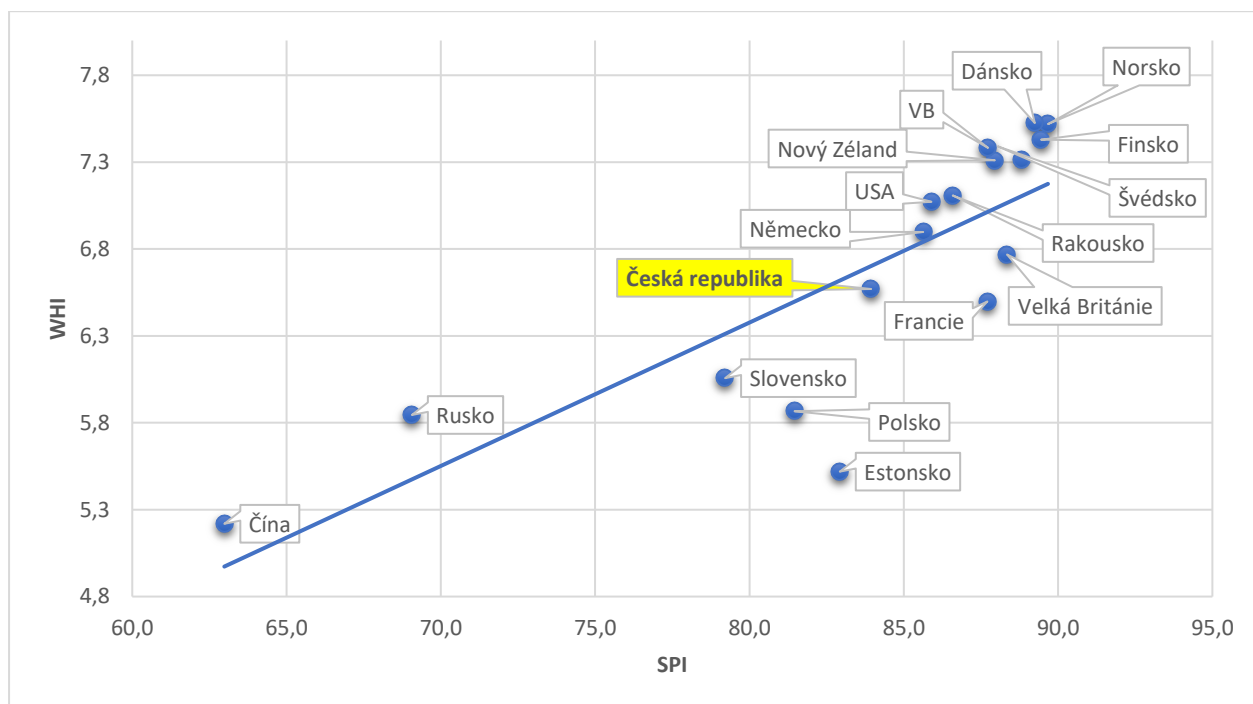
Zdroj: CPI - Corruption Perceptions Index: 2015-2017. Transparency International a World Happiness Index 2015-2017 (vlastní úprava)

Korelace = 0,83

Na základě výše popsaného postupu byla pro korelaci CPI a WHI spočtena hodnota korelace **0,83**, tedy opět velmi silná korelace. Díky této hodnotě můžeme říci, že existuje velmi těsný vztah mezi CPI a WHI. Tato analýza slouží mimo jiné k odpovědění na původně stanovenou hypotézu číslo 1: Lidé žijící v korupci méně postihnutém státě se cítí šťastnější. Na základě výše popsané úvahy a metodiky se domnívám, že hodnota korelace 0,83 potvrzuje stanovenou hypotézu.

WHI a SPI

Graf 6: Korelace výsledků WHI a SPI u vybraných zemí

Zdroj: World Happiness Index 2015-2017 a Social Progress Imperative 2015-2017 (vlastní úprava)

Korelace = 0,82

Korelace mezi index WHI a SPI vypovídá o těsnosti vztahu mezi nimi. Na základě výsledné korelační hodnoty 0,82 můžeme konstatovat, že existuje velmi silný vztah mezi těmito indexy, což čtenáři mimo jiné říká, že v zemích, kde se obyvatelé cítí šťastní budou dosahovat i vysoké kvality života, avšak kauzalita zde není jasná, na to korelace nestačí.

Shrnutí analýzy indexů

Autor práce se v první polovině praktické části snažil interpretovat získaná data Indexu vnímání korupce, který je považován za vhodný pro hodnocení korupce napříč státy. Práce interpretuje výsledky z obou použitých metodik výpočtu a nachází mezi nimi trendy, které se daří potvrdit či vyvrátit v jednotlivých obdobích u jednotlivých států. Tímto způsobem se práce zachytila vývoj vnímání korupce mimo jiné i v České republice a na základě stanovených argumentů a dat se povedlo potvrdit stanovenou hypotézu číslo 4, že občané České republiky vnímali korupci v roce 2017 méně nežli v letech Nečasovy vlády. Stejně tak se i povedlo rozpracovat a částečně potvrdit hypotézu č. 3: Státy, které spolu sousedí mají podobnou úroveň vnímání korupce. Na základě výzkumu posledního období, pokud trend bude pokračovat, můžeme říci, že se vnímání korupce bude snižovat. Korelací stanovených indexů CPI s WHI, CPI s SPI

a WHI s SPI se práci povedlo potvrdit dvě zbývající hypotézy č. 1 a 2: Lidí žijící v korupci méně postihnutém státě se cítí šťastnější; Lidí žijící v korupci méně postihnutém státě mají vyšší úroveň společenského rozvoje, respektive vyšší úroveň kvality života. Získáním vysokých hodnot korelovaných indexů byly obě hypotézy potvrzeny, a proto můžeme na základě výše zpracovaného výzkumu tvrdit, že lidé žijící v korupčně méně postihnuté zemi se cítí šťastnější a dosahují vyšší kvality života. Největší potíž při vypracovávání této části bylo získávání jednotlivých dat a najít společné letopočty, vhodné ke srovnání. Je možné na základě těchto dat konstatovat, nižší korupce může být dosažena zvýšením zmíněných indexů? Je možné bezpečně konstatovat, že CPI samotné vypoví celý příběh o korupci v dané zemi? Index vnímání korupce je pouze jede z možných způsobů vyjádření úrovně korupčního prostředí, má svůj omezený rozsah, zachycující vnímání korupce ve veřejném sektoru z pohledu obchodníků a expertů z jednotlivých zemí. Podle Transparency International existují další vyzkoumatelné části, které doplňují globální portfolio Transparency International, které společně již komplexní hodnocení vytváří. Mezi tyto další části patří: Globální barometr korupce, který měří vnímání lidí a zkušenosti s korupcí na vzorku 100 000 domácností ve více než 100 zemích. Index podvodníků, který měří nabídky korupce v mezinárodních obchodních transakcích. Zpráva o globální korupci, která prozkoumává problematiku korupce pro konkrétní problém nebo sektor a která vychází z řady odborných výzkumů a analýz a případových studií. Předposlední částí je Hodnocení národních systémů integrity, což je řada studií v rámci jednotlivých zemí, které poskytují rozsáhlé kvalitní hodnocení silných a slabých stránek klíčových institucí, které umožňují řádnou správu věcí veřejných a zabraňují korupci v zemi. A poslední částí je Transparentnost ve zprávách o podnikání, což jsou studie, které analyzují rozsah transparentnosti ve zprávách o protikorupčních opatření od největších světových společností. Transparency International deklaruje, že takto komplexně provedený výzkum již poskytne celkové hodnocení korupce v daném státě. Tuto část bych rád zakončil doporučením pro případnou možnost rozpracování této diplomové práce v práci dizertační rozšířením o výše jmenované části.

Česká republika

Regulace korupce v České republice

Právní úprava korupce v České legislativě nemá ucelenou a jednolitou podobu, a proto ani nenabízí výslovnou definici korupce, ale poskytuje obsáhlý výčet jednání, která by měla být kriminalizována a též právně postižitelná. Řeč je například o uplácení, či přijímání úplatku či různé formy zneužití majetku či postavení. V trestním právu je definováno úplatkářství, které se dále rozlišuje na přijímání úplatku, podplácení a nepřímé úplatkářství.¹²⁴

Trestně právní úprava postihu korupčního jednání je tedy upravena trestním zákoníkem, v jehož rámci je postih jednotlivých trestných činů týkajících se korupce rozdělený v několika hlavách. Za základní úplatkářské trestné činy tvořící jádro korupčních trestných činů v zákoně č. 40/2009 Sb., Hlava X:

§ 331 – trestný čin přijetí úplatku

§ 332 – trestný čin podplácení

§ 333 – trestný čin nepřímé úplatkářství

Tzv. zvláštní úplatkářské trestné činy, které budu v práci rozebírat jsou chaoticky rozseté v trestním zákoníku, a proto byly vybrány 3 reprezentativní:

§ 256 – Sjednávání výhody při zadávání veřejné zakázky při veřejné soutěži a veřejné dražbě

§ 257 – Pletichy při zadávání veřejné zakázky a při veřejné soutěži

§ 258 – Pletichy při veřejné dražbě¹²⁵

Z těchto právních úprav budu v této části diplomové práce vycházet.

Základní skutkové podstaty

§ 331 – Přijetí úplatku

Odst. 1: Kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek, nebo, kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta nebo zákazem činnosti.¹²⁶

Z odstavce 1 můžeme vidět, že mezi úplatkem a obstaráváním věci obecného zájmu musí být souvislost, a to taková, že přijatý nebo slíbený úplatek musí mít vztah k činnosti osoby, která věc obecného zájmu zajišťuje.

¹²⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., Hlava X, § 331-334

¹²⁵ Tauchen, 2013, str. 73

¹²⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., Hlava X, § 331, [online], [cit.:1.12.2018]

Odst. 2: Kdo za okolností uvedených v odstavci 1 úplatek žádá, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.¹²⁷

Z odstavce 2 je vidět, že vyššího postihu se dostane tomu, kdo si o úplatek sám požádá. Odst. 2 odkazuje na odst. 1 a je jeho speciální formou.

Odstavec 3 pak problematiku rozvádí do formy úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch, kterýžto čin je trestán opět přísněji, a to až do délky odnětí svobody po 10 let, spáchá-li takovýto trestný čin úřední osoba.

Odstavec 4 pak postihuje nejtvrdší postih, týkající se úmyslu opatřit sobě nebo jinému prospěch velkého rozsahu, nebo spáchá-li takový čin jako úřední osoba v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch. Takovýto čin je postihnut trestní sazbou 5–12 odnětí svobody.

§ 332 – Podplácení

Trestný čin podplácení se od přijetí úplatku liší pouze v tom, že tentokrát (odst. 1) je pachatel na straně druhé a chce sobě zajistit, či obstarat věc obecného zájmu a nabídne nebo přislíbí za to úplatek, nebo jinému či pro jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek. Cílem tedy je, aby pachatel nabídnutím úplatku dosáhl toho, aby podplácená osoba vyhověla jeho požadavkům. Obdobně jako u přijetí úplatku se za zvláště přitěžující okolnost považuje spáchání činu v úmyslu opatřit značný prospěch sobě či jinému, nebo způsobení značné škody či spáchání činu úřední osobou, tedy jsou trestní sazby zvýšeny z 1-2 roků na 1-6 let odnětí svobody.¹²⁸

§ 331 – Nepřímé úplatkářství

Třetím a posledním základním úplatkářským trestným činem je úplatkářství nepřímé. Skutkovou podstatu nalezneme v odst. 1: Kdo žádá, dá si slíbit nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem nebo prostřednictvím jiného působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo za to, že tak již učinil, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.¹²⁹ Rozdíl od předchozích trestných činů shledávám v tom, že v tomto případě se trestný čin omezuje na ovlivňování úřední osoby.

Nepřímé úplatkářství je svým charakterem značně komplikovanější, než předchozí dva trestné činy a také hůře dokazovatelné. Základní problém je právě v dokazování skutečného vlivu mezi uplácenou osobou a osobou uplácející.¹³⁰

¹²⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., Hlava X, § 331, [online], [cit.:1.12.2018]

¹²⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., Hlava X, § 332, [online], [cit.:1.12.2018]

¹²⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., Hlava X, § 333, [online], [cit.:1.12.2018]

¹³⁰ Analýza korupčních rozsudků, Transparency International, 2013, [online] [cit.:1.12.2018]

Speciální skutkové podstaty

§ 256 – Sjednávání výhody při zadávání veřejné zakázky při veřejné soutěži a veřejné dražbě

O trestném činu, týkajícího se korupčního jednání není pochyb již z odstavce 1: Kdo v souvislosti se zadáním veřejné zakázky, s veřejnou soutěží nebo veřejnou dražbou v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému prospěch zjedná některému dodavateli, soutěžiteli nebo účastníku dražby přednost nebo výhodnější podmínky na úkor jiných dodavatelů nebo soutěžitelů, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti.¹³¹

Jedná se o ustanovení snažící se chránit veřejné zakázky, veřejnou soutěž a veřejnou dražbu. Je zde vidět snaha apriori chránit řádné a zákonné provedení činnosti. Pachatelem trestného činu může být jak fyzická, tak právnická osoba. Stejně jako z předchozích trestných činech se trestní sazba odnětí svobody zvyšuje v závislosti na velikosti prospěchu, či spáchání činu jakožto úřední osoba, a to z 6 měsíců až 3 let na 3 roky a 10 let. Stejně tak je přísněji postihováno jednání člena hodnotící komise, vyhlášovatele nebo pořadatele, či dalších specializovaných funkcí. O tomto pojednává odstavec 2.

§ 257 – Pletichy při zadávání veřejné zakázky a při veřejné soutěži

(1) Kdo se dopustí pletich v souvislosti se zadáním veřejné zakázky nebo s veřejnou soutěží tím, že

a) lstí nebo pohrůzkou násilí nebo jiné těžké újmy přiměje jiného, aby se zdržel účasti v zadávacím řízení nebo ve veřejné soutěži,

b) jinému poskytne, nabídne nebo slíbí majetkový nebo jiný prospěch za to, že se zdrží účasti v zadávacím řízení nebo ve veřejné soutěži,

c) žádá nebo přijme majetkový nebo jiný prospěch za to, že se zdrží účasti v zadávacím řízení nebo ve veřejné soutěži, nebo

d) na základě dohody s jiným zájemcem nebo uchazečem vyvíjí činnost směřující k zadání veřejné zakázky za nepřiměřeně vysokou nebo jinak nevýhodnou cenu,

bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.¹³²

Že jde o trestný čin korupčního jednání je nejvíce patrné v odstavci 1, písmeno B a C, kde se mluví o poskytnutí nebo příslibu nebo naopak požadování majetkového či jiného prospěchu za zdržení se účasti v zadávacím řízení. Jak z názvu paragrafu vyplývá, pletichy nejlépe vystihuje odstavec 1, písmeno A. Je tedy řeč o lsti, pohrůžce násilím a jiné těžké újmě.

Odstavec 2 stejně jako v předchozích případech pouze zpřísňuje trest odnětí svobody z 3 let na 2 až 8 let, a to opět v případě, že jde o snahu získat značný prospěch, anebo jde o počínání úřední osoby.

¹³¹ Zákon č. 40/2009 Sb., Hlava VI, § 256, [online], [cit.:1.12.2018]

¹³² Zákon č. 40/2009 Sb., Hlava VI, § 257, [online], [cit.:1.12.2018]

Odstavec 3 pak přináší nejprísnější trest odnětí svobody, a to 3 až 10 let za předpokladu, že šlo o úmysl značného rozsahu, anebo pokud jde o činnost úřední osoby, která se snažil opatřit značný prospěch.

§ 258 – Pletichy při veřejné dražbě

(1) Kdo se dopustí pletich při veřejné dražbě věci tím, že

a) lstí nebo pohrůzkou násilí nebo jiné těžké újmy přiměje jiného, aby se zdržel účasti na podávání návrhů při dražbě,

b) jinému poskytne, nabídne nebo slíbí majetkový nebo jiný prospěch za to, že se zdrží podávání návrhů při dražbě, nebo

c) žádá nebo přijme majetkový nebo jiný prospěch za to, že se zdrží podávání návrhů při dražbě,

bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.¹³³

V tomto případě jde o naprosto identický přepis předchozí skutkové podstaty s rozdílem, že nejde o veřejnou zakázku nebo veřejnou soutěž, ale o veřejnou dražbu. I doplňující odstavce 2 a 3 jsou identické.

Regulace lobbingu v České republice

V České republice byl pojem lobbingu dlouhou dobu neznámý, podezřelý, ba dokonce považovaný za ekvivalent pojmu korupce. Základním problémem je, že v České republice chybí právní vymezení pojmů lobbingu a lobbisty a stejně tak chybí i pravidla legislativního procesu jako taková. Vzhledem k absenci pravidel, které by regulovaly lobbing, je možné toto jednání stíhat pouze na základě porušení jiných zákonů. A jelikož lobbing jako takový není činnost nijak zakázaná, může jej na základě Listiny základních práv a svobod vykonávat každý.

Blízko k vytvoření právní normy či pravidel upravujících lobbing, byl v roce 2005 tehdejší předseda Poslanecké sněmovny Lubomír Zaorálek, který vytvořil a následně 1.11.2005 představil v Poslanecké sněmovně **etický kodex poslance**, kterýžto dokument upravoval mimo jiné vztahy politiků s lobbisty, přijímání darů či pravidla zaměstnávání rodinných příslušníků. Kodex byl sestaven dle britského vzoru, soustředil se na lobbované a činnost lobbistů měla být regulována nepřímo.¹³⁴

Lobbingu se dotýkal zejména čl. 5: Poslanec Parlamentu České republiky se zavazuje na půdě Poslanecké sněmovny setkávat se zástupci pouze těch lobbistických skupin a jiných zájmových organizací, které se před tím registrovaly podle vnitřního předpisu sněmovny. Z textu je jasné, že se mělo jednat o zřízení jakéhosi registru lobbistů.

¹³³ Zákon č. 40/2009 Sb., Hlava VI, § 258, [online], [cit.:1.12.2018]

¹³⁴ Vymětal, 2010, str. 122

Čl. 3: Poslanec Parlamentu České republiky se zavazuje nad rámec zákona oznámit jakýkoliv dar, příjem nebo jinou majetkovou výhodu, kterou při výkonu svého mandátu a v souvislosti s ním získá on nebo osoba jemu blízká. Písemné prohlášení o získaném daru nebo jiném příjmu odevzdá poslanec do třiceti dnů od jeho nabytí mandátovému a imunitnímu výboru.

Zaměstnávání rodinných příslušníků pak řešil čl. 4: Poslanec Parlamentu České republiky se zavazuje při výkonu svého mandátu spolupracovat pouze s osobami, které splňují odborné i morální předpoklady pro takovou činnost. Nenavrhne Kanceláři Poslanecké sněmovny, aby uzavřela s jeho rodinnými příslušníky smlouvy, na základě kterých, by byli odměňováni za činnost, kterou pro poslance vykonávají.¹³⁵

Při hlasování se za tento kodex postavilo 9 poslanců, bylo poukazováno na slabou efektivitu a vynutitelnost kodexu a celá věc byla zametena pod koberec.

Dalším pokusem bylo prohlášení Topolánkovy vlády v roce 2007, kdy se vláda zavázala připravit právní opatření regulující lobbying včetně transparentnějšího systému registrace.

Jednou ze základních priorit vlády je boj proti korupci. Efektivní boj proti korupci vychází ze strategie vlády v boji proti korupci na období 2006-2011, která bude důsledně realizována. Vláda připraví právní opatření regulující lobbying včetně transparentnějšího systému registrace lobbistů. Zachová stávající úroveň účasti veřejnosti na rozhodování v oblasti životního prostředí s tím, že rozhodovací procesy budou zpřesněny tak, aby nedocházelo k neopodstatněným průtahům v řízení.¹³⁶ U tohoto prohlášení však zůstalo, neboť tento úkol byl 27. června 2007 usnesením vlády č. 715 zrušen.

V roce 2009 předložil Bohuslav Sobotka a Jeroným Tejc Návrh zákona o lobbyingu. Tento zákon měl zavést lobbying jako podnikatelskou činnost a zároveň zavést povinnost zveřejňování kontaktů s lobbisty s veřejnými činiteli. Stejně jako návrh etického kodexu měl být zřízen a evidován registr lobbistů. Návrh zákona byl zamítnut již při první čtení v roce 2009.

Ještě téhož roku došlo k navržení nového zákona o lobbyingu. Šlo o komplexnější návrh, avšak i ten byl 23.6.2010 zamítnut. Nový návrh zákona stručně definoval lobbying, lobbistický kontakt, lobbistu a veřejného funkcionáře. Lobbying měl být chápán jako volná živnost, lobbistický kontrakt měla být považována nejen komunikace s politiky, ale i pomoc při jejím organizování, nebo lobbistickým kontaktem nebylo považováno poskytování informací, odborných stanovisek a expertíz. Návrh zákona opět obsahoval povinnou registraci lobbistů u Ministerstva vnitra a povinnost čtvrtletně vykazovat zprávy.¹³⁷

Další návrh zákona přinesla Nečasova vláda, jejímž členem byla též strana Věci veřejné, která do české politiky vešla s protikorupčními hesly. Právě Karolína Peake (VV) z pozice předsedkyně Vládního

¹³⁵ PPV, Úřad vlády České republiky, 2007, [online], [cit.:1.12.2018]

¹³⁶ Programové prohlášení vlády ze 17. 1. 2007. *Úřad vlády České republiky* [online]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/programove-prohlaseni-vlady-20780/>, [cit. 30. 12. 2018].

¹³⁷ Sněmovní tisk 994. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=5&t=994>, [cit. 2. 12. 2018].

výboru pro koordinaci boje s korupcí přišla s návrhem zákona, který však nestihl projít celým legislativním procesem z důvodu pádu Nečasovy vlády po tzv. "kauze Nagyová".¹³⁸

Nejnovější informace o připravovaném zákonu o lobbingu jsou podle ministra pro lidská práva a legislativu bývalého ministra Jana Chvojky takové, že nový návrh zákona bude upravovat i vznik registru lobbistů a registru darů pro ministry, poslance a vysoké úředníky. První návrhy se na veřejnost mají dostat před letními prázdninami roku 2017.¹³⁹

¹³⁸ Úřad vlády České republiky, 2012, [online], [cit.:1.12.2018]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/karolina-peake/aktualne/zakon-nastavi-pravidla-lobbingu--94348/>

¹³⁹ Týden, 2017, [online], [cit.:1.12.2018]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/lobbing-bude-vymezen-novym-zakonom-zahrne-i-registr-daru-pro-politiky_425582.html

Návrh zákona o lobbingu

Návrh zákona o lobbingu sepsaný na následujících stránkách vychází přímo ze znalostí autora práce, které získal při studiu právních úprav popsanych v teoretické části této práce. Zároveň je inspirován staršími návrhy zákona v České republice, zejména návrhem z roku 2012. Návrh obsažený v práci obsahuje konkrétní regulace a normy, jež autor považuje za důležité. Jejich použití je následně vysvětleno v rámci důvodové zprávy.¹⁴⁰

N á v r h

ZÁKON

ze dne 2019

o lobbingu.

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Lobbing

§ 1

Předmět a účel úpravy

(1) Tento zákon upravuje podmínky výkonu lobbingu, práva a povinnosti související s lobbingem a působnost orgánů veřejné moci týkající se lobbingu.

(2) Tento zákon se vztahuje na lobbing týkající se přípravy, projednávání a schvalování návrhů obecně závazných právních předpisů (dále jen „návrh předpisu“) a přípravy, projednávání a schvalování dokumentů plánovací, koncepční a strategické povahy (dále jen „dokument“) v působnosti orgánů veřejné moci.

§ 2

¹⁴⁰ Úřad vlády České republiky, 2012, [online], [cit.:1.12.2018]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=RACK8YBC8V24&fbclid=IwAR04rlTrY4j8hUGtbCsWMapNld-2BCZYNcyaP22eOFimLvJ5C-eYjphXFfl>

Vymezení některých pojmů

(1) Lobbying je činnost, jejímž předmětem je:

- a) lobbistický kontakt zaměřený na ovlivnění toho, kdo má pravomoc rozhodovat či ovlivňovat, nebo
- b) zprostředkování lobbistického kontaktu, zejména organizování a koordinování lobbistických kontaktů.

(2) Lobbistickým kontaktem je jakákoliv ústní, písemná, elektronická či jiná komunikace, včetně jednostranné komunikace mezi lobbistou zapsaným v registru lobbistů s lobbovaným, nestanoví-li dále tento právní předpis jinak.

(3) Za lobbistický kontakt se nepovažuje:

- a) komunikace mezi lobbovanými a orgány veřejné moci či jejich zaměstnanci,
- b) komunikace na jednání orgánů veřejné moci, včetně jednání v orgánech komor Parlamentu,
- c) komunikace na jednání orgánů politických stran a politických hnutí,
- d) komunikace prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků,
- e) komunikace na shromážděních nebo komunikace při stávce,
- f) podání stížnosti nebo petice,
- g) elektronická, písemná či telefonická komunikace organizační povahy,
- h) uplatnění připomínky k návrhu předpisu nebo dokumentu během připomínkového řízení,
- i) komunikace uskutečněná na jednání poradního orgánu vlády, ministerstev, ostatních ústředních správních úřadů a úřadů,
- j) konzultace v rámci hodnocení dopadu regulace,
- k) komunikace při činnostech vyplývajících z uzavřených dohod s institucemi veřejné správy,
- l) názor zaslaný písemně či elektronicky fyzickou osobou ohledně návrhu na vypracování, předložení, projednání, schválení, změny nebo doplnění návrhu předpisu nebo dokumentu za existence předpokladu, že tato osoba může mít vlastní oprávněný zájem na řešení dané věci a je možno ji jednoznačně identifikovat.

(4) Lobbistou je právnická či fyzická osoba, která pravidelně vykonává lobbying. Osoba pravidelně vykonávající lobbying je ta, která uskutečnila v rámci jednoho kalendářního čtvrtletí nejméně tři lobbistické kontakty, případně uskutečnila v rámci jednoho kalendářního roku sedm nebo více lobbistických kontaktů.

(5) Lobbovaným se pro účely tohoto zákona rozumí:

- a) poslanci a senátoři Parlamentu ČR,
- b) členové vlády ČR a vedoucí ostatních ústředních správních úřadů, v jejichž čele není člen vlády ČR, a vedoucí úřadů, jimž jsou svěřeny kompetence ústředního správního úřadu,
- c) náměstkové členů vlády ČR a náměstkové vedoucích ostatních ústředních správních úřadů a vedoucích úřadů, jimž jsou svěřeny kompetence ústředního správního úřadu,
- d) vedoucí zaměstnanec 2. až 4. stupně řízení podle zvláštního právního předpisu¹⁴¹ ministerstev, ostatních ústředních správních úřadů a úřadů, jimž jsou svěřeny kompetence ústředního správního úřadu,
- e) členové zastupitelstva územního samosprávného celku, kteří je pro výkon funkce dlouhodobě uvolněni, a členové zastupitelstva územního samosprávného celku, kteří před svým zvolením do funkce člena zastupitelstva nebyli v pracovním poměru, ale vykonávají funkci ve stejném rozsahu jako členové zastupitelstva územního samosprávného celku, kteří jsou pro výkon funkce dlouhodobě uvolněni,
- f) starostové, místostarostové, primátoři statutárních měst a jejich náměstci, hejtmani krajů a jejich náměstci, primátor hlavního města Prahy a jeho náměstci a členové rady územního samosprávného celku,
- g) ředitelé krajských úřadů a tajemníci magistrátů, obecních či městských úřadů či úřadů městyse.

(6) Spřízněnou osobou je pro účely tohoto zákona:

- a) osoba blízká lobbované osobě, nebo
- b) právnická osoba, politická strana nebo politické hnutí, v nichž je lobbovaná osoba nebo její osoba blízká členem, společníkem, akcionářem nebo v jejichž orgánech je členem.

(7) Klientem je pro účely tohoto zákona osoba, v jejíž prospěch nebo na jejíž žádost lobbista vykonává lobbying; pokud lobbista vykonává lobbying z vlastní iniciativy nebo ve svůj prospěch, je klientem tento lobbista.

§ 3

Registr lobbistů

(1) Zřizuje se registr lobbistů (dále jen „registr“) jako informační systém veřejné správy.

(2) Správcem registru je Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí (dále jen „Úřad“). Úřad zajistí prostřednictvím svých internetových stránek možnost veřejného nahlížení do registru v rozsahu údajů uvedených v § 3, odst. 5.

(3) Lobbista je povinen do deseti kalendářních dnů ode dne, kdy v rámci jednoho kalendářního čtvrtletí učiní třetí lobbistický kontakt nebo kdy v rámci jednoho kalendářního roku učiní sedmý lobbistický kontakt, podat návrh na zapsání do registru lobbistů. Návrh se podává na formuláři, jehož strukturu a formát stanoví orgán dohledu vyhláškou.

(4) Registr lobbistů vede orgán dohledu. Orgán dohledu zveřejňuje registr lobbistů způsobem umožňujícím dálkový přístup. Orgán dohledu dále zveřejní elektronickou adresu, na niž se zasílají návrhy podle §3 odst. 3.

(5) Obsahem návrhu podle odstavce 1 je jméno, popřípadě jména, příjmení a adresa místa trvalého pobytu lobbisty; jde-li o podnikající osobu, je obsahem návrhu obchodní firma nebo název, právní forma, sídlo a identifikační číslo lobbisty, a pokud jde o právnickou osobu též jméno, popřípadě jména, příjmení a adresa místa trvalého pobytu statutárního orgánu nebo členů statutárního orgánu. Návrh musí dále obsahovat jméno, popřípadě jména a příjmení fyzické osoby, která je s lobbistou v pracovním poměru, obdobném pracovněprávním vztahu nebo jiném právním vztahu, na základě kterého bude jménem lobbisty vykonávat lobbistický kontakt. Návrh podle odst. 1 rovněž obsahuje údaj o členství v organizacích lobbistů, pokud takové členství existuje.

(6) Obsahuje-li návrh na registraci náležitosti podle odstavců 2 a 3 a je-li uhrazen správní poplatek, orgán dohledu lobbistu zapíše do registru lobbistů a doručí mu potvrzení o zapsání do registru lobbistů.

(7) Pokud návrh na registraci neobsahuje náležitosti podle odstavců 2 a 3, orgán dohledu písemně vyzve lobbistu, aby návrh na registraci ve lhůtě deseti pracovních dnů ode dne doručení výzvy doplnil. Pokud lobbista nedoplní návrh na registraci ve lhůtě podle věty první, orgán dohledu lobbistu nezapíše do registru lobbistů; o nezapsání do registru lobbistů lobbistu písemně vyrozumí s uvedením důvodů.

(8) Do registru lobbistů se zapisují:

a) identifikační údaje lobbisty v rozsahu podle odstavce 3,

b) u každého lobbisty informace o sankcích uložených v souvislosti s výkonem lobbingu.

(9) Lobbista je povinen oznámit orgánu dohledu změny skutečností a údajů podle odstavce 3 do čtrnácti dnů ode dne, kdy ke změně došlo.

(10) Na žádost lobbisty, který přestane vykonávat lobbing, orgán dohledu tohoto lobbistu z registru lobbistů vyškrtně. Na žádost lobbisty orgán dohledu z registru lobbistů vyškrtně i fyzickou osobu, která je s lobbistou v pracovním poměru, obdobném pracovněprávním vztahu nebo jiném právním vztahu, na základě kterého vykonává jménem lobbisty lobbistický kontakt.

Práva a povinnosti lobbistů

§ 4

(1) Lobbista nebo fyzické osoby, které jsou s lobbistou v pracovním poměru, obdobném pracovněprávním vztahu nebo jiném právním vztahu, na základě, kterého jménem lobbisty vykonávají lobbistický kontakt, jsou povinni před vykonáním lobbistického kontaktu oznámit lobbované osobě, že jde o lobbistický kontakt a kdo je klientem. Pokud o to lobbovaná osoba požádá, jsou lobbista nebo fyzické osoby, které jsou s lobbistou v pracovním poměru, obdobném pracovněprávním vztahu nebo jiném právním vztahu, na základě kterého jménem lobbisty vykonávají lobbistický kontakt, povinny tyto skutečnosti potvrdit písemně.

(2) Lobbista nesmí dát, zprostředkovat, nebo slíbit lobbovanému jakoukoli výhodu.

§ 5

(1) Lobbista zapsaný v registru lobbistů je povinen každoročně orgánu dohledu předkládat k 1. dubnu svoji finanční zprávu, ve které jsou jasně označeny příjmy od klientů a výdaje na lobbing. Pokud je lobbista klientem podle tohoto zákona sám, za příjem od klienta se považují jeho příjmy. V případě, že je lobbista neziskovou organizací, předkládá svoji výroční zprávu. V případě, že subjekt nemá povinnost sestavit výroční zprávu, je povinen sdělit kontrolnímu orgánu údaje o vlastních příjmech a výdajích na lobbing. V případě, že má lobbista více zaměstnanců – lobbistů, jsou ve zprávě rozepsány jednotlivé příjmy a výdaje těchto zaměstnanců.

(2) Orgán dohledu zveřejní u každého lobbisty způsobem podle § 4 odst. 1 informace předkládané podle odstavce 1 do patnácti dnů ode dne, do kterého měly být lobbistou oznámeny, případně do patnácti dnů ode dne, kdy byly oznámeny opožděně.

(3) Oznámení podle tohoto zákona se podávají na formuláři, jehož strukturu a formát stanoví orgán dohledu.

§ 6

(1) Registrovaní lobbisté mají právo na přístup k vybraným materiálům týkajícím se legislativního procesu.

(2) Rozsah tohoto oprávnění stanoví příslušný vedoucí úřadu.

§ 7

Práva a povinnosti lobbovaných

(1) Lobbovaný nesmí vykonávat lobbying, nesmí být s lobbistou v pracovním poměru, obdobném pracovněprávním vztahu nebo jiném právním vztahu, na základě kterého by byl povinen postupovat podle pokynů lobbisty, jednat jeho jménem nebo vykonávat jinou činnost pro lobbistu za odměnu pro sebe nebo spřízněnou osobu.

(2) Lobbovaný nesmí pro sebe ani pro spřízněné osoby přijmout nebo dát si zprostředkovat nebo slíbit od lobbisty jakoukoli výhodu, a to ani po skončení své funkce, ani uzavřít s ním smlouvu o půjčce, o úvěru nebo obdobný právní vztah, způsobilý zastřít poskytnutí výhody. Lobbovaný je povinen orgánu dohledu bez zbytečného odkladu oznámit, pokud mu taková výhoda byla lobbistou nabídnuta.

(3) Lobbovaný nesmí po dobu 2 let ode dne skončení funkce vykonávat lobbying.

(4) Lobbovaný má právo odmítnout styk s lobbistou.

Etický kodex veřejného funkcionáře

(1) Etický kodex veřejného funkcionáře (dále jen „Etický kodex“) je základním dokumentem popisujícím principy etického chování občanů, kteří vykonávají funkci ve veřejném zájmu.

(2) Cílem etického kodexu je pro veřejné funkcionáře definovat obecné principy, k jejichž plnění se zavázali slibem vykonávat svou funkci podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.

(3) Veřejný funkcionář v České republice vykonává svůj mandát způsobem odpovídajícím důstojnosti a významu své veřejné funkce. Dbá, aby při jeho činnosti byly zejména dodržovány následující zásady:

a) zásada ochrany veřejného zájmu – veřejný funkcionář se při výkonu funkce řídí veřejným zájmem. Zdrží se jakéhokoli jednání, které by vedlo k upřednostnění osobního prospěchu jeho nebo osob jemu blízkých.

b) zásada otevřenosti – veřejný funkcionář svou funkci vykonává pod kontrolou veřejného mínění. Za tím účelem zachovává maximální míru otevřenosti při poskytování informací o své činnosti a oznámí jakýkoliv možný střet zájmů, k němuž při této činnosti může dojít.

c) zásada svědomitosti – veřejný funkcionář se při výkonu svého mandátu rozhoduje na základě objektivního a kvalifikovaného posouzení projednávané věci.

d) zásada dobrého jména České republiky – veřejný funkcionář svou funkci vykonává v odpovědnosti a úctě k dobrému jménu České republiky. Zdrží se, při plném zachování práva na kultivovanou kritiku, jakéhokoli jednání, které by mohlo poškodit důstojnost České republiky, jejích orgánů, jejich představitelů, občanů nebo jiných veřejných funkcionářů.

e) zásada odpovědnosti – veřejný funkcionář svou funkci vykonává vědom si své odpovědnosti za tuto veřejnou funkci, která podléhá zejména kontrole veřejnosti

vykonávané prostřednictvím orgánů České republiky. Za tím účelem se podrobí kárnému nebo disciplinárnímu řízení podle zákona nebo podle tohoto kodexu.

(4) Veřejný funkcionář v České republice dává souhlas se zveřejněním všech informací, které souvisejí s výkonem jeho funkce s výjimkou těch, které podle zákona podléhají zvláštní ochraně. Souhlasí též se zveřejněním všech smluv, které v průběhu výkonu svého mandátu a v souvislosti s ním uzavře, pakliže by na základě těchto smluv měly být čerpány finanční prostředky z veřejných rozpočtů.

(5) Veřejný funkcionář České republiky se zavazuje nad rámec zákona oznámit jakýkoliv dar, příjem nebo jinou majetkovou výhodu, kterou v souvislosti se svým mandátem získá. Písemné prohlášení o získaném daru nebo jiném příjmu odevzdá do třiceti dnů od jeho nabytí orgánu, jemuž je sám odpovědný.

(6) Veřejný funkcionář České republiky se zavazuje při výkonu svého mandátu spolupracovat pouze s osobami, které splňují odborné i morální předpoklady pro takovou činnost. Nenavrhne, aby jemu odpovědný orgán uzavřel s jeho rodinnými příslušníky smlouvy, na jejichž základě by byli odměňováni, ani tuto smlouvu s nimi sám neuzavře.

(7) Veřejný funkcionář České republiky se zavazuje na půdě svého úřadu setkávat se zástupci pouze těch lobbistických a jiných zájmových organizací, které se před tím registrovaly podle zákona o lobbingu.

(8) Zjistí-li veřejný funkcionář, že jemu odpovědný orgán nebo jiný veřejný funkcionář porušil některé z ustanovení tohoto kodexu, je povinen tuto skutečnost neprodleně ohlásit orgánu, jemuž je on sám nebo veřejný funkcionář porušující etický kodex odpovědný. Ten po přezkoumání případu může konstatovat porušení kodexu, k jehož dodržení se veřejný funkcionář slibem zavázal. Jako sankci za toto porušení mu uloží povinnost veřejné omluvy na nejbližším jednání orgánu, jemuž je porušivší veřejný funkcionář odpovědný. Toto své rozhodnutí je orgán povinen zveřejnit.

ČÁST DRUHÁ

Správní delikty

§ 9

Přestupky

(1) Fyzická osoba jako lobbista se dopustí přestupku, pokud

- a) nesplní povinnost podle § 3 odst. 3,
- b) poruší povinnost podle § 3 odst. 9,
- c) poruší povinnost podle § 4 odst. 2,
- d) poruší zákaz podle § 5 odst. 1.

(2) Lobbovaný se dopustí přestupku, pokud

- a) poruší zákaz podle § 7 odst. 1,
- b) poruší zákaz podle § 7 odst. 2,

(3) Za přestupek podle odstavce 1 lze uložit pokutu do 5 000 000 Kč zákaz činnosti do 5 let.

Za přestupek podle odstavce 1 jde uložit pokutu nebo zákaz činnosti v závislosti na významu provinění

- a) poruší-li povinnost podle §3 odst. 3, lze uložit pokutu do 1 000 000 Kč se zákazem činnosti až na 5 let
- b) poruší-li povinnost podle §3 odst. 9, lze uložit pokutu do 100 000 Kč
- c) poruší-li povinnost podle §4 odst. 2, lze uložit pokutu až 10 000 000 Kč s až doživotním zákazem činnosti

d) poruší-li zákaz podle §5 odst. 1, lze uložit pokutu do 1 000 000 Kč se zákazem činnosti až na 5 let

(4) Za přestupek podle odstavce 2 lze uložit pokutu do 5 000 000 Kč se zákazem výkonu činnosti.

§ 10

Správní delikty právnických osob a podnikajících fyzických osob

(1) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako lobbista dopustí přestupku, pokud

- a) nesplní povinnost podle § 3 odst. 3,
- b) poruší povinnost podle § 3 odst. 9,
- c) poruší zákaz podle § 4 odst. 2,
- d) nesplní povinnost podle § 5 odst. 1

(2) Za přestupek podle odstavce 1 lze uložit pokutu do 2 000 000 Kč nebo zákaz činnosti do 5 let.

- a) poruší-li povinnost podle §3 odst. 3, lze uložit pokutu do 2 000 000 Kč se zákazem činnosti až na 5 let,
- b) poruší-li povinnost podle §3 odst. 9, lze uložit pokutu do 200 000 Kč,
- c) poruší-li povinnost podle §4 odst. 2, lze uložit pokutu až 20 000 000 Kč s až doživotním zákazem činnosti,
- d) poruší-li zákaz podle §5 odst. 1, lze uložit pokutu do 2 000 000 Kč se zákazem činnosti až na 5 let.

§ 11

Společná ustanovení ke správním deliktům

(1) Právnická osoba a podnikající fyzická osoba za správní delikt neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránila.

(2) Při určení výměry pokuty se přihlédne zejména k závažnosti přestupku nebo jiného správního deliktu, zejména ke způsobu a okolnostem jeho spáchání, k významu a rozsahu jeho následků, době trvání protiprávního jednání a ke skutečnosti, zda se odpovědná osoba přičinila o odstranění nebo zmírnění škodlivých následků.

(3) Odpovědnost za správní delikt právnických osob nebo podnikajících fyzických osob zaniká, jestliže orgán dohledu o něm nezahájil řízení do 10 let ode dne, kdy byl spáchán.

(4) Přestupky a správní delikty právnických osob a podnikajících fyzických osob podle tohoto zákona v prvním stupni projednává orgán dohledu.

(5) Příjem z pokut uložených za porušení tohoto zákona je příjmem státního rozpočtu.

ČÁST TŘETÍ

Orgán pro dohled a vynucování povinností v souvislosti s lobbingem

§ 12

(1) Orgánem dohledu vykonávajícím dohled nad dodržováním tohoto zákona a zajišťujícím vynucování povinností v souvislosti s tímto zákonem je Úřad.

(2) Úřad dle tohoto zákona

- a) vykonává dozor nad dodržováním tohoto zákona
- b) vede registr lobbyistů dle § 3,
- c) ukládá sankce za porušení tohoto zákona dle části druhé zákona.

(3) Osoba v pracovněprávním nebo jiném vztahu k Úřadu je povinna zachovat mlčenlivost o všech skutečnostech, které se v souvislosti s tímto zákonem při své činnosti pro Úřad dozví, a to i po skončení tohoto vztahu.

§ 13

(1) Řízení o návrhu na zápis do registru lobbistů a o návrhu na vyškrtnutí z registru lobbistů se zahajují na základě návrhu; ostatní řízení podle tohoto zákona zahajuje Úřad z moci úřední.

(2) Každý má právo písemně sdělit Úřadu skutečnosti, které nasvědčují nepravdivosti nebo neúplnosti údajů uvedených v registru lobbistů; sdělení lze podat též v elektronické podobě prostřednictvím veřejné datové sítě. Úřad do 30 dnů ode dne obdržení sdělení písemně oznámí tomu, kdo sdělení podal, jak bylo s jeho sdělením naloženo; bylo-li sdělení učiněno v elektronické podobě, lze odpovědět též tímto způsobem.

(3) Úřad zveřejní v registru lobbistů pravomocně uloženou sankci s informací, za porušení, jaké povinnosti vyplývající z tohoto zákona byla uložena. Ze zveřejnění podle věty první musí být zřejmé, kterého lobbisty se uložená sankce týká.

§ 14

(1) Úřad na svých internetových stránkách zveřejňuje registr lobbistů a veřejných funkcionářů, kteří neplní povinnosti podle tohoto zákona, s uvedením konkrétní povinnosti, jež nebyla splněna.

(2) Pokud se Úřad z dostupných informací dozví, že se lobbista nebo lobbovaný dopustil jednání, které má znaky přestupku, přestupek projedná.

ČÁST ČTVRTÁ

§ 15

Přechodné ustanovení

Povinnost dle § 7 odst. 6 tohoto zákona vznikne poprvé osobám, jejichž funkce vznikne volbou nebo jmenováním po dni nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST PÁTÁ

ÚČINNOST

§ 16

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 30.února 2020.

Důvodová zpráva

Obsahová část

Každodenní součástí života politiků od nejnižší komunální politiky až po poslance a senátory je snaha zájmových skupin či jednotlivců ovlivnit jejich rozhodování. Pro takovou aktivitu, kdy se snaží jedinec či skupina ovlivnit rozhodování představitelů státní moci se vžil označení lobbying.

Lobbying sám o sobě není ničím nezákonným, nelegitimním. Při absenci právních mantinelů však s sebou nese rizika korupce, tedy neoprávněného návrhu na získání nebo způsobení peněžní či jiné výhody. Je proto s podivem, že i po mnoha kauzách, jež se dotýkaly všech pater politiky, mnoha letech diskuzí a řadě návrhů zákona Česká republika nemá právní úpravu lobbyingu v podobě zákona. Přitom zákonná úprava lobbyingu již není věcí pouze států, jakými jsou Velká Británie či USA, právní úpravu lobbyingu již přijali i v sousedním Rakousku či Polsku.

Navrhovaná právní úprava si klade za cíl v českém právním prostředí si ukotvit nejen definici lobbisty či lobbyingu a jeho regulaci, ale též práva a povinnosti lobbistů a veřejných funkcionářů, či Etický kodex veřejných funkcionářů. O navrhované úpravě nelze tvrdit, že by se inspirovala právní úpravou v určité zemi, spíše se jedná o mix praktik, které navrhovatelé objevili v různých státních modifikacích a jež je možné co nejjednodušeji implementovat do českého právního řádu.

Návrh zákona stanovuje lobbistům povinnost registrovat se do registru lobbistů, který bude spravován jako informační systém veřejné správy Úřadem pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí. Naopak veřejní funkcionáři budou povinni evidovat své kontakty s lobbisty. Za porušení zákona hrozí nejen lobbistům, ale i lobbovaným vysoké pokuty.

Návrh zákona není v žádném rozporu s Ústavou ČR ani jinými mezinárodními smlouvami. Neodporuje rovněž právu Evropské unie, neboť regulace lobbyingu je na státní úrovni plně v gesci daného členského státu.

Co se týče finančních dopadů, představuje navržená právní norma pouze navýšení administrativních nákladů, neboť agenda dohledu nad dodržováním zákona a vedení rejstříku lobbistů bude přidělena již existujícímu Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí. Tyto náklady se nijak netýkají rozpočtů nižších samosprávních celků.

Dopady novely na podnikatelské prostředí jsou zanedbatelné ve srovnání s pozitivním dopadem na veřejný zájem a transparentní rozhodování orgánů veřejné moci. Následně vyvolané transparentní prostředí naopak z dlouhodobého hlediska pravděpodobně přinese zlepšené podmínky pro podnikatele.

Návrh nemá dopady na životní prostředí. Nemá též žádný vliv na rovnoprávnost mužů a žen.

Zvláštní část

K § 1:

V § 1 se stanovuje předmět úpravy; zákon se bude vztahovat na lobbying ve vztahu k legislativnímu a rozhodovacímu procesu a mezi lobbované jsou zahrnuti též představitelé nižších územních samosprávných celků.

K § 2:

V § 2 jsou definice pojmů; včetně klíčových pojmů lobbyingu a lobbistického kontaktu, které jsou pozitivně i negativně vymezeny. Dále je v tomto paragrafu definováno, kdo je lobbistou a lobbovaným.

Tento paragraf byl vystaven na modelu, kdy nedochází k ustavení živnosti lobbisty. Lobbistou je dle zákona ten, kdo pravidelně vykonává lobbying. Osoba pravidelně vykonávající lobbying je ta, která uskutečnila v rámci jednoho kalendářního čtvrtletí nejméně tři lobbistické kontakty, případně uskutečnila v rámci jednoho kalendářního roku sedm nebo více lobbistických kontaktů.

V odst. 5 jsou konkrétně jmenovány osoby, kterými se pro účely tohoto zákona rozumí lobbování. Na rozdíl od historických návrhů v ČR tento návrh vynechává asistenty poslanců a senátorů, neboť nejsou přímo účastníky na rozhodovacím a legislativním procesu.

K § 3

§ 3 zřizuje registr lobbistů jako informační systém české veřejné správy, jehož správcem je Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí. Tento registr je povinný pro skupinu osob vytyčenou v daném paragrafu. Dále je v rámci paragrafu definováno, jaké informace budou o lobbistovi vedeny v rámci registru a v jakém časovém intervalu musí lobbista informovat dotčené orgány o změně těchto údajů. Zároveň jsou zde též definovány podmínky vyškrtnutí dotčené osoby v případě, že přestane vykonávat lobbying.

K § 4

V § 4 se stanovují práva a povinnosti lobbistů ve vztahu k lobbovanému.

K § 5

§ 5 ukládá lobbistovi povinnost každoročně dohledovému orgánu předkládat k 1. 4. svoji finanční zprávu s vyznačenými příjmy od klientů a výdaji na lobbying. V případě, že má lobbista více zaměstnanců – lobbistů, jsou ve zprávě rozepsány jednotlivé příjmy a výdaje těchto zaměstnanců.

K § 6:

V § 6 jsou stanovena práva a povinnosti lobbisty. Lobbista bude povinen čtvrtletně informovat o svých lobbistických kontaktech a ročně o svých příjmech a výdajích spojených s lobbinkem. Důležitým bodem tohoto paragrafu jsou výhody, jež plynou pro lobbistu z registrace v registru, jako například přístup k materiálům týkajícím se legislativního procesu. Další výhody z registrace plynoucí může určit Úřad, který dohlíží nad dodržováním zákona.

K § 7:

§ 7 stanovuje práva a povinnosti lobbovaných, kdy mimo jiné definuje, jak dlouho po skončení své funkce se nesmí veřejný funkcionář na základě principu tzv. „revolving doors“ stát registrovaným lobbistou, což má za cíl zabránit využívání předešlých znalostí a znalostí k vlastnímu obohacení. Inspirace k tomuto kroku přichází z podobné právní úpravy v USA.

K § 8:

V § 8 je ustanoven Etický kodex veřejného funkcionáře, jehož cílem je definovat morální aspekty, k jejichž dodržování se zaváže veřejný funkcionář splněním slibu na počátku své veřejné funkce. Etický kodex byl postaven na základě principu integrity, poctivosti, odpovědnosti, objektivit a transparentnosti, obdobně, jako je vystaven například ve Velké Británii či Kanadě, což jsou země s bohatou historií úpravy lobbingu. Tento etický kodex je důležitou součástí zákona, neboť i přes možné argumenty o právní nevymahatelnosti posiluje morální integritu představitelů veřejné moci.

K § 9 a 10:

Tato ustanovení upravují sankce za závažná porušení tohoto zákona a v případě lobbistů budou zveřejňována na internetu. V porovnání s předešlými návrhy v ČR byla navýšena horní hranice sankce pro lobbované. Maximum této hranice bylo nastaveno na pět milionů, což je zhruba rovno příjmu poslance Parlamentu České republiky za jedno volební období.

K § 11:

Správní řád se nebude vztahovat na zapisování lobbistů do seznamů, bude se však vztahovat na rozhodování o sankcích.

K § 12:

Jako orgán pro dohled a vynucování povinností v souvislosti s lobbingem byl zvolen již existující Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí, díky čemuž nebude nutné zakládat další instituci, dojde pouze k rozšíření pravomocí tohoto úřadu.

K § 15:

Návrh zákona počítá s poměrně dlouhou legisvakancí v délce několika měsíců.

Dodatek autora k situaci v ČR

Právní úprava lobbingu, popřípadě lobbování, je prvním z nutných kroků, jež je třeba implementovat do českého systému, pokud chceme předcházet korupci ve správě věcí veřejných. O nutnosti úpravy lobbingu a vymezení jeho zákonně „čisté“ podoby každoročně píše i Bezpečnostní informační služba ve svých výročních zprávách, kdy přesně upozorňuje na „vliv nelegitimního lobbingu ve prospěch partikulárních zájmů částí regulovaných subjektů“ v rámci přípravy státních regulací v ČR.¹⁴²

Avšak sebelepší právní úprava nepřinese eliminaci korupce, pokud nedojde ke zlepšení morálního povědomí veřejných funkcionářů. I proto se v České republice neustále vede diskuze o tom, jaké nelegislativní kroky by měly být spojeny s uvedenou právní regulací lobbingu. Například i nad etickým kodexem, který je součástí návrhu zákona obsaženého v této práci, se neustále vede diskuze, neboť podle kritiků je jako právně nevymahatelný zbytečný. Tohoto názoru je například i současný ministr spravedlnosti Jan Kněžínek a mimo jiné i proto aktuálně připravovaný vládní návrh etický kodex neobsahuje, přestože jej dle původního věcného záměru zákona obsahovat měl.¹⁴³ Etické kodexy však mohou být vymahatelné institucemi, jejichž členem daný veřejný představitel je. Takto je etický kodex navržen i v této diplomové práci, a i proto autor této práce je toho názoru, že pokud má opravdu zákon o lobbingu pomoci ke kultivaci společensko-politického prostředí České republiky, je etický kodex jeho nutnou součástí, neboť právě bez morální integrity veřejných funkcionářů a nutnosti přijetí a vnímání etických norem nebude odstraněno netransparentní lobbování, a to ani pod hrozbou možných sankcí. Povinnost přijmout etický kodex je dalším z kroků, jak je možné zvýšit prachbídnou důvěru občanů České republiky v politiky.

Tato zmíněná nedůvěra má však své opodstatněné podhoubí. Pandury, letouny CASA, kauza PROMOPRO, byt expremiéra Stanislava Grosse, to je jen krátký výčet kauz, jež jsou mementem posledních 30 let možné korupce v české politice. Mnohé z těchto kauz jsou dodnes nevyřešeny, ale ve všech jsou obsažena konkrétní jména politiků, z nichž někteří stále aktivně působí v politických stranách. Stejně důležité, jako ctít presumpci nevin, je došetřit tyto a další případy, aby došlo k faktickému zlepšení nejen české politické kultury, ale též vnímání politiky v očích občanů, což autor považuje v současné situaci za nejdůležitější.

Zároveň by bylo naivní, pokud bychom si mysleli, že právní úprava lobbingu a etické kodexy vyřadí z veřejného prostoru 100 % nelegálního jednání. Jistě však pomohou k větší transparentnosti tohoto prostředí, které je díky jménům jako Marek Dalík či Ivo Rittig naprosto zdiskreditováno. Právní oficializace

¹⁴² BIS, 2017, [online], [cit.:1.12.2018]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocní-zpravy/2017-vz-cz.pdf>

¹⁴³ Ekonomický deník, 2017, [online], [cit.:1.12.2018]. Dostupné z: <http://ekonomicky-denik.cz/navrh-na-regulaci-lobbingu-tvrde-narazil-nebude-fungovat-tvrdi-komory-i-ministerstva/>

prostředí lobbingu obsahující registr lobbistů pomůže očistit lobbying v očích občanů, což vyplývá i z názorů expertů v České republice.¹⁴⁴

Problémem přijetí zákona o lobbingu je však skutečnost, že v něm navrhovatelé a schvalovatelé v podobě politiků postihují i sami sebe. Proto se dá očekávat, že když je dnes problém samotný zákon, popřípadě přítomnost etického kodexu v zákoně, bude v budoucnu ještě větší problém v zavádění dalších dílčích opatření, jež by vedly ke zvýšení transparentnosti politického prostředí, jako jsou například veřejné diáře, registr darů či alespoň snížení hranice hodnoty darů uváděných v oznámení o příjmech podle zákona o střetu zájmů nebo legislativní stopa, díky níž by bylo možné dohledat, které konkrétní osoby či zájmové skupiny se podílely na tvorbě právní úpravy. Avšak právě tyto další kroky, které v určitých podobách fungují v jiných státech, by měly být dalšími kroky při rehabilitaci české politiky v očích veřejnosti.

Nelze však slepě přijímat regulace, které fungují v jiných zemích. Je jasné, že nižší potřeba a apel na existenci kodexu veřejných funkcionářů či otevřených diářů bude v severských zemích, kde je vysoké morální povědomí, což dokládá analýza indexů obsažených v této práci, a například v Itálii, kde má stále silnou roli mafie. Česká republika má své problémy a za dobu své existence by již měla být schopna definovat co a jakým způsobem je nutno řešit a právně regulovat. Pokud tomu tak nebude, bude vystavena dalším nepříjemným situacím, jako dnes, kdy je na půdě Evropského parlamentu řešen problém českého premiéra v otázce čerpání evropských dotací.

¹⁴⁴ Závěry Expertních stolů o lobbingu. Respekt institut 2011, [online], [cit.:1.12.2018]. Dostupné z: <http://osf.cz/cs/publikace/zavery-expertnich-stolu-o-lobbingu/>

Závěr

Autor diplomové práce přinesl komplexní pohled na problematiku srovnání, respektive rozdílů mezi korupcí a lobbingem, a to z pohledu států, které již legislativní úpravu lobbingu i korupce mají. Zkoumá je detailně z historického úhlu pohledu, kde zachycuje její vývoj a dále je dává do souvislostí s podmínkami kulturními i společenskými. Získanou teorii porovnává s vypořizovanými daty a na závěr přináší vlastní návrh zákona. Důvodem pro vypracování této studie je její aktuálnost, neboť poslední návrh zákona o lobbingu v České republice je v současné době v meziresortním čtení a důvěra občanů v nezkorumpovatelnost politiků je zejména v posledních letech značně podlomena.

V teoretické části diplomové práce autor představil literární a teoretické pojetí vnímání rozdílů mezi korupcí a lobbingem a následně byly obě problematiky představeny z pohledu zkoumaných států, a to Spojených států amerických, Velké Británie a Kanady. Autor určil zásadní klíčové znaky v pojetí jednotlivých států a tyto nejpodstatnější znaky byly konfrontovány se státy kontinentální Evropy, které již svoji legislativní úpravu lobbingu i korupce mají, těmito státy jsou: Irsko, Litva, Polsko, Slovinsko a Rakousko, u kterých byl dán důraz především na podobnost s úpravami hlavních zkoumaných států.

Praktická část diplomové práce byla rozdělena na dvě, respektive tři části.

V první části práce autor přinesl unikátní výzkum vnímání korupce, aby bylo čtenáři umožněno spojit dříve popsanou teorii s praxí, a to pomocí několika zkoumaných indexů. Indexem vnímání korupce, který byl již od roku 1995 sestavován nevládní organizací Transparency International, jehož v čase se měnící metodika získávání, výpočtu a interpretaci dat byla popsána v úvodu praktické části, společně s metodikou Světového indexu štěstí a Indexem společenského rozvoje. Index vnímání korupce, který byl zvolen pro diplomovou práci jako hlavní byl zkoumán nejdříve samostatně a byl rozdělen pro větší přehlednost do tří období, a to 1997-2003, 2004-2011 a 2012-2017 a následně byl tento Index korelován se zbylými dvěma indexy pro zodpovězení hypotéz diplomové práce. Pro výzkum byly vybrány stejné země sice: Nový Zéland, Dánsko, Finsko, Švédsko, Kanada, Velká Británie, Německo, Spojené státy americké, Rakousko, Estonsko, Francie, Polsko, Česká republika, Slovensko, Čína a Rusko. Výsledky všech zkoumaných korelací dokázaly silné a úzké vztahy mezi zkoumanými indexy a potvrdily stanovené hypotézy.

V druhé, respektive třetí části diplomové práce autor nastínil historický vývoj pohledu korupce a lobbingu v České republice a z důvodu stávající absence jakékoliv právní úpravy lobbingu přinesl konkrétní návrh zákona o lobbingu, který přímo vychází z nabitých znalostí autora během výzkumu teoretické i praktické části a který byl volně inspirován předchozími návrhy zákona v České republice. Inspirace zkoumanými státy je detailně zpracovaná a odůvodněná v důvodové zprávě a zároveň nechybí ani

Etický kodex veřejného funkcionáře, který je autorem považován za klíčový pro začátek transformace lobbistického prostředí České republiky.

Autor práce si na začátku stanovil čtyři hypotézy, které se vztahovaly ke zkoumané problematice korupce. Pro problematiku lobbingu nebyla zvolena žádná hypotéza, neboť současná neexistující zákonná úprava přímo vybízela k tomu, aby se autor pokusil příslušnou úpravu z nabitých vědomostí vytvořit. Korelaci stanovených indexů CPI s WHI, CPI s SPI a WHI s SPI se práci povedlo potvrdit první dvě hypotézy: „Lidé žijící v korupci méně postihnutém státě se cítí šťastnější“ a „Lidé žijící v korupci méně postihnutém státě mají vyšší úroveň společenského rozvoje, respektive vyšší úroveň kvality života.“ Vysoké hodnoty korelace indexů obě hypotézy potvrzeny. Porovnáváním dvou zvolených skupin států: Severských zemí a zemí sousedících s Česko republikou byla částečně dokázána třetí hypotéza, říkájící že: „Státy, které spolu sousedí mají podobnou úroveň vnímání korupce“. Tato částečnost je způsobena značnou odlišností vnímání korupce u Německa a Rakouska oproti České republice, Polsku a Slovensku. Poslední hypotézu: „V roce 2017 vnímali občané České republiky korupci méně nežli v letech Nečasovy vlády“, tedy v období 2010-2013 se povedlo autorovi potvrdit, a to na základě vývoje hodnot Indexu vnímání korupce mezi zmíněnými roky.

Základním problém práce autor shledává ve značném nedostatek vydaných zdrojů, které jsou omezeny pouze na základní dělení a definice obou zkoumaných pojmů, které však v obou případech končí tím, že žádná univerzální nebo oficiální definice obou pojmů neexistuje a vše záleží právě na pojetí konkrétní země, její legislativy a kultury. Z tohoto důvodu autor vycházel zejména z internetový zdrojů. Za další problém může být považována měnící se metodika a samotný charakter výpočtu Indexu vnímání korupce v průběhu zkoumaných období a již zmíněný fakt, že všechny tři zkoumané indexy spojuje právě korupce jako taková, což by někdo mohl považovat za ovlivňování dat. Autor tento fakt však považuje za prioritní důvod, proč byly zmíněné indexy vybrány a vzhledem ke komplexnosti výpočtu jednotlivých indexů nepovažuje tuto obavu za oprávněnou.

Autor považuje zkoumanou tematiku za ideální stavební kámen pro práci dizertační, která by mohla být rozšířena o detailnější pojetí rozdílů korupce a lobbingu i pohledu států kontinentální Evropy a v případě praktické části by mohl být zvolený Index vnímání korupce rozšíření o všechny zkoumané a sestavované indexy společností Transparency International, což by mohlo vytvořit ještě přesnější představu o historické vývoji vnímání korupce, současném stavu a takto získaná data spojit s historickými milníky, které by odrážely uskutečněná antikorupční opatření a na základě dalšího vývoje vytvářet doporučení pro možnou aplikaci v jiných státech, třeba i v České republice.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Analýza SPI mezi lety 2014-2018 u vybraných zemí

Tabulka 2: Analýza WHI mezi lety 2013-2018 u vybraných zemí

Tabulka 3: Výsledky dat CPI na základě absolutních hodnot

Tabulka 4: Výsledky dat CPI na základě pořadí

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj CPI mezi lety 1997-2003

Graf 2: Vývoj CPI mezi lety 2004-2011

Graf 3: Vývoj CPI mezi lety 2012-2017

Graf 4: Korelace výsledků CPI a SPI u jednotlivých zemí

Graf 5: Korelace výsledků CPI a WHI u jednotlivých zemí

Graf 6: Korelace výsledků WHI a SPI u vybraných zemí

Prameny a literatura

Právní předpisy

APPC: Association of Professional Political Consultants.[online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://www.appc.org.uk/about-us/history-of-lobbying-the-appc/>

BA: Bribery Act 2010, 2010, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/23/contents>

BAC: Bussines anti-corruption portal, Anti-Corruption Legislation, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://www.business-anti-corruption.com/anti-corruption-legislation/fcpa-foreign-corrupt-practices-act>

CP: Committee of Privileges, Parliament UK, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://www.parliament.uk/business/committees/committees-a-z/commons-select/privileges/role/>

CS: Committee on Standards, Parliament UK, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://www.parliament.uk/business/committees/committees-a-z/commons-select/standards/role/>

CC: The Code of Conduct, Parliament UK, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://www.parliament.uk/mps-lords-and-offices/standards-and-financial-interests/parliamentary-commissioner-for-standards/code-of-conduct-and-rules-of-the-house/>

CoC: The Code of Conduct. V. 2015, Parliament UK, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://www.publications.parliament.uk/pa/cm201516/cmcode/1076/107601.htm>

FARA: The Foreign Agents Registration Act of 1938, 1938. [online], [cit.:30.12.2018] Dostupné z: <https://www.fara.gov/indx-act.html#612>

FARA2: Federal Department of Justice, Index and act, 2017, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://www.fara.gov/indx-act.html#611>

FRLA: The Federal Lobbying Act of 1946. Columbia Law Review, Vol. 47, No. 1 (Jan., 1947), str. 98-109, Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/1118553>

IA: Integrity and prevention Act, Regulate Lobbying - Home - The website of Regulating Lobbying: A Global Comparison [online]. [cit.:20.12.2018]. Dostupné z: http://www.regulatelobbying.com/images/Slovenia_Lobbying_Law-3.pdf

LA: Lobbying Act. R. S. C. 1985, c. 4 (4th Supp.) Canadian Legal Information Institute, 2009. Consolidation on September 17, 2009. [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/L-12.4/page-3.html#docCont>

LDA: Lobbying Disclosure Act of 1995, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: https://www.senate.gov/legislative/Lobbying/Lobby_Disclosure_Act/compilation.pdf

Návrh zákona o lobbingu, 2012, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-temata/ostatni/Navrh-zakona-o-lobbingu.pdf>

OECD: Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions, 2001, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/np/gov/2001/eng/091801.pdf>

OECD: Lobbying: Key policy Issue. Official OECD Documents. 2006, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=GOV/PGC/ETH%282006%296&docLanguage=EN>

OECD: Lobbyists, Governments and Public Trust: Building a legislative framework for enhancing transparency and accountability in lobbying. Paris: 2008, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/governance/lobbyists-governments-and-public-trust-volume-1_9789264073371-en#page110

PPV: Programové prohlášení vlády, Úřad vlády České republiky, 2007, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=20780>

Parliament: Parliamentary Commission for Standards, Column 382. [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://www.publications.parliament.uk/pa/cm201213/cmhansrd/cm120912/debtext/120912->

Public Affairs Council: What Does the Lobby Law HLOGA Change in the LDA? Public Affairs Council, c2009. [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://dev.pac.org/ethics/whats-different-in-the-new-lobby-law-hloga>

RLLLA: Republic of Lithuania Law on Lobbying Activities. [online]. Dostupné z: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/9473b770a2a311e7a65c90dfe4655c64?jfwid=-8x127n8n6>

RMI: Register of Members' Financial Interests. [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://www.parliament.uk/mps-lords-and-offices/standards-and-financial-interests/parliamentary-commissioner-for-standards/registers-of-interests/register-of-members-financial-interests/>

UCPA: Unlawful corporate payments act of 1977, House of representatives, 1977, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://www.justice.gov/sites/default/files/criminal-fraud/legacy/2010/04/11/houseprt-95-640.pdf>

U.S.C. 1602: Definitions, 2017, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://uscode.house.gov/view.xhtml?hl=false&edition=prelim&req=granuleid%3AUSC-prelim-title2section1602&num=0&saved=%7CZ3JhbnVsZWlkOlVTQy1wcmVsaW0tdGl0bGUyLXNlY3Rpb24xNjA0%7C%7C0%7Cfalse%7Cprelim>

U.S.C.: United States Code, Title 15. Commerce and trad, Chapter 2B, Scurities Exchanges, The Foreign Corrupt Practises Act, 1998, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://www.justice.gov/sites/default/files/criminal-fraud/legacy/2012/11/14/fcpa-english.pdf>

U.S.C.: U.S. Code § 201, 1962, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/201>

U.S.C.: U.S. Code § 666, 1984, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/666>

U.S.C.: U.S. Code § 78dd-1, 1977, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/15/78dd-1>

Ustawa, O DZIAŁALNOŚCI LOBBINGOWEJ W PROCESIE STANOWIENIA PRAWA, 2005, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://www.sejm.gov.pl/prawo/lobbying/lobbying.htm>

Zákon č. 40/2009 Sb., Hlava X, § 331, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://zakony.kurzy.cz/40-2009-trestni-zakonik/paragraf-331/>

Zákon č. 40/2009 Sb., Hlava X, § 332, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://zakony.kurzy.cz/40-2009-trestni-zakonik/paragraf-332/>

Zákon č. 40/2009 Sb., Hlava X, § 333, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://zakony.kurzy.cz/40-2009-trestni-zakonik/paragraf-333/>

Zákon č. 40/2009 Sb., Hlava VI, § 256, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://zakony.kurzy.cz/40-2009-trestni-zakonik/paragraf-256/>

Zákon č. 40/2009 Sb., Hlava VI, § 257, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://zakony.kurzy.cz/40-2009-trestni-zakonik/paragraf-257/>

Zákon č. 40/2009 Sb., Hlava VI, § 258, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://zakony.kurzy.cz/40-2009-trestni-zakonik/paragraf-258/>

Monografie:

BAŽANTOVÁ, Ilona a kolektiv. Lobbying a korupce při tvorbě veřejné politiky. Praha: Prospektrum, 2007. ISBN 978-80-7175-144-1

DANČÁK, Břetislav, Vít HLOUŠEK a Vojtěch ŠIMÍČEK, ed. Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2006. ISBN 80-210-4062-9.

DAVID, Vladislav a Alexander NETT. Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém. Praha: C.H. Beck, 2007. Právo a společnost (C.H. Beck). ISBN 978-80-7179-562-9.

FRIČ, Pavol a kol. Korupce na český způsob. Vyd. 1. Praha: G plus G, 1999. Zde a nyní. ISBN 80-86103-26-9.

GRAZIANO, Luigi. Lobbying, Pluralism and Democracy, 2001. s. 248. V LABOUTKOVÁ, Šárka. Prosazování zájmů v EU: národní a specifické zájmy jako legitimní prostředek ovlivňující tvorbu a rozhodovací procesy hospodářské politiky v Evropské unii. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2009. Studie Národohospodářského ústavu Josefa Hlávky; 7/2009. ISBN 978-80-86729-53-4

CHMELÍK, Jan. Pozornost, úplatek a korupce. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-434-x.

CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. Korupce a úplatkářství. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-853-6.

KOTLÁNOVÁ, Eva. Korupce a ekonomický růst. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 2012. ISBN 978-80-7248-803-2.

MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. Lobbying v moderních demokraciích. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3165-0.

VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. Korupce v ekonomické teorii a praxi. Praha: Profess Consulting, 2007. Cesta k finanční svobodě. ISBN 978-80-7259-055-1.

VONDRÁČEK, Ondřej a Marek HAVRDA. Korupce jako parazit: návod, jak ji porazit. [Česko: s.n.], 2013. ISBN 978-80-87050-00-2.

TAUCHEN, Jaromír a Karel SCHELLE, ed. Korupce - včera a dnes: (sborník z kolokvia pořádaného katedrou dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity a The European Society for History of Law). Ostrava: Key Publishing, 2013. ISBN 978-80-87475-26-3.

Odborné studie:

Analýza korupčních rozsudků: Chybí specialisté na posuzování korupce, nepřímé úplatkářství je obtížně prokazováno. Transparency International, 2013. [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/analyza-korupcnich-rozsudku-chybi-spezialiste-posuzovani-kor/>

Anti Bribery and Corruption forum, 2015, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://www.sfo.gov.uk/2015/10/29/ben-morgan-at-the-annual-anti-bribery-corruption-forum/>

BEZPEČNOSTNÍ INFORMAČNÍ SLUŽBA, Výroční zpráva 2017, [online]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocní-zpravy/2017-vz-cz.pdf>

Code of Conduct | Lobbying.ie. Welcome | Lobbying.ie [online]. Dostupné z: <https://www.lobbying.ie/about-us/code-of-conduct/>

GOV: Official webpages of government of UK. [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/the-7-principles-of-public-life/the-7-principles-of-public-life--2>

HCSPC, Parliament UK, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://www.parliament.uk/business/committees/committees-a-z/commons-select/standards-and-privileges-committee/news/0003.htm#12091244000003>

HOLMAN, Craig. Making the U.S. Lobbying Disclosure Act Work as Inteded: Implications for the European Transparenc Initiative, 2007. [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://www.citizen.org/sites/default/files/making-lda-work.pdf>

Lexology: Newsfeed, 2017, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=8c894285-5584-45be-b222-84b4a6b8e23e>

New Economic Paradigm, 2011, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=400&nr=617&menu=35>

New Economic Paradigm, 2012, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/617BhutanReport_WEB_F.pdf

Quick Guide to the Act | Lobbying.ie. Welcome | Lobbying.ie [online]. Dostupné z: <https://www.lobbying.ie/help-resources/information-for-lobbyists/quick-guide-to-the-act/>

Srovnávací studie „Zákonná úprava lobbingu ve vybraných zemích“ : APAA – Asociace Public Affairs Agentur. [online]. Copyright © APAA [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: <http://apaa.cz/cz/srovnavaci-studie-zakonna-uprava-lobbingu-ve-vybranych-zemi/>

US Legal: US Legal online portal, [online], [cit.:30.12.2018]. Dostupné z: <https://definitions.uslegal.com/c/corruption/>

US Senate: Reid, Feinstein, Lieberman Announce Most Sweeping Ethics, Lobbying Reform In Generations (online). Washington D.C.U.S. Senate. [online], [cit.:30.12.2018] Dostupné z: <https://democrats.senate.gov/2007/07/30/reid-feinstein-lieberman-announce-most-sweeping-ethics-lobbying-reform-in-generations/#.WQyLcdLyhpg>

Úřad vlády České republiky, 2012, [online], [cit.:1.12.2018]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/karolina-peake/aktualne/zakon-nastavi-pravidla-lobbingu--94348/>

Internetové zdroje:

CPI - Corruption Perceptions Index: 1995,1996,1997. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_early/0

CPI - Corruption Perceptions Index 1998. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_1998/0

CPI - Corruption Perceptions Index 1999. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_1999/0

CPI - Corruption Perceptions Index 2000. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2000/0

CPI - Corruption Perceptions Index 2001. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2001/0

CPI - Corruption Perceptions Index 2002. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2002/0

CPI - Corruption Perceptions Index 2003. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2003/0

CPI - Corruption Perceptions Index 2004. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2004/0

CPI - Corruption Perceptions Index 2005. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2005/0

CPI - Corruption Perceptions Index 2006. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2006/0

CPI - Corruption Perceptions Index 2007. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2007/0

CPI - Corruption Perceptions Index 2008. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2008/0

CPI - Corruption Perceptions Index 2009. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2009/0

CPI - Corruption Perceptions Index 2010. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/cpi2010>

CPI - Corruption Perceptions Index 2011. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/cpi2011>

CPI - Corruption Perceptions Index 2012. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/cpi2012>

CPI - Corruption Perceptions Index 2013. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/cpi2013>

CPI - Corruption Perceptions Index 2014. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/cpi2014>

CPI - Corruption Perceptions Index 2015. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/cpi2015>

CPI - Corruption Perceptions Index 2016. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016

CPI - Corruption Perceptions Index 2017. Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017

Ekonomický deník, 2017, [online], [cit.:1.12.2018]. Dostupné z: <http://ekonomicky-denik.cz/navrh-na-regulaci-lobbingu-tvrde-narazil-nebude-fungovat-tvrdi-komory-i-ministerstva/>

GDP per capita, PPP Data. World Bank Open Data | Data [online]. Copyright © 2018 The World Bank Group, All Rights Reserved. [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.KD>

Healthy life expectancy. World Health Organization. [online]. Copyright © 2018 [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: https://www.who.int/gho/mortality_burden_disease/life_tables/hale/en/

How Does the Gallup World Poll Work? . [online]. Copyright © 2019 Gallup, Inc. All rights reserved. [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: <https://www.gallup.com/178667/gallup-world-poll-work.aspx>

Návrh na regulaci lobbyingu tvrdě narazil. Ekonomický deník - Informace pro informované [online]. [cit.20.12.2018]. Dostupné z: <http://ekonomicky-denik.cz/navrh-na-regulaci-lobbingu-tvrde-narazil-nebude-fungovat-tvrdi-komory-i-ministerstva/>

Prevence korupce - projekt Asociace krajů České republiky [online]. [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: http://www.prevencekorupce.cz/files/files/Korupce%20a%20protikorup%C4%8Dn%C3%AD%20politika_2.pdf

Social Progress Imperative. Social Progress Imperative [online]. Dostupné z: <https://www.socialprogress.org/index/methodology>

Sustainable Development Solutions Network | Vision and Organization. Sustainable Development Solutions Network [online]. Dostupné z: <http://unsdsn.org/about-us/vision-and-organization/>

Technical Methodology Note [online]. Copyright © [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/CPI-2017-Technical-Methodology-Note.pdf>

Transparency International - The Global Anti-Corruption Coalition [online]. Dostupné z: https://www.transparency.org/files/content/pressrelease/2012_CPIUpdatedMethodology_EMBARGO_EN.pdf

Týden, 2017, [online], [cit.:1.12.2018]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/lobbing-bude-vymezeno-novym-zakonom-zahrne-i-registr-daru-pro-politiky_425582.html

World Poll Questions. [online]. Copyright © 2019 Gallup, Inc. All rights reserved. [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: https://media.gallup.com/dataviz/www/WP_Questions_WHITE.pdf

World Happiness Report. Overview | World Happiness Report [online]. Dostupné z: <http://worldhappiness.report/faq/>

World Happiness Report. 2017 | World Happiness Report [online]. Dostupné z: <https://countryeconomy.com/demography/world-happiness-index?anio=2017>

World Happiness Report. 2018 | World Happiness Report [online]. Dostupné z: https://s3.amazonaws.com/happiness-report/2018/WHR_web.pdf

Závěry expertních stolů o lobbingu | OSF . [online]. Nadace Open Society Fund Praha [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: <http://osf.cz/cs/publikace/zavery-expertnich-stolu-o-lobbingu/>